

A Napló értését elősegítő névmutató :

v.Poltáry Vilmos (Apus) és felesége (Anyus, Margit, Manyi)

Lányaik:

Dr. Szimonisz Lászlóné, Sári vagy Saci, gyermekei Laci és Gyuri (Öcsi, vagy Dundi), férje Laci, orvos százados, huga Klári, az ő férje Zoli

Korondi Béláné, Edit vagy Edó, férje (családban Gyurinak hívják) csö.szds., férjének öccsei K. Endre (Béci) és K. Aladár, (Ali)

Jenci (Barátossy Jenő) Korondi Béla unokatestvére, 1953-tól gyermekeinek nevelőapja

Jenci (László Jenő) csö. tiszt

Feri (Siket István csö.szkv., a Faraghó tárgyalóbizottságot Felvidékre szállító sofőr)

Levél-napló
Griesbach im Rottal, Bajor ország
1945. IX./9 – től
1946. március 15 – ig
a hazatérésig.
Vitéz Poltáry Vilmos ny. vörgey.

Előzmények:

Az 1945 márc. 27-én megkapott táviratnak megfelelően,

III. 27 0040=='' SSD''

= VT.- POLTAARY.- VILMOS VOERGY.- SZOMBATHELY.-

63.459/1. KR. -1945. SZAAM. ==

TAARGY: ELLENOERZOE TABORNOKOK ERTESITESE.==

FELHATALMAZOM, AZ OESSZES ELLENORZOE TAABORNOKOKAT,
 ILLETOELEG EZREDESEKET, HOGY CSALAADJUK, TARTOZKODAASI
 HELYEERE BVONULJANAK. KEESZUELJENEK FEL A
 KITELEPUELESRE.- EHHEZ CSAK SAJAAT GEEPKOCSIJUKRA
 SZAAMITHATNAK. UEZEMANYAGOT A H. M. ES HFP. III. -
 CSAFSEEGTOEL KAPNAK. =

GYEPUE II. 1945. MAARCIUS HO 26- AAN A H. M. EES HFP.

REND- BOEL: SZENTPAALY ALEZ. SK. +++ aláírás

Távirásztölti ki.

kinek - kitől		hó	nap	óra	perc	aláírás	kinek - kitől		hó	nap	óra	perc	aláírás
1.	Dobó	III	27	01	40	Pol	3.						
2.						Vitéz Poltáry Vilmos 1945 III 27 159	4.						

Nagyapám kölni Ford szolgálati szgk-jával Nagyszüleimmel, Édesanyámmal, Nagyapám segédtszjével és sofőrjével kitelepültünk Bajorországba, Griesbachba. Édesapám 1945 augusztusában értünk jött egy ausztriai hivatalos útvjáról és Édesanyámat és engem hazahozott Budapestre. Ekkor kezdte „naplója” írását Nagyapám.

Kedves Gyermekünk!

Edókám és pici Gyurikám, hogy elrepültetek, csendes lett a ház, szomorúak voltunk. De gondolván arra, hogy hő vágyunk teljesedett, drága jó Gyuri fiunk újból megkerült, hát megnyugodtunk. Így is van ez rendjén, hisz olyan hűséges kis feleség voltál édes lányom, hogy megérdemelted urad hűségét és eljöveteletét.

Aztán meg itt volt Lacika, majd Gyurika, Karpfhaumból, s újból hangos, vidám lett Poltáryék portája. Nagyon vártuk leveletek Linzből. Végre 2-3 nappal ezelőtt megjött linzi híradástok, s így megnyugodtunk, hogy minden jó lesz, hisz onnan már nem lehet bajotok. Sok-sok gondolatunk kísért hazáig, mely számodra bizonyára sok új helyzetet teremtett. Nem találtad meg szép kis otthonodat, bútorodat, kedves emlékeidet, holmidat stb.-stb. viszont megtaláltad jó kis élettársadat, hű párodát, aki majd rövidesen lakhatóvá fogja varázsolni árván talált fészketeket.

Képzelem, hogy Géza bácsiék, meg Nagymama, Jóska bácsiék, Mamiék, Zoliék, hogy ostromoltak száz – meg száz kérdéssel, s mily nagy örömük volt Veled meg kis fiaddal. Jolán néni felől nem is érdeklődtünk, s így kérlek adj neki valamiképpen hírt rólunk és majd írd meg nekünk is, hogy Jolán néniék megvannak e, mit csinálnak.

Tudom, hogy nem olyan egyszerű ide levelet küldeni, de mivel holnap már 21 napja lesz annak, hogy elutaztatok, bizony már nagyon, de nagyon várjuk soraitokat. 3 hét és semmi hír. E sorokat is csak azért írom előre, hogy ha talán akadna valami alkalom, addigra készen legyen egy hosszú beszámoló.

Most mint nyugalmazott járáspk. Úr, igazán jól vagyok. Tudod Edókám, hogy mennyi dolgom és bajom volt a magyarokkal – németekkel és amerikaiakkal felváltva, hogy sokszor késő estig dolgoztam, most pedig reggel 8 h felé kelünk, majd pék, hús vagy más bevásárlás után a ház körül segédkezem és magyar ügygel nem foglalkozom. Már híztam azóta, a kézírásom meg lényegesen javult. Idegeim kezdenek rendbe jönni. Meg lett a blúzom (civil gallérral), vettem 2 civil inget, s így kezd emberi formám lenni. Megyek naponta söröcskéért – Anyu nagyon szereti – és olyanokat ebédelünk és vacsorázunk, hogy sokszor szégyenkezünk önmagunk előtt. Igaz, vettünk cukrot, zsírt és lisztet jó koromfekete áron, de most nagyon spórolgatunk, mégis primán élünk. Mást nem teszünk, mint jókat eszünk, nem törődve a világgal. Halljuk, hogy egyesek pakolnak, készülődnek, azután meg kipakolnak, mérgeződnek, mert az amerikaiak megint mindent leállítottak, szidják a vezetőséget, veszekednek márkáért, stb. stb. s ez engem mind hidegen hagy. László Jenciék, némi harc után, beköltöztek ide, de alig voltak itt vagy 2-3 napig, ránk költözött Loli mama Bixi fiával együtt. Bixi ugyan csak enni jár ide, de Loli itt alszik, Torbágyi helyén. Torbágyi különben elment a ruhsdorfi zászlóaljjal, valahova máshová, Jurik Bandiékkel és Vattay Máriával együtt. Anglia felé igyekszik Torbágyi, Mária meg úgy látszik „horgászik”. Dr. Braun meg sok mindenféle gázság után elselelt szövetemmel együtt. Fel fogom jelenteni a gázfickót. Egry Laci szálláshelyén (Tettenweis) órát, fényképezőgépet viett el „hozomra”, ott is adós maradt. Szóval Gyurinak volt igaza, amikor azt mondta, hogy ezek semmivel se jobbak mint a nálatok levők. Ráadásul tegnap még az autóm is ellopták a passauai M. G. számára. De elvittek még 2 K. Sz. V. autót is, mondván: hadizsákmány! Ezek után most már nem számíthatunk arra, hogy autón gurulunk haza „burzsuj” módra. László Jenciék megígérték, hogy Sáriékkal és Bártfaiékkal bennünket is magukkal visznek 1 waggonban. Ez most a legkomolyabb. A MÁV erősen tárgyal a német Reichsbahn-nal (német vasút), s így reméljük, hogy a MÁV transzporttal mi is mehetünk. Egyenlőre csak tárgyalgatnak, hadakoznak, de pozitív még nincs. A katonák is így vannak. Tábor – nem tábor, menés, maradás, amíg az o....k otthonról elvonulnak, gyerekesek előre, katonák, foglyok stb stb, de mindez semmi komoly. Bártfay-nének tegnap fia született. Rém boldogok. Hamarább jött valamivel, de mégis 2,5 kg-os. Este még itt voltak Jenciéknél, reggelre megvolt a csemete. Voltál e Anzsi anyjánál? Borzasztóan várja a hírt. Bezzegh-ék, Somosék, Ditrichék és Bodaék is neheztelnek, hogy őket nem értesítettük Gyurkánk megérkezéséről, és hirtelen elutazásáról, mert ők is

szerettek volna levelet küldeni. Lázár még beszélni is szeretett volna Gyurival, mert ő 1-2 mondattal kivette volna Gyuriból, a pontos otthoni helyzetből a lényegét. Tudod milyen okos Lázár öméltsága, de azt is tudod, milyen erőszakos és fölényes.

A járásparancsnokságról csak annyit, hogy eddig még nem akadt senki a horogra, és még mindig Felméri vezeti nagy kinnal és Bártfay támogatásával. Nem irigylem, sőt nagyon boldog vagyok, hogy az önadminisztráción kívül más ügyeihez semmi közöm.

Hallom, hogy a lovas transzportok sem fognak egyhamar elindulhatni, s így, Laci máris eladta egyik lovát, jó guruló aranyért, a másikat még tartja, mert azzal jár, kel. De azt is el fogja adni, mert kocsival a télnek indulni, lehetetlen. Majd együtt jövünk a MÁV-val. Sajnáljuk, hogy ékszereinket nem vitted el magaddal, mert nem tudjuk, velünk mi lesz, hogy lesz.

Mégegyszer Vattayékról. Amikor az amerikaiak Ruhstorfból elmentek, Braun Torbágyival együtt, másnap a Landrat kitette V. kat a villából, azonnali hatállyal. Képzelted a meglepetést. Most lógnak a levegőben. Persze ők is ide akartak költözni, előbb Anziék helyére, most Bártfayék fürkájébe. Nem megy. Még a végén örülnünk kell, hogy Loli került ide – Bixi a tisztiszálláson van – mert ha a szobák közül egy is üres lett volna, úgy Vattayék biztos ide szivárogtak volna. Borzasztó így is, mert most három családnak főznek a konyhában. Már a doktor kisasszonnyal is elég forgalmas volt a konyha az utóbbi napokban, mert bizony ő is állandóan sütött főzött. De most meg egyenesen borzalmas szegény Anyunak, mert Loli mama állandóan ott mocorog. De még így is jobb, mintha Vattayék volnának itt. Majd csak megleszünk, csak mi lesz, ha itt kell maradnunk a hidegben? Már is reggelenként olyan hideg van, hogy az estéről ne is beszéljünk. Tegnap Sáriéknál voltunk a Bihar társasággal együtt, hazafelé a völgyben fáztunk, vacogtunk. Lakásunk különben is északi fekvésű, s így nagyon hideg lesz.

Hát te hogy vagy kis Korondi famíliám? Gyurinak van e sok dolga? Gyurikám, a Fortuna szekeren okosan ülj!!! Mit hallasz Nagymamáról? Voltál e nála? Vagy Jóska bácsi bejött hozzád? Meddig maradtok még Göncziéknél? Kik vannak a lakásunkban? Hát Gyuri szüleiéről és Béciről mit tudtok? Aliról semmi hír?

Bezegh Pityu közben kapott levelet Apjától, melyben azt írja, hogy peracet árul, mert nem tud a nyugdíjából megélni, viszont mindenük elpusztult, tönkre bombázták. Mi lesz velem, ha haza jőve, nyugdíjat nem adnának. Akármilyen keveset adnak, de legalább valamilyen alapnak jó lesz. Egyelőre itt igen jól vagyunk, mert mint írtam, valamicskét feketéztünk, meg a Ti jegyetek nagyban segít. A jövő hónap már szűkebb lesz, de nem bánom, csak már haza mehetnénk! Szeretném új életünket megkezdeni, szerényen, demokratikusan. Anyu most elég jól van, de azért rengeteget dolgozik, var, főz. Újból 1 – 3 ruhácskát varrt a fickóknak a Mühlbergerné gépén.

Ja igen, még arról nem írtam, hogy távozástok után valóságos búcsújárás volt nálunk. Mindenki tudni akarta, Gyuri mit mondott. Itt voltak Kiss Jenő ezds-ék (a volt miskolci kerpk) Malonyainé, Pfarkirchenből, Kun László úr valahonnan Regensburg tájékaról, táborból szökve, hogy Gyuriról és az ottani helyzetről pontosat halljon, mert Gyurit nagyon értékeli, mindig vele egy gondolatban volt. Rakovszky Tóni, szintén valami ausztriai táborból volt itt. Ez utóbbit megebédeltettük, de Kun Lacival szemben igen tartózkodóak voltunk. Laci itt aludt a ...pság irodájában a kemény padon és reggel tovább utazott Passau felé. Családjával együtt van a nénivel együtt. Vincze leány írt, nagyon érdeklődött Nyerges Pali után. Szóval Gyuri távozása után valóságos búcsújárás volt itt. Ja még elfelejtettem megírni, hogy Szombathy Pali is itt volt és sokat érdeklődött a pesti viszonyok és Gyuri felől. Borhy Emil feleségéstől velük van Eggenfelden táján egy tanyán.

Szombathy az eggenfeldeni járás pk.a. Malonyai egy autójavító műhelyben dolgozik és így gyakorolja magát a demokratikus megélhetésben. En is már szeretnék valamit dolgozni, de erről majd csak szóval. Fő dolog volna, hogy már együtt legyünk.

Hát Géza bácsiék és Mencike hogy vannak? Remélem meséltél nekik bőszégesen mindenről, most már csak írd meg mindazt, ami velük történt. Édes Anyám egészségileg hogy van? Valószínűleg egészen kiment Palotára. Hát Manyiék merre vannak? Van e hír Párniczky Gézáról?

Olyan jó dolgom van, hogy Anyus éppen most hozza a finom briós tejeskávét. Oly finom a briós, hogy a pesti cukrászdákban sem lehet jobb. Ma azért van olyan jó dolgunk, mert itt van Sári a gyerekekkel és Jencivel. Utóbbi teljesen elköltözött innen Laciékhoz, akivel nagy egyetértésben van. Rádióznak, fűrnak faragnak, motoszkálnak. Úgy látom, Jenci is velünk marad a transzportra.

Ma már eleget írtam, majd legközelebb folytatom és írok mindig, ha időm lesz, míg csak valami biztos alkalom nyílik az elküldésre.

Szervusztok! Pá kicsi Gyurikám! IX.9-én, 18h 20'

Csatolom Jenci levelét + 2m és dr. Papp Gábornak szóló lapot, melyet Malonyainé hagyott itt. Időközben el.

1945 IX/10-én.

Persze még nem írtam meg, hogy Barátossy Jenci – alig 4-5 nappal távozástok után Garmisch-Partenkirchenből a kórházból ide érkezett. Néhány napig itt volt, de azután elment csomagjaiért és már nem jött ide, Karpfaumban maradt Sáriéknál. Véletlenségből tudta meg címünket. Derék ragaszkodó, jó fiú így nagyon szerettük. Anyus varrni ment újból Mühlbergernéhez, én meg írok most Nagymamának és Jóska bácsiéknak. Szervusztok.

IX. 16-án. Már 4 hete annak, hogy elrepültetek. Bizony alig múlik el egy óra, de legalább egy napocska, amikor nem gondolunk rátok. Kicsi és nagy Gyurira és Reád, kis Edókánk. Anya most pár napja boldogan liheg a sok munkától, mert itt van Sári + a két fiúcska, akikre reggeltől estig szab – varr. Ugyanis László úr az idősb és Jenci, elmentek már egy hete Garmisch-Partenkirchenbe, Münchenbe stb körülnézni, puhatolózni és csencselni. Ez időre Sári hazajött kissé pihenni s a gyerekek garderob-ját rendbe hozni. Ismered már Edókám Anyut, Ilyenkor agyon dolgozza magát. Tegnap előtt az erdőben voltam és hoztunk Céh Bandival egy jó kocsira való fát, mert most, hogy állandóan itthon főzünk, rengeteg fogy. Persze a gúnyos nyelvek bizonyára azt mondják: „Berendezkedik télire”. A hazamenési tárgyalások eredményei ide – oda csapongnak, mint a tenger hullámai. Tegnap határozottan úgy volt, hogy e hó 18. 20. és 22.én indul Pockingból 1 – 1 1500 személyes vonat, ma meg már az hírlík, hogy az indulás időpontja újból eltolódik. Azt reméljük, hogy mi csak október derekán kerülünk a pockingi lágerbe, s majd azután onnan 2-3-4 nap után (lajstromozás) indulunk vonattal. Mihelyt lehet, üzenünk, írunk, sürgönyözünk Gyurinak, hogy legalább sejtsetek jövetelünk bizonytalan időpontját. A határra érve, úgy amint Gyuri mondta, sürgönyözünk, ahogy lehet. Eddig titokban mégis csak reméltem, hogy gépkocsimon mehetünk haza, de ez a remény most már teljesen eloszlott. Az amerikai demokraták elvitték kocsimat, de mást nem adtak helyette, sőt még nyugtát sem. Most Anyuval abban reménykedünk, hogy hátha egy szép napon drága Gyurink betoppan ide és autón hazaszállít. Ha! Ha! Ez túl szép volna. Bízunk a jó Istenre, majd ő elrendezi.

Most, hogy Anzsiék és Biharné itt van, mindig tele van a ház. Anzsinál állandóan 2 – 3 vendég van ebédre, v. vacsorára, sőt most már 2 napja 2 szállóvendége is van. (2 nő) ilyenkor persze Jenci kutyus a földön és korán kell felkelnie, a reggelit beadni stb. stb. A konyhában persze borzasztó sürgés – forgás, meleg, sokszor vízhiány, s így idegesség csillapítására még egy pohár vizet sem lehet inni. Ilyenkor rossz bajor sörrel öblögetjük torkunkat.

László Jenci még mindig abban reménykedik, hogy a K,Sz.V. illetve a MÁV külön szállítmánnyal mennek, s hogy mi is velük mehetünk. Csomagjaink elvitelét tartjuk a legnehezebb problémának. Fejenként 3 csomagot lehet vinni. Kettő a kézben, 1 hátton. A többit Passau-ban valamilyen ügynökség fogja deponálni, illetve haza szállítani jó pénzért.

Mi is persze csak marha waggonban kapunk helyet és pedig 40-en egy kocsiban. Mint a zsidók annak idején. Szomorú, nem is érdemes élni. Csak attól félek, hogy majd beáll a nagy hideg, és hó v. havazás, s akkor a picinyek megfáznak. Anyus most var egy téli bundát Lacikának, viszont Sári elcserélte bundáját Köppelstätterné 2 kabátjával stb.stb. Azt hiszem Sára nem csinált rossz cserét, K. né meg örül a bundának.

Mára schluss! Mert Sári le akar pihenni, Anyu meg szabni varrni.

----- o -----

IX. 19. Edókám! Most csak annyit akarok mondani, hogy itt felejtetted azt a kis szép keresztet, amelyet esküvődre kaptál az eskető paptól. Én őrzöm most helyetted, az én ágyam fölé akasztottam. Majd haza hozom Nektek (ez Gyurié is) és nem hagyom el mint az enyémet Szhelyen.

Még azt akarom megírni, hogy itt most diftéria ellen oltanak s így eszembe jutott, hogy jó volna, ha Gyuri megérdekelné drága piciny bogarunk beoltását, hiszen „Korcsolya” beoltása nem fogamzott meg.

László Münchenből vissza tért, szomorú emlékekkel, mert a város borzasztóan „tropára” (ez a Te szavad) van bombázva. Annál szebb volt Garmisch – Partrenkirchen ahol Jenci már gyakorlott idegenvezetőként működött. Pá édeseim. Naponta beszélgetünk Veletek és kérdezzük, hol vagytok, mit csináltok, van e tejecke Gyuri számára?

----- o -----

Edókám! Ma jött meg Gyuri levele Linzből, amelyet Neked írt még akkor, amikor eljövetele kérdés volt. VIII/18-án írta, ma érkezett IX/19-én.

----- o -----

Ma szept. 21.én a déli órákban nagy meglepetésként Siket Feri futott utánam az utcán, aki a magyar pságon keresett. Megtudta, hogy itt vagyok – valahol Landshutban – s kerékpáron gurult ide 120 km utat megtéve. Binabiburg-on van a B... egyik részlegével. Ez a cifra nevű falu a Filsbiburgi Kreis (kerület) területén fekszik Pfarkirchen – Eggenfeldentől még nyugatabbra. Nagyon örültem neki és itt tartottam ebédem. Most meg részletesen írok a Tőle hallottakról. Először is ujdonságként közölte, hogy Hajnácsköyt, Ugrayt, Ferencit, Környeyt és Árbóczot – valószínűleg táborba – cipelték az amerikaiak. Siket Árbócz családjával van együtt. Azóta semmit sem tudnak az elcipeltekről. Hajnácsköy-ről sok rosszat mondott, viszont Árbóczot dicsérte. Azt mondta, hogy lakástokból minden mozdíthatót (bútorok kivételével) Kláriékhoz cipelt az utolsó pillanatban. Gyuri csizmájából is 1-2 pár ott kell legyen. Azt mondta Feri, hogy a bútorok üresen maradtak a lakásban, mert ő minden vacakot összeszedett. A porcelán sajnos a pincében maradt, mert a ládát nem bírta.

Amikor említettem Ferinek, hogy Kun László itt járt, azt mondta, hogy Kun Laci időben átnyergelt, és neki sokat köszönhetek. Szóval Gyurikám, Feri szerint nem szabad Kunra neheztelned. Feri alig várja már a hazaindulás pillanatát, amikor is azonnal nálad fog jelentkezni valami szolgálattételre. Ő nem is gondol arra, hogy rendes csendőr transzporttal menjen, hanem valami „fekete” úton. Szeretne persze autón menni, lehetőleg velünk, s e célból hajlandó volna autót lopni és értünk jönni. Persze ebbe nem megyek bele.

A mi utunk ill. utazásunk teljesen bizonytalan. Tárgyalgatnak, latolgatnak, de még mozgás alig hallható. Állítólag már 2 szállítmány ment el. Hetenkint 3000 ember, tehát talán október végén csak eljutunk Pockingba..

Hogy itt aztán mennyi időt kell töltenünk, az még ismeretlen.

Tegnap ebéden voltunk Saciéknál, de Lacival keveset beszélgettünk, mert a korai ebédelés után azonnal elment Pockingba tájékozódni. Jenci is vele ment. Csendes lévén a ház, - kis Lackó is elment- nagyon kedves délutánt töltöttünk Sárival és a kicsi „dundival”. Ez a kicsi kövérke igen kedves, szelíd jó fiú, de csak addig, amíg nem éhes. Estig voltunk itt, Sári igen szorgalmas, figyelmes háziasszony volt. Lacit nem várhattuk meg.

Mint mondtam, jó napunk volt ma, mert megint egy hazai emberrel beszélgethettünk. Sok kedves pillanat és gondolat elevenedett fel bennünk Siket Ferivel kapcsolatban. Ebéd utáni tracss után elment Karpfaumba Laciékhoz néhány percre s azután folytatja útját vissza Binabiburgba.

Ja még elfelejtettem megírni, hogy ma kb. 8 h reggel megszállták USA katonák Griesbach nevezetesebb házait, (persze a mienket is) és általános házkutatást tartottak. Minden fiókot felforgattak, de nem vittek el semmit.

Persze elég volt megjelenniük is, mert riadalmat okozott, de hogy mit kerestek, azt nem tudja senki sem.

Ma vettünk cukrot 100 márkáért kg.ját, tegnap előtt meg főzővaját 90 –ért. Rohamosan fogy pénzünk, de reméljük, hogy vihetünk belőle haza, ahol ez még nagyobb kincs lesz. Egyenlőre kekszet süt Anyus azért, hogy útra legyen némi pótlás. Mára pá, megyünk Bodáéknak és Budaiéknak visitjüket visszaadni.

----- o -----

IX.22-én 1945, Ma dél. Úgy kb 10 h kor beállít Laci Gyurival és Lacival, azzal, hogy búcsúzni jöttek. A Pockingi – táborba mennek az UNRA-hoz, mert mert Laci ott kapott valami ideiglenes beosztást. Benn laknak a táborban, ott kapnak teljes ellátást, ennek ellenében Laci ott doktoroskodik a lengyel csoportnál. Ma szombat van, holnap lemegyünk hozzájuk, hétfőn reggel meg autó jön értük. Szóval mégis elvállunk. De Laci előnyösnek tartja, így Sári is szívesen megy. Azt mondja Laci, hogy alkalmilag így tán könnyebben jut el haza, s talán bennünket is elvihet. Most minden teljesen felborult. soha nem lehet előre tervezni. Laci említette, hogy Siket-tel úgy beszélte meg, hogy ő is Pockingba fog menni, s onnan László valami – alkalmi – transzporttal haza menesztí. Persze Siket erre szívesen vállalkozik, mert szereti az ilyen kalandos dolgokat.

Hétfő, IX.24. Tegnap korán indultunk Karpfaumba, így már 11 h-ra ott is voltunk. Anyus ott fejezte be az itt már előkészített tökfőzeléket, s így ott töltöttük az egész vasárnapot. Laci – Sári rém álmosak voltak, búcsúzásul egy hordó sört és sandwichet készítettek az ottani fiatal ismerőseik számára és bizony reggel 3 h-ig szórakoztak. Jenci csomagolgatott, Anyus bevasalta az egész mosást Sárinak, s így eltelt az egész vasárnap. Közben egész nap zuhogott az eső. Estefelé úgy ½ 7 felé elállt az eső, amikor is mi

Gyurikával kocsira ültünk,, hogy Griesbachba érjünk „fürdő” előtt. Alig értünk Afhirmba, Markóczyék lakásán túl valamivel, az egyik kocsikerék kiesett, s mi ott álltunk az országúton korom sötétségben. Rakovszky ment a lócs és a kocsiszeg után, de mivel nem találta meg, el kellett mennie Karpfaumba egy másik kocsiért. Bizony mondanom sem kell, nem tartozott a kellemes dolgok közé. De megúsztuk, idejében komolyabb eső nélkül. Sáriék ebben a pillanatban már a pockingi tábor egyik szobájában laknak és rendezkednek. Mindenben Jencivel, ki most nagy segítségükre van. Derék fiú, nagyon szeretjük. Gyuri, ha teheti, írjon mielőbb Anyjának, vagy küldje el a csatolt levelet, mert szegényke semmit nem tud Jenciről.

Ma hűvös – esős őszi nap van, borús délután. Jól esik a kabátot felvenni. Pá, pá!Csak már jönne tőletek valami hír, csak már mehetnénk haza. Minél később megyünk, annál rosszabb lesz a havazás, tél miatt. Vagy ha már nem mehetünk el mostanában, úgy legalább maradnánk itt legalább március, áprilisig 1946. Borzasztó hideg lesz, mert szén nem lesz, ez a fa meg olyan mint a szalmaláng. Most jut eszembe, megyek fát vágni. – 17 h van.

IX. 25 –én este. Holnapra vártuk Sárrikát, hogy szül. napját itt ünnepelhessük meg, mégis ma dut hirtelen megállt előttünk egy szép UNRA autó s eljött Laci –Sári – Lackó Gyuriért. Egy francia orvos hozta őket, kivel Laci ott már összehaverkodott. Fiatalkor, kedves volt tőle, hogy eljött ide. Meguzsonnázattuk. Sári meséli, hogy kaptak ruganyos ágyakat, s jó az ellátásuk. Kb. 10-12-en esznek egy asztalnál, s így otthon semmi dolga nincs a főzéssel.

Este felé Vattayné volt itt (az öreg) rövid időre és felolvasta Mária levelét. Valahol Bayreuth mellett vannak, Birneg nevű falucskában. Szép vidéken utaztak, most is szép helyen vannak. Braun végleg elpártolt tőlük. Állítólag valahová Dániába ment a gazember.

Anyus ma azt álmodta, hogy egy nagy - halom levelet kaptunk. Oh csak már jönne Tőletek egy hosszú – hosszú beszámoló. Nem volna baj, ha fele ilyen hosszú volna, mint ez az én naplószerű tüneményem.

Laci Siket haza menesztési gondolatával ma is foglalkozott. Majd meglátjuk, mi lesz a valóság. Szervusztok. Ha Gyuri legközelebb ír, de Te is megírhatsz, hogy mit tanácsoltak a hazamenetelt illetően. – Me4njünk, vagy maradjunk? Milyen a valós helyzet, a lakásunkban laktok e már, mi van meg ott?

IX.27-én este. Csodálatosan tartós, ködös, elég hűvös, kimondott őszi idő van már 3. napja, s így az ideérkezésünkkel leemelt külső ablakokat ma visszaakasztottuk. Így melegebbnek tűnik az idő. Anyus megint csak varrogat valami sapkát Lackónak, én meg csevegek Veletek. Ez a legkedvesebb foglalkozásom.

Rájöttem arra, hogy egy nagyon érdekes, de kellemetlen ügyről még nem írtam. Ez főleg Edót fogja érdekelni. Azt tudod, hogy a doktor kisasszony szobáját Lászlóék (Anzsi), míg Torbágyi szobáját – úgy látom végleg – Loli „dö Bihar” foglalta le. Loli eleinte semmit, majd csak igen keveset, most meg már mindent itthon főz, tehát a konyhában még nagyobb a nyüzsgés – forgás, mint valaha. Na és most jön a kellemetlenség. Képzeld Edó, a Bártfay család is (részben) ránk költözött. Már egy külön magyar kolónia ez a mi csendes, jó lakásunk. Bártfaynének ugyanis megszületett a kisfia, s mivel koraszülött és nagyon gyenge kis baba, hát az asszony meg a kicsike idejött a konyhába (Anzsi minden különösebb kérés nélkül egyszerűen idehozta), mivel a Lindner szállás szobája hideg, huzatos. Ez rémes, mert így a férj, sógornő, nagymama, stb. rokonság szinte egymásnak adják a kilincset. Állítólag csak 7-8 napra jött ide a picivel, mert Lindernél a külön szoba

még nincs kész, de már nagyon félek a végleges itt maradástól. Rémes „láger” most a konyha, s azon kívül gyerekfürdetés, stb. stb. pelenkaszagok. Anzsi meg állandóan most már 7 személyre főz, mert Bártfayék is itt esznek. – Loli meg nap-nap után bolondabb lesz, úgy menekülünk előle. Persze most már nem is beszél arról, hogy más lakásba megy. Belátja, hogy itt jobb, de tényleg, lakást kapni nem lehet. Annyian beszivárogtak ide Grbachba, pedig már sokan el is mentek, lakást kapni nem lehet.

A passiance-ok néhány nap óta igen rosszul járnak. Alig megy ki 1-2, s így mindig azt gondoljuk, hogy valami bajotok van. Ilyen konokul, rosszul még nem járt a kártya. Mára pá, mert írok Sáriéknak is levelet. Csók picit Gyurcinak.

X.1-én 1945. Bizony jó volt a fent jelzett levelet Sárinak megírni, mert alig lettem vele kész előállt egy UNRA autó aminek leadtam a levelet egy kis nadrágocskával. Tegnap reggel már írt is Sári néhány sort jelezvén küldeményünk vételét. Ez sikerült. Bravó. Úgy volt, hogy ma egy alkalmi fuvarral Pockingba megyünk, de a nagy eső miatt utunk holnapra halasztódott el. Reméljük, hogy talán kevesebb eső lesz holnap, mint most napok óta. Majdnem állandóan esik és bizony már annyira hűvös az idő, hogy ma X.1-én ebéd után egy kicsinykét befűtöttünk. Nagyon kellemes, de hogy bírjuk majd fával?

Ma azt hallottuk, hogy 1 vasúti szerelvény visszajött Magyar honból. A vasutasok azt mesélik, hogy a férfiakat részben Hegyeshalomban, részben Győrött leszállították, majd a maradványt Pesten a Károly király laktanyába vitték. Mások szerint csak századostól felfelé, de civileket is, tehát össze vissza dumálnak. Szegény magyarokat még saját földjük (hazájuk) sem fogadja be. Szomorú vagyok, olykor elkeseredett. Már nincs sok kedvem az élethez. Drága jó Anyátok tartja bennem a lelket, buzdít, erőt önt belém a jövőre nézve. Már tervezgeti, hogyan fogunk élni, mint fogunk lakni, mit fogunk dolgozni.

Mindig jobban megérlelődik bennem az a terv, hogy a határra érve bizony azonnal sürgönyözök Gyurinak, mert úgy látom, a haza menetel nem fog simán menni.

18 h hirtelen kocsizörgés, csend. Mire az ablakon kinéztem és halljatok csodát, Sárinkánk alkalmi kocsival megjött. Kabátpróbára kellett jönnie. Nagy volt az öröm.

X.4.-én 1945, 17h Most már régebben nem írtam, de mindenféle lustaság fogott el. Na, majd ma pótlom. Mint már jeleztem, Sári betoppant alkalmi úttal, s így el sem engedték. Úgyis hozzájuk készültünk, elhelyezésük, stb. meg szemlélésére, s így 2-án reggel kocsin oda mentünk valamennyien (László Jenő és Bártfay is).

Mondhatom, Sári abból a 4 üres falból egy csinos rendes lakosztályt varázsolt. Szekrényekkel és pokrócokkal elkerítette és úgy osztotta be a nagy szobát, hogy két szoba lett belőle melyeket „folyosó” választ el. Szép tisztaság és rend Sári szorgalmát és rendszeretét dicsérte. Bizony szegényke rengeteget dolgozott és dolgozik most is, mert a 2 gyerek mellett mindig akad valami tennivaló. A múltkor amikor itt volt, néhány napig az összes konyhai munkát és főzést is Ő végezte, de oly gyorsan és ügyesen, hogy a konyhában dolgozó összes hölgyek dicséretet zengtek róla. Ott ettünk náluk az UNRA kosztból és némi pótlékból, ezután Bártfay és Jenci visszament Griesbachba. Nagy szerencsénk volt az időjárással, mert egész nap szép, napos idő volt, míg egy nappal azelőtt, s azóta is állandóan esik, hideg van. Ma újból némi fűtéssel üldögélünk itthon mert hideg – csúnya idő van. A táborban létünk alatt felkerestem Ásvány-nét. Szegények már indulásra készen álltak, amikor a kis Gyuri 40° lázzal megbetegedett, s így lemaradtak az első szállítmányból. Sári nagyon segített rajtuk orvossággal, élelemmel, gyerekholmival, szappannal, stb. Nagyon hálásak. Különben ha haza érnek, rövidesen felkeresnek benneteket, mert tanácsot akar kérni Gyuritól, nyugdíja, stb. miatt. Minden nélkül maradt. Hiszen Miska bá' tanára volt Gyurinak, - hát megérdemli szegény asszony a támogatást. E

levelem biztosan nem megy el idejében, de én csak írok, mert Veletek csevegek, szórakozom.

Ma Anyus gözzel leforrázta bal kezét, s így nagy fájdalmakkal végzi most a házi teendőket. Szegénykém sokat szenved.

Tegnap itt volt Malonyai Lonci fivére, aki elújságolta, hogy M. Lacit, Temesvárit, Liptait, Nagyőszit és még másokat is elvittek Salzburgba, táborba.

Persze M.né nagyon meg van ijedve, mert Laci valami testőrszázad pka, vagy valami ilyesmi volt Szálasi alatt. Reméljük, hogy engemet nem bántanak, hiszen én nem voltam vezető állásban, de nem is akartam vállalni semmiféle vezető posíciót Szálasi alatt. Tudod, hogy mennyire „nyilas” ellenes voltam, nem bírtam azt a bitang társaságot.

Tegnap volt Menci szül. napja. Úgy akarjuk hinni, hogy a régi szokás szerint az egész familia ott volt, mi csak gondolatban jártunk nála őt meggratulálni, mert a posta gyatrán megy. Főleg az fáj, hogy mi semmi írást nem kapunk tőletek, s a többi embereinktől. Hogy vagytok, mit csináltok, merre vagytok, kicsi Gyuri mit cseveg, stb. stb. kérdésünk volna, amelyikre sajna feleletet nem tudunk kapni.

Mára megint „végeztem”, pá,pá. 20h 20p.

X.hó 6-án 1945. Aradi vértanúk emlékűnepe. Templomban voltam a vértanúk emlékére mondott misén. Ma is erős esőzés van, így a templomban is feltűnően kevesen voltak. Még csak nem is perselyeztek.

Tegnap kellemetlen napunk volt, amennyiben Dumm úr a kályhát a szobából és az egész fürdőszobát leszereltette és elvitte. Neki kell. A kályhát egy cső beépítésével ami ma már meg is történt, megoldottuk, de a fürdőszoba pótolhatatlan. Jó, hogy még itt van a Patikusék mosdófelszerelése. De elvitte Dumm a konyhafelszerelés nagy részét és a kamra tartalmát teljes egészében.

A kamrában szép rendet csináltam, ennek ellenében kaptam 5-6 kosárra való fát. Megérte, mert így a szobában olykor befűthetünk. Megvagyunk, igazán jól élünk, amióta Anyus itthon főz, én meg járok beszerezgetni. Csak tojás nincs, azt most már 1 M 50 Pf-ért sem lehet kapni. De még tojáspótló sincs, s így Anyu mindent egyszerűen tojás nélkül készít. A kekszbe éppúgy mellőzi a tojást, mint a gyúrt tészta.

Egy ezredes ma rossz híreket hallott az otthoni életről. Elszomorító, hogy ennyire bizonytalanságban tartanak itt bennünket. Lászlóéknak van jó rádiójuk, de azon sem mondanak semmi olyant, ami reánk vonatkozik. Szeretnék Gyuritól azt a hírt kapni, hogy bátran jöhetünk, mert Lacit féltjük. Orvos, fiatal, így nincs kizárva, hogy oda vinnék, ahol szükség van rá. De azt is halljuk, hogy századostól felfelé mindenkit táborba, munkára visznek. (Lefokoznak mindenkit). És nem tudjuk, mi az igaz, mert rém ellentétesek a hírek. Nagyon boldog volnék, ha elindulásunk előtt kapnánk levelet Gyuritól.

Persze mielőbb és őszintén.

Megint azt mesélik, hogy november 15-ig el kell menni mindenkinek, viszont mi gyerek nélküliek csak az utolsók lehetünk. Az sem volna nagy baj, csak ne tegyenek „nyitott marhavagonba”. Egy jó, 3. osztályú fapados is megtenné. Még, ha nem is fűtenének. vagy miután itt egy-kettőre beáll a tél, maradjunk itt tavaszig. Pénzzel és más készlettel is kibírnánk, csak ne kínozna annyira a honvágy. Úgy szeretnék legalább Karácsonykor otthon lenni !!!

Rajnai úr már két-három hét óta eltűnt innen. Bement Passauba, ahonnan talán már el is ment a transzportok valamelyikével. Mára megint pá mindannyiatoknak.

Voltál e már nagymamánál? Hogy vannak? E levélhez csatolt lapokat kiemeltem és új dátummal ellátva odaadtam Áchimnak, mert ő indul talán 3 gyerekével legelőbb. Ő majd feladja Bpsten.

Október 7.-ike Ma csak annyit, hogy holnap indul innen egy 40-es csoport Pockingba, s onnan haza vonattal. Ezzel mennek Szepesyék, Pozsgaiék, s még többen a K. Sz. V.-tól. Pozsgay-val megint küldtem nektek is, a többi rokonoknak is 1-1 rövid lapot. Legalább Ti kapjatok hírt, ha már mi nem kapunk tőletek. Egyébként csókolunk mindenkit.

Néhány nap múlva kis Lackó születésnapja lesz. (4.-ik) Talán eljönnek. Nagyon nehezen tudunk érintkezni. Pá, pá.

X. 8-ika Ma ment el az első transzport a pockingi táborba. Két amerikai tehergépkocsin kb. 40-en. Elég szép csomagokkal. Mindenki örül a megindulásnak és reménykedik, hogy most már majd csak sorra kerülünk mi is.

Ódry Pali itt volt, s így tudtunk levelet küldeni Lackónak. Holnap újra jönnek, s talán hoznak hírt tőlük. De Tőletek édeseim, semmi életjel. Sajnos.

Szepesyék szobájába mennek Bártfayék 2-3 nap múlva. Szervusztok. Csókollak.

1945. X. 13.-án este Csúnya-fekete Nagypapa, már 5 napja nem irtaz ő kedveseinek. Most pótlom. 11-én du. megjelent az egész kis család Pockingból. Anyus egy „hadi” dobostortát készített „4” gyertyácskával, a francia doktor és mi valamennyien körül ültük és bizony majdnem megettük. Sok apróságot kerestünk meglepetésként, s így vígan eltelt a délután. Estére – egy gumi defekt rendezése után hazamentek, s ma újra itt voltak. Sári ma nem jött, csak Laci és László, mert Konrád Katiék ott voltak látogatóban.

Laci újságolta, hogy Siket Feri ott volt újból nála, de még csak a következő napokban jön vissza és csatlakozik valamilyen transzporthoz. Menni és visszajönni akar, azt hiszem sikerülni fog, legalább kapunk biztos híreket.

1945. X. 14-én Vasárnap este Ma délelőtt itt járt 2 ember Bp-ről. Hoztak levelet Bezzeghnek, Lázárnak, és még másoknak. Mindenki kap, csak mi nem, pedig irtóan várjuk. Lehetetlen, hogy pont a mi ügyes Gyurinknak nem sikerülne levelet küldeni. Borzasztó. Már úgy mennénk repülnénk. Délután sétánk alatt egy csukott USA tehergépkocsit láttunk, mely hazaszállításunkra igen alkalmas volna. Az egész cók-mókkal elférnénk rajta. Azt mondtam, hogy a sofőrnek kezét, lábát megcsókolnám naponta 5-ször, ha haza szállítana bennünket Bpre.

Istenem-istenem, bizony most nap-nap után rosszabb az idő, hidegebbek az éjjelek, gyakoriak a fagyok, dér, hát nem igen lesz célszerű a marhavagonokban való utazás. És nem indítják el még a kocsi transzportokat sem. Az autó csoportok indulása meg egyenesen bizonytalan, reménytelen. Majd, majd, oké!

Mit tagadjam, félek a téli utazástól a marhakocsikban. De ha az állatok kibírják, talán mi, a hazavágyás, a honszeretet melegétől fűtött szerencsétlen magyarok is ki fogjuk bírni. Állítólag Ásványné már elindult Pockingból, s így ő bizonyára egy-kettő nálatok lesz, mert hiszen szüksége van Gyuri támogatására. Sárika is kérte, hogy menjen hozzátok és mondja el, hogy semmi-semmi hírt nem kaptunk még Tőletek. Aggódunk is, meg különböző gondolataink is támadnak. Vajon mi lehet az oka annak, hogy absolute hír nélkül vagyunk immár ma-holnap 8 hete. Rémes !!!

Valaki azt mondta, hogy Temesvárit és több más volt vezető embert rep. gépen vittek Magyarországra. Bizonyára nem azért, hogy a csendőrséget újból felállítsák Szálasi mintájára. Iszonyatosan vétkezett a vezetőség, hogy azt a szép testületet annyira lejáratták és elpusztították, olyan különféle dolgokra használták fel, ami a testület becsületes magyar

szellemével teljesen ellenkezett. Egy néhány szerepelni vágyó gyenge magyar talán örökre, de legalább is igen jó időre, elpusztította a világhírű magyar csendőrség hírnevét, sárba tapostatta becsületét. Vattay Feri (az öreg) is itt volt, s ő mondta, hogy Fóty alez.-s öngyilkos lett. Valószínűleg az újvidéki ügyek miatt.

Anyus olvasgat, eltereli gondolatait, én meg csevegek veletek. Sajnálom, hogy az orosz tanulást abba hagytam, mert talán hasznát venném odahaza. Egy Berlitz módszerű könyvet nem tudtam szerezni, a ciril betűs grammatika tanulásához meg nem volt semmi kedvem. Majd ha kell megtanulom egy-kettőre azt amire szükségem van. De talán nem is kell, hisz itt is mindent el lehet intézni német nyelven. Igaz, hogy kevés szorgalommal megtanulhattam volna perfektül oroszul. Időm elég volt hozzá. De tudja a jó ég, már annyira megszoktam a kevés tevést, hogy semmihez sincs kedvem. Csak haza, haza, új életet kezdeni, szerényen, veletek, más gondolatom nincs. Borzasztó így napról napra tengeni céltalanul. Minden este azt kell kérnem a jó Istentől, hogy holnap jöjjön már egyszer levél otthonról, Tőletek, Anyámtól, Mencitől, Jóska és Géza bá'-k tól!!!

Tudod, hogy Sári elcserélte bundáját 2 kabátért? Azt hiszem igen jó cserét csinált, mert a második kabátja igen jól néz ki. Múltkor abban volt itt. Anyussal naponta elég szép sétákat csinálunk az erdőbe. Persze, ha nem esik. Tudod fiacskám, így ősszel gyönyörű az erdő, s az utak kitűnőek. Különben a borús időt is szeretem, mert az mostani kedélyemhez illő. Ma a passiance valamivel jobban megy, talán kapunk holnap levelet Tőletek.

Szervuszatok drágáim. Néhány nap múlva már 8 hete annak, hogy Gyuri itt járt, s Titeket édes lányom és picinkó Gyuricám elrabolt. Pá!

1945 okt. hó 15-én. Levél-hír ma sem jött. Ma van 11 éve, hogy szegény jó Nagyanyus meghalt. Istenem de jó neki, legalább nem élte át ezt a sok mindenféle borzalmat. Misét akartunk mondatni érte, de csak előjegyzésbe vették. Majd a jövő héten tartja meg a „kamarás” úr. Vajon Mencike olvastatott e misét, vagy megfélekedezett róla? Hol volt, melyik templomban? Itt 3 RM-t kértek érte, én 7-et fizettem. Anyussal délután a templomban voltunk és imádkoztunk.

X. 17.-én Reg. 8h indulás alkalmi kocsival Pockingba. Felpakoltuk ebédünket, vettünk jó pár zsemlet, peracet, kenyeret és limonádét, s igen kellemes rugós kocsin Bártfay és Czéh Bandi társaságában begurultunk Pockingba. Az idő nem volt olyan kellemes mint a múltkor, de jó volt. 10h már ott is voltunk. Nagy meglepetés volt Laciéknak. Itt megemlítem, hogy 2-3 nap óta a fehér perac, a zsemlye megszűnt, de azért kenyér helyett adnak fekete (kenyér) lisztből, amennyit akarunk. Persze csak jegyre. Itt olyan világ van még mindig e téren, amilyen otthon talán csak jó pár év múlva lesz.

A táborban (Pocking) Vizu Zsuzsiékkal találkoztunk. Borzasztó nagy meglepetés volt valamennyiünk számára. Valahol Sopron környékén ragadt annak idején Zsuzsi, amikor St. Pölten felé indult és csak jóval később, - pont az utolsók között – mehetett ki és találkozhatott urával. Azóta ide-oda vándoroltak, míg most a táborban visszamaradók orvosa, s itt várják meg a tavaszt. Mit csináljunk, mit csináljunk? Mindenki kapott már valamilyen úton hírt, csak mi nem kapunk semmit, semmit. Borzasztó, mindketten nagyon szomorú hangulatban vagyunk, ez a bizonytalanság idegörlő. Vajon mi lehet az oka hallgatástoknak? Csúnya Gyuri fekete, vagy talán nem is hibás? Pá!!!

1945. okt. 18-án. Csütörtök. Más emberek pénteken esznek spenótot, mi ma ettünk, mert tegnap este árultak. Jó volt finom vesepecsenyével. Még az is előfordul, de csak igen ritkán. Húst is kevesebbet kapunk mint eddig. Általában minden jegyperiódusban valamit lecsipnek, s így nemsokára csak a fekete vásárlásból élhetünk. Alig van már pénzünk, ma már azon gondolkodtam, hogy eladom zsebórámat és Anyus kis feketéjét fogom használni.

Erre csakhamar sor kerül, mert márkánk már nincs. Igaz, ma vettünk egy doboz (3 kg) vaját, meg egy kis marmeládót (amerikai), de élni csak kell valamiből. Majd megleszünk, csak már tudnánk valamit az indulás időpontjáról és lehetőségeiről. Bezzegh Putyu apja nem kedvező hangon írogat, de mi semmit sem tudunk irányadóul kapni. Kicsi Gyurókám miért nem kiabálsz gyakrabban „Mamika?” vagy „Nagypapa”, hiszen olyan édesen mondtad ezt, akkor talán Apád és Anyád is reánk gondolna!!!

1945. X. 23-án (Kedd) E sorokat ágyban fekvé írom. Már 19-ike óta fekszem meglehetősen fájdalmakkal. Ugyanis pénteken (19) a szokásos favágás közepette hirtelen hirtelen erősödő fájdalmak támadtak derekamban (Hexenschuß), de oly erősen, hogy alig tudtam a lépcsőn feljönni. Levetkőzni és lefeküdni meg egyenesen képtelen voltam. Meleg borogatás, salicil porok, massage, máig annyira enyhítették fájdalmaimat, hogy már fel tudok állni és bot nélkül is már tudok némileg mozogni. Egyébként jól vagyok, eszemiszom rendesen, csak a derékfájások még nem akarnak szünetelni. Orvos is volt itt többször is, de ezt az ágyban kell kibőjtölni. Mivel ma már ötödik napja, s egy alkalmi kocsi van Pockingba, így hát Anyust elküldtem gyereklátogatóba Sáriékhoz. Anyus előre főzött – Jenci megmelegítve beadta – s így nem akartam, hogy Anyus az alkalmat miattam elszalassza. Hiszen nem olyan veszélyes baj ez, csak kellemetlen. Ha jól emlékszem, Gyurinak is volt ez a baja, de Ő radikális izzasztással hamar rendbejött. Én sajnos orvosság dacára nem izzadok.

16h 15p, megjött Anyus Sáriéktól, s azzal állított be, hogy „Edóéktól jött hír”. Milok itt volt és mesélt Lacinak rólatok. A táborban véletlenül találkoztak Milokkal, aki elmondta, hogy hozott levelet is, de azt valahol (azt sem tudja, hol) feladta. Sajnos ez nagyon szomorú, de ő azt mondja, annyi levelet hozott, hogy csak feladta valahol. Azt sem tudja, melyik városban. Milok elmondta, hogy Edó + Menci voltak feleségénél, s így elmondta, hogy jól vagytok, de mást nem tudott csak azt, hogy milyen nehéz a megélhetés Magyar hazánkban, s bizony ne siessék haza, mert a tábort nem kerülhetem el. Jó, hogy nyugdíjas vagyok, de miért jöttem ki a nácihoz? Így most Laci Milok útján is küldött levelet, meg valami százados által is, aki bár Gyurit nem ismeri, de fel fogja keresni. Talán csak megjön a M. által hozott leveletek is valahonnan. Most mondja Anyus, hogy állítólag Münchenben adta föl leveleteket. Remélem, hosszabban írtatok mindenről. Borzasztó, hogy eddig még semmit sem tudunk rólatok. (9. hét)

Itt is szomorú a helyzet. A vasárnap elindított magyar vonatot Passauból visszalökték Pocking berakodóba. Negyvenen vannak egy wagonban, esik az eső, fúj a szél. Jó, hogy Sáriéknál fűtenek a barakkban (villany), s hogy van ellátásuk. Állítólag megint leállították a magyar szállítmányokat, s így most már mindinkább arra kell elhatároznom magamat, hogy a telet itt töltjük, tavaszig itt leszünk távol Tőletek. Istenem, Istenem!

László úr (Laci) és Jenci most autótételen török a fejüket. Már megvan rá a pénz – persze márkában – s így talán ma meg is veszik. Nagy reményeket fűznek az autóhoz, mert azzal járhatnak üzleteket lebonyolítani. Borzasztó világ van a fekete piacon. Jenci igen nagy mértékben ügyeskedik.

Egészen felvillanyozott Anyu a mindenféle hírekkel, de mivel nem olvassuk az s.k. betűiteket, hogy is lehetnének nyugodtak. Ágyban fekvé írom e sorokat, s a düledézéstől eltekintve, ki is fáradtam, a villany is többször elalszik, tehát, pá.

Október 24-ike. Tovább is ágyban maradok, mert bár javult állapotom, felkelni még nem szabad.

Anzsi tegnap kórházba ment (operálják, mert nem bírta az állapotosságát). Borzasztóan affektált. Kis nyávogó majom.

Délelőtt sima, d.u. Laci beállított Ódry Palival, de nem saját autóján, mert tegnap Passauban nem vettek, ill. nem kaptak. Ma elég kedves és beszédes volt László, sőt meg is vizsgált és röviden kijelentette, hogy isiászom van. Ez meglepetés, de lehet, hogy az, mert fájdalmaim bár nem enyhültek, de most már az egész derekam fáj. Ennek ellenére holnap felkelek, mert már nem bírom az ágyat. A lassú járkálás talán jót fog tenni a massage helyett. Jól nézek ki, ha egy ilyen állandóan visszatérő, fájdalmakkal járó bajt szereztem. Bizony szomorú lennék, mert most igen sok házi munka nekem esik kezembe, mert Anyus (nélküled, édes drága kislányom) nem igen bírná. Favágás és tűzrakás, krumpli pucolás, bevásárlás (tej-hús-kenyér és mindenféle limonádé), stb. az én rendszeres munkáim közé tartozik. Na de aztán szoktam még sepregetni és törölgetni is. Utóbbi naponta, minden étkezés után.

1945. X. hó 25 Csak délfelé keltem fel, mert már a fekvés kellemetlen. Itt volt Harkay Laci, s így elbeszélgettünk. Azt meséli, hogy Szilasy tetten kapta feleségét valakivel, - bizonyára amerikai – és erre rögtön otthagya. Szegényke csak most jött rá arra, hogy felesége megcsalta. Pedig ezt már régen tudta minden pesti veréb. Így szokott ez lenni.

Délután felkeltem és az ablakból néztem az első komoly faküldeményt, amit fűtésre kaptunk. Most már csak nem fagyunk meg. Somos, Szücs Zoltay, Cselleng, Nagy Géza és a többi tiszték rakták le és vitték az udvarra, mert tudták, hogy én beteg vagyok. Olyan szép bajtársi megnyilvánulás volt ez, ami öreg katona szívemnek jól esett. Alig volt vége a lerakodásnak, megjelent Ditrich szds. látogatóba. Ez is jól esett, tehát aránylag jó napom volt. Hosszan elmesélte az „újvidéki eseteket” melyeket senki nem értett meg, mindenki elítélt. Szomorú, hogy akkor ott a csendőrség és a honvédség annyira elvetette a sulykot. Ő akkor ott lakott mint bankigazgató és sokat látott-hallott. Egyébként vagyunk – élünk, s várjuk továbbra is soraitokat. Remélem, ha Milok útján megtudjátok, hogy semmi hírt nem kaptunk felöletek, úgy Gyuri gőzerővel megmozgat minden vonalat értesítésünk érdekében. Ja igen! Harkay még azt is mondta, hogy Bokányit is hazavitték Temesváryval, őt is háborús felelősségre vonás végett.

1945. X. 26. Péntek este. Ma egész nap fent voltam, azonban fájásom nem szűnt meg. Azt mondják, még hetekig eltart, tehát minek feküdjek. Ugyan nem voltam az utcán, csak a lakásban tevékenykedtem, mert egész nap zuhogott az eső. Reggel láttuk a gyönyörű havasokat, így már tudtuk, hogy ma esni fog. Ez itt a legjobb barométer. Tudjátok, hogy gyönyörű látvány? Egyébként az utolsó dohányból töltöm a drága jó Gyuri fiam által beszerzett hülsniket. Milyen előrelátó voltál kedves fiam, mert a dohány, a hülsni mindig jó valuta. Az eredeti érsekújvári 100 gr-os még érintetlen édes Edó cim. Emlékszel még rá, hogy mennyire mondogattad, hogy azt Gyuridnak akarod hazavinni.

Hát én is őrzöm ameddig csak lehet, mert én is szeretném, ha meg tudnám menteni Gyurica számára. Én csak igen ritkán szívok el egy-egy cigarettát, tehát én nem szívom el. Majd csak végszükségben vetem forgalomba, egyébként pedig neked viszem haza Gyurka, úgy ahogy azt Edókád nem egyszer kívánta.

Anyus ma éjjel igen élénken álmodott Aliról. De gyakran beszéltünk róla is meg Béciékről is, hátha egyszerre betoppán itt nálunk, úgy mint Jenci. De jó volna! Hát az idősb Korondiék (Ilus mamáék) mit csinálnak, hogy vannak?

Ali biztos valamelyik táborban nyomja a priccset, jó volna, ha Gyuri az itteni táborok szerencsétlen lakóiról névjegyzéket szerezne, vagy a vöröskereszt útján kutatna Ali után. Sajnos az én érdeklődéseim eredménytelenek maradtak, mert nem is tudom, hol keressem. Azt sem tudom, hogy melyik csapatnál volt utoljára, kijött e egyáltalán N. országba vagy

otthon maradt valahol? Imádkozom érte, majd csak előkerül jó egészségben. Mivel Anyu oly élesen álmódott róla, hát hiszem, hogy rövidesen hírt kapok róla.

Állítólag még e hónapban kapunk valami úgynevezett „Wehrosold” fizetést visszamenőleg. Havi 180 Márkát kapnék mint tábornok, s ezt négy óra adnák meg. Ez finom volna, akkor megint jól leszünk. De hiszen nincsen gondunk, csak a honvágy, a tétlenség, a távollét szeretteinktől.... Csak legalább azt tudnánk már végérvényesen, hogy maradunk e tavaszig? Igazán nem bánnánk, mert nem sok jó hírt kapunk az otthoni fogadtatásról. Ja igen tegnap este azzal jött haza Jenci, hogy azt mondta volna a svájci rádió, hogy az angol-szászok megszakították a diplomáciai kapcsolatot az oroszokkal. Ilyen aztán igazi kacsza toll nélkül - csak meg kell enni és menten felborul tőle az ember – mert más rádió nem mondta be. Ma azt mondták, ez „griesbachi” kacsza és ehetetlen. A napokban is azt mesélték – a németek meg is ijedtek – hogy a magyaroknak 2 nap szabad rablást engedélyeznek az amerikaiak kárpótlásul azért, amit a németek (SS) elvettek a magyaroktól. Én vagy 1000 tehenet szednék össze, s azt vinném haza kárpótlásul. Talán jutna tej a szegény magyar csemetéknek.

Anyus passiance-ozik, de már lecsukódik a szemecskéje, így hát én is meghajtom magam összes kedveseink előtt s küldöm csókjaimat és öleléseimet. Nagyon szeretnék valami hírt kapni Jóska bácsiéktól, Mamától és ne is mondjam, hogy tőletek is. Csókollak „drágáim”. Ez Loli mama kedvenc szava, naponta vagy húszszer elmondja. Köszönöm drágám, csókollak drágáim stb. más variációban, de a „drágáim” az mindig ott fityeg. Nagyon kellemtelenül édes teher kinek mindene – Bixi fiával együtt – a jegynélküli beszerzés és nagy falások. De mindent megesznek, úgy mint a disznók. (Ezt Bixi maga is bevallotta.) Na de most már igazán eleget rossznyelvíüsködtem. Isten veletek, óvjon meg mindentől. Pá!

1945. október 29-én Hétfő A szombati nap úgy elrohant, hogy nem írtam semmit. A kis Koszti fiú ugyanis rendszeren átjön „Feuer”-t játszani (gyufára) s így az író órácskámát elfoglalja e derék fiúcska. Amikor feküdtem, naponta többször is itt járt és tett-vett, segített, krumplit hámozott stb. Nagyon szeretem ezt a derék fiatal emberkét, mert egyénisége és jelleme, na meg jól nevelt fellépése, kedvelté teszi. Sokban hasonlít hozzám, amikor én „Zögling” voltam. Én is ilyenféle virgonc, előzékeny mindenre kapható legényke voltam. A derekam ma is fáj, sőt ma újra jobban, mert tüzet raktam, fát aprítottam, separtem és felmostam az egész lakást. (Loli szobáját nem.)

Tegnap a rádióban egy szenátor ecsetelte a szomorú helyzetet és nincstelenséget. Elszomorító. Ma meg azt hozta Jenci hírül, hogy a héten 4000-nek el kell indulni haza s hogy a kocsival menők már útba indulnak maguktól, ha az USA nem intézkedik. Ebből botrány lesz, mely esetleg rossz kihatással lehet valamennyiünkre. Beszélnek sok mindenfélét, retorziót, stb. Ah! Nem is jó, ha az ember tervezget, gondolkodik. Ha lesz, lesz, ha nem lesz, úgy lesz ahogy lesz, valahogy csak lesz.

1945. október 30-án. Csak ma reggel volt a gyászmise szegény jó Nagyanyusért. Loli velünk volt. Bizony már 11 éve annak, hogy szegényke meghalt.

Tegnap este Kosztival „Feuer”-t játszottunk, na meg a sok passiance játszmatól a kártya annyira megrokkant, (beszakadt) hogy vagy 3-4 darab leukoplastal kellett megjavítanom. Istenem, már ez is elhagy! Egyébként állandóan várjuk soraitokat s a hátam(derekam) még rendületlenül fáj, pedig villany melegítővel kúrálom magamat. Anyus már vasalta is a derekamat.

Reformáció napja 1945.

Holnap Mindenszentek, majd halottak napja. S mi itt a távol idegenben valamennyi élő és halott szeretettinktől távol! Szomorú világ, jaj be szomorú.

Anyus ebédutáni pihenőcskéje utáni időben rendezgette a fiókokat s így előkerültek Gyuri főiskolai okmányai és Tőled Edókám 2 pár bőrkesztyű. Bizonyára szükséged lenne rá de a gyors kapkodásban itt maradtak. Majd hozzuk tavasszal, mert úgy hallom semmi indulás sem lesz már tavasz előtt.

Az emberek sokat beszélnek, jöhet még hirtelen fordulat is. Sáriékról semmit sem hallunk, mert úgy látom, ők sem kapnak alkalmi kocsit. Sajnos mi sem. Írtam Nektek egy levélapot, melyet úgy alkalmi emberrel küldök, hogy mégis valami hírt kapjatok innen. Gyuri főiskolai okmányai című borítékot átmotozgatam, de abban a mérnöki oklevélnek csak egy másolatát leltem meg és a gimnáziumi értesítőt. A többi a Te Veres Pálné gimn. értesítőd és egyéb vásárlási könyvecskék voltak édes Edó cim. Remélem, az eredeti mérnöki diploma valahol Gyurinál lesz. De ha az eredeti hiányozna, (elkallódott) is, úgy ez a hiteles másolat is megteszi. Sajnos az én összes okmányaim Szombathelyen abban a bizonyos jó és szép mappában maradtak. Talán valaki becsülettel őrzi és egyszer vissza adja. Igaz, nekem is csak emlék volna, de azt hiszem, hiú ábrándban ringatom magam, mert azt eltűzelték. Sajnálom összes kitüntetéseimet is, melyek ugyancsak ott maradtak azokban a szép kosarakban, melyeket Sopronkőhidán szereztem Béla Apus közbenjárásával. Na de ne is beszéljünk arról, mi minden maradt ott. Isten adta, Isten elvette.

1945. November havának első napja.

Szomorú borús nap, csak nem esik. Olyan szomorú az idő mint az emberiség. Élünk, halottainkról megemlékezünk s talán irigyeljük is őket. Bizonyára jobb volt békés viszonyok között meghalni, mint itt a földtekén ide-oda gurulni. Haza-haza. Hallom ma újból, hogy Rajnajt mint volt főispánt valahol a határon leszállították és táborba vitték. Nem tudom miért sietett annyira haza a főispán?

Kedden (ma csütörtök van) meghalt Dummné Rothalmünsterben, ma temetik. Szegény sokat szenvedett, mert eskóros (?) volt.

Kinézek ablakunkon s látom, a két hatalmas, eddig minden kilátást eltakaró gyönyörű lombú fát. Előtte a 2 fenyő. A fenyők díszelnek továbbra is, de a fák leveleiket teljesen lehullajtva jelzik a tél elejét. Edókám édes lányom, ez Téged érdekel, de csak úgy általánosságban mint griesbachi tájkép, de pici arany fiadat – ha már ésszel felfogja ugyan – nagyon érdekelné, mert hiszen az ő kedvenc helyén állva (ablak előtti szék) mindig a lomb vette el előle a kilátást s azért nem látta olyan gyakran az autókat és kocsikat, mint amennyire ő azt szerette volna. Mozgott, hajlongott ide oda, hogy lássa a „tütüt”, meg a pacikat, de a karikázó gyerekeket és a kutyusokat is mindig számon tartotta, jelezte. Biciklit látva is mindig örvendezett. Drága kis pofim, de sok örömet szerezte nekünk virgoncságoddal. Jó hogy itt voltál édes kis aranyom. Valamennyien szeretünk, pláne utolsó időben amikor már önállóan kéredzkedtél „Bilikóra”! Amíg Sáriék Karpfaumban voltak, mégis jutott nekünk is olykor-olykor az egyik gyerekből, de most Pockingból nem lehet, mert bizonytalan és körülményes a jövetel-menetel. Nagyanyus úgy hetenként egyszer gyárt valamilyen jó hadi süteményt tojás és majdnem cukor nélkül, s egyszer sikerül neki alkalmi kocsival elmenni és elvinni, máskor pedig – pl. ma – egy repülő tiszt vitte el motorkerékpáron a kis küldeményt. Picinyeink ott a tábor kosztja mellett rémesen örülnek, ha Nagyanyus küldeményét látják, élvezik. De ne félj piciny Gyurikám, majd süts neked is jókat „Mamika” csak súgd meg Apucidnak, hogy szerezzen és kerítsen jó sok cukrot és tojást. Kakaót majd mi hozunk. Sajnos úgy látom, hogy csak tavasszal és nem Karácsonyra. Most, hogy van fánk és tegnap óta 2q finom kocsz, most már azon gondolkodunk, hogyan lehetne ebből nektek küldeni. Fúj a szél, borongós az idő továbbra

is. Milyen jó, hogy még itt vagyunk és nem úton valahol marha waggonban. De ha már fél úton volnék, azt sem bánám.

D.u. befűtöttem és kipróbáltam a tegnap szerzett kocsit. Sajnos nem ég. Korai volt az öröm, most gondom lesz túladni rajta, vagy cserélni. Nagyon sajnálom.

A helybeli – és nem a Kerepesi temetőbe mentünk körülnézni, egyet imádkozni. Kellemes megnyugtató séta volt. Varga Tivadar alez. Apjának sírját is megnéztük. Valami különös emlékművet állított, érdekes. Tulajdon képen 4 fakeresztből álló valami, talán a pogány világra emlékeztető síremlék (fa). Én még ilyet nem láttam. Az összes helybeli magyarok a temetőbe zárandokoltak, mindenki megemlékezik otthon nyugvó őseiről, családtagjairól, szeretteiről, rokonairól.

Anyus vasal, én meg elmélkedem a kártyákkal. Pá édeseim.

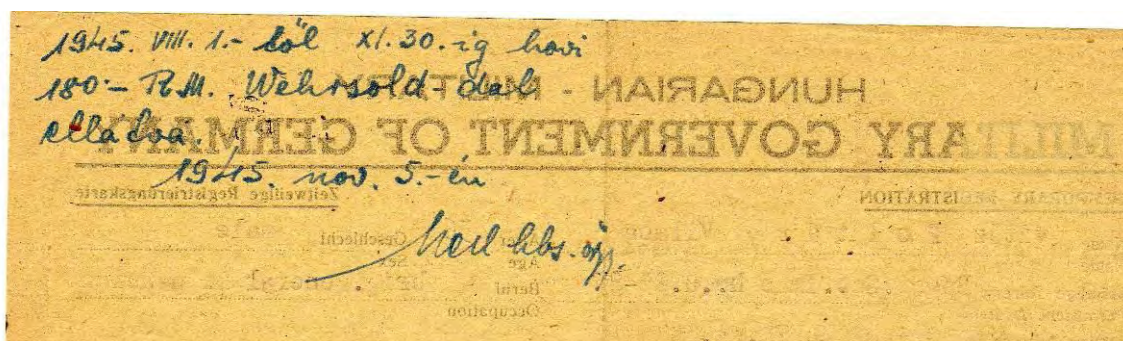
1945. November 2-án du. Újból neki fogtam az orosz tanulásnak, de úgy látom, nincs hozzá türelmem. Nem valószínű, hogy folytatni fogom. Nincs kedvem s remélem nem is lesz rá szükségem. Ha haza jövök s érintkezni kellene az oroszokkal, úgy majd szerbül beszélek s majd csak megértenek. Ha meg nem, úgyis jó lesz. Sáriéknak levelet és csomagot küldtünk, de ők nem írnak, nem üzennek. Estefelé sokat beszélgettünk a patikuséknál levő béna orvorról. Képzeld el Edókám eltiltották a praxistól és elkobozták minden letétben levő pénzét és esetleges ingatlanait. Ez nagy csapás Márhára és Kostira, mert ezeket ő tartotta el. De a patikusék is attól tartanak, hogy elveszítik a patika jogot. Borzasztó csapás volna a 6 gyerekes családra. Itt alaposan leszámolnak a volt párttagokkal, szinte kiirtásra irányul minden intézkedés. Mi vár ránk otthon. Valószínűleg hasonló sors, pedig mi igazán nem voltunk nyilasok egy percig sem. Miből éljenek szegény emberek, ha a foglalkozásuktól eltiltják, pénzüket elveszik stb. Hát példának okáért a járnai nem tudó és béna kezű orvos mit dolgozzék? Pedig jól menő rendelője volt. Mindezeket azért írom meg, mert tudom Edót érdekli. Tudom Edókám sok szomorkodásban és búsulásban volt részed Griesbachban, de itt ért az a végtelen nagy öröm és boldogság, hogy újból visszakaptad a jó Istentől nagyon szeretett Gyuridat s így azt is tudom, hogy örökké emlékeztető hely marad számodra ez a kis bajor helyecske. Utóbbi időben – lévének gyönyörű őszi napok – Anyussal naponta, legalább egyszer sétálgatunk az erdőben és csak most látjuk, milyen szép Grbach környéke. Az út Pfarrkirchen, Passau, St. Salvator irányában más és másféle erdőn vezet keresztül, melyek most csodásak. Istenem, ha úgy lettem volna a Ti ittlétekek alkalmával és nem ültem volna mindig abban az áldatlan, bűdös irodában, milyen sokat élveztél volna Te is, pici Gyurikánk is. A pajtához is el szoktunk sétálgatni, tudod Edókám, ahhoz a pajtához, ahonnan a pockingi reptér bombázását néztétek. Istenem, édes jó Istenem.

1945. XI. hó 3-án. A dupla ünnep után ma újból egy szürke hétköznap. Szürke a szó teljes értelmében, mert 10h-ig sűrű köd volt. A templom tornyát sem lehetett látni. De úgy 11 felé már verőfényes, napsugaras idő lett, mire Anyussal sétálni mentünk. Elmentünk Uttlan felé. Útközben leültünk egy padocsára és jól kisütkéztük magunkat. Délig ott élveztük a jó időt. Szász Géza ezredessel találkoztunk aki búcsúzáván tőlünk azt mondta, hogy ő a jövő héten táborba megy s onnan minden áron a legelső alkalommal haza siet. Sógora a jelenlegi rendőrfőkapitány (Krisztinkovich) s majd csak segít rajta.

Délután a tegnap említett pajtánál voltunk Anyussal s ott újból beszélgettünk veletek édes drágáim. Sárít is ide varázsoltuk picinyeivel s így együtt voltunk néhány percre legalább gondolatban. Utána a mezei úton Karpfaum felé folytattuk utunkat miközben 3 kis fej káposztát leltünk a már letarolt szántóföldön. Haza vezényeltük őket Grbachba s így a holnapi disznóhús mellé párolt káposzta lesz. Képzeltétek vettünk jegyre 55 dkg. sertés

tárját 1 M 20 Pf.-ért. Hogy itt milyen olcsóság van, az valami hihetetlen. A kenyér (igen finom barna) kg.-ja 34 Pfenig, egy jó – igaz picurka – zsemlye vagy pereg 3 Pf. De ami a fő, kapható, annyi amennyi jegyed van. Kenyér dolgában most igen jól állunk, mert fejenként hetenként 2kg. 10 dkg-t kapunk. Soha nem fogy el nálunk, pedig naponta 5 zsemlyét és 5 perecet aztán meg olykor egy kis kenyeret is veszünk. Reggelihez 2-3 zsemlyét eszem, míg Anyus 1-2 perecet. Ő a pereceket előnyben részesíti mert ropogósak és igen jó ízűek. Kenyeret Anyus igen ritkán, még ebédhez sem fogyaszt. Szóval jól élünk, de bizony csak úgy, hogy itthon főzünk és zsírt, vaját, lisztet, lekvárt feketén veszünk. Hogy a fekete árakat is megörökítem, leírom őket:

1 kg liszt 8 RM, 1 kg gríz 10, hús 18-20, zsír 160, vaj 100, cukor 100, lekvár 100, mák 80 márka. Ehhez azonban hozzá kell fűzni, hogy ez nem mindig és nem könnyen kapható. Cukor p.o. most már 120-ért sincs. Burgonyánk megint szépen befutott, mert tegnap kaptunk 24 kg-ot, pedig még van ugyanannyi. Zsírunk is van most, még lisztünk is s így reméljük, hogy még egy darabig megleszünk. Márkánk már csak úgy lesz, ha valamit eladunk. A Wehrsoldot is élelembe fektetjük, s akkor nem is kell Márka.

Négy havi zsold, a regisztrációs lap hátára felvezetve

Most, hogy így pénzről írok, eszembe jut, hogy vajon szegény jó Anyámnak van e pénze, kapja e a nyugdíját, miből él. Gyuri fiam, ha neki kellene, úgy előlegezz neki valamit az én contómra. Majd csak megadom. Vagy kérjétek meg Mencikét, hogy járjon utána Mamám érdekében, ha arra szükség volna. Szervusztok mára is. Úgyis nagyon szorgalmasan írok. Jó, hogy van papírom, de jó volna, ha ezt a napló-levelet valaki mielőbb elvihetné hozzátok. Vajon Gézáék mit csinálnak, azokra is sokat gondolok, na meg Klári-Mami-Zoliékra is. Gönczy fiuk mit művelnek? Üdv valamennyinek. Pá!

Griesbach, 1945. nov. 4. vasárnap. Ma Károly napján Karlira gondolok. Vajon őt hová vetette a sors? Nemesváp, Szentgyörgyvölgy voltak utolsó állomáshelyei. Milyen jó, hogy nem mentünk oda, vagy talán ki tudja? A pápaszemtokom mindig rá emlékeztet. Tőle kaptam, jó szívvel adta.

Anyus ma kalap nélkül volt a templomban. Szépnek ill. melegnek látszott az idő, de bizony elég hűvös volt. Anyu széjjel szedte az esküvődre készített bársony kalapját s most szeretne valamit belőle csináltatni, mert a drap kalapját télen nem viselheti. Igaza van, a világos drap nem való télire. Jó, hogy itt van bundája. Sári gyerekei is el vannak látva téli kabátokkal, (Lacika bundával), Sári kabátja és kötött ruhája igen jól sikerültek, most még csak László van kabát nélkül. Talán kap valamit az UNRA-tól, úgy hírlík.

November 5. hétfő, 1945. Lázás jövés-menés mindenütt, a mi kis garnizonunkban. Először azért, mert úgy hírlík, hogy néhány nap múlva újból 1200 főnek kell Pockingba menni,

azzal nem szolgálhattunk, mert drága jó gyerekeink semmit sem írtak. Vincze Ilmi írt ma levelet s azt tudatja, hogy már kapott levelet Palitól. Szóval egymásra találtak.

Bártfayék is itt voltak búcsúzni. Ők is bemennek a pockingi alvilág övezetébe. Sokáig azt remélték, hogy nem kell oda menniök, hanem egyenest waggonba szállhatnak. Nem sikerült. Ha valami hírt kaptunk volna töletek, ezzel a már megszokott társasággal mentünk volna mi is. Visznek kis kályhát és tüzelőt és remélik, hogy 3-4 napnál nem lesz hosszabb az utazás.

Megkezdődött az esőzés. Esernyő, gumikabát nincs. Jó, hogy sí-cipőm bírja a vizet és sarat.

Nov. 9. péntek Kora reggel 7 h – tól nagy lőtás-futás volt a háznál mert Anzsiék utaznak. Mire elindultak 11 h lett. Bezzeghék, Vattayék, Mészárosék pályáznak a László féle üres szobára, ám a polgármester kijelentette, hogy egy tanerő számára tartja fenn a szobát. Holnap jön Dumm s majd csak eldől az ügy. Ahogy a jó Isten akarja. Örülök, hogy Anzsiék elutaznak, legalább lesz valaki, aki biztosan felkeres benneteket és sürgeti a híreket töletek. Levelet és kis csomagot is visz nektek. Adja Isten, hogy ne sokáig rostokoljanak Pockingban. Most hallottam, hogy Budai-né – tudod Edóm, az aki a templomban énekelt – itt hagyja urát és 2 gyereket és haza megy. Ok még nem tudható, de úgy hallom, kutya van a kertben. Bizony rossz anya aki 2 gyereket itt hagyja.

Ma Sáriékat hiába vártuk. Pá.

1945.XI. 10.-én Dumm urat, de Sáriékat is ma is hiába vártuk. Igaz, hogy az esős idő ma havazásra fordult s így a közlekedés is megnehezedett. Úgy vedd amint mondtam „erős havazás” van. Istenem édes jó Istenem ezt is megértük itt az idegenben, s töletek még mindig semmi hír. A számkivetésnek az önhibánkon kívüli hazátlanságnak minden súlyát ma fokozottabban érzem, mert azok a házunk előtti évszázados fák amelyek néhány nappal ezelőtt öltöttek őszi gúnyát, lehullatva ezer meg ezer aranyárga levelüket, ma megdermedve állnak ősi helyükön és ágmozdulás nélkül viselik az égből rájuk borított vastag fehér leplet. Az ezüst fenyő szebb mint valaha, azonban sajnós már a karácsony közeledtére emlékeztet. Jajj, de szomorúak vagyunk! Hol Anyus vigasztal engem, hol én mondom neki : „Anyus nem szabad sírni.” Mondanom se kell, Anyus az okosabb, az erősebb. Ő amennyire csak lehet elfoglalja magát varrással, olvasással, eltereli gondolatait a keserű való kínzó és gyötrő környezetéből, de én a maradi, ósdi ember, csak a szép múlt emlékei között bolyongok. Nem múlik el egy éjjel sem, hogy ne álmodjak egy hadapródiskolai jelenettel, becsületes katona életem valamelyik mozzanatával, egy harctéri eseménnyel vagy valamely katonai parádé pompájával. Mit tagadjam, 37 évig – egész csekély megszakítással – a régi felfogások szerinti legszebb, legúrabb pályán, teljes becsületességgel, felettébb nagy ambícióval és büszkeséggel működtem, tehát nem csoda, ha álmaim témáját katonai múltamból választom.

Ma egy német „munkás sapkával” a fejemen járok-kelek vásárolgatni, valamit szerezni, fát vágni, sepregetni, törölgetek és mindenféle házimunkában segédkezem. Éppen a napokban olvasta Anyus egy német újságban, hogy a régi egyiptomiaknál volt egy korszak amikor a férfi végzett majdnem minden házi munkát, a nő volt a tulajdonképpeni kenyérkereső és dirigens, s ha férjével nem volt megelégedve, egyszerűen elzavarta házából sőt a mostani viszonyok szerint a férfit megillető gyerekeket sem adta ki. Így érzem magam most én is s csak várom a pillanatot, amikor majd Anyu kiadja nekem a felmondó „Laufpass-t”. Remélem ez esetben Anyu is megtartja a régi egyiptomi nők szokását és gondoskodik az elcsapott férj további megélhetéséről. (Anyu a karzaton „hahog!”)

Még csak annyit, hogy Anzsiék holnap (állítólag) már indulnak Pockigból. Adja Isten, hogy mielőbb hazaérjenek, legalább Ti is kaptok újabb hírt tőlünk és talán komolyabban utána néztek annak, hogy mi is kapjunk levelet tőletek.

Isten veletek édeseim. Ma az 1945. évi tél első havazásának napján fokozottabban elszontyolodott Apátok sokat gondol Rátok.

Vasárnap. XI. 11.-én Vasárnap, szomorú, fekete vasárnap. Sem levél, sem üzenet, sem Sáriék, annál több eső, sár, felhők. Bodáék voltak itt látogatóban estefelé és csépeltek mindenkit. Nem szeretem az ilyen visiteket, bár az ilyenekből lehet az embereket megismerni. A mai visit eredménye, hogy B.-nét alaposan megismertük. Hallottuk már hírét, na de hogy ennyire ..., na ezt inkább nem írom le az utókor számára. Egyébként Loli mama beteg, fekszik. Leesett valami lépcsőn, megdagadt a térde. Ma orvos is volt nála. Persze ebből kifolyólag Anyusnak még több dolga akadt, mert még sem lehet teljesen elzárkózni tőle, mert Babszi a drága gyerekeitől nem igen tud mozdulni. Most elmentek Gavoláék s így Beruka mama Babszira költözött, mert az öreg V. és Bixi állandóan távol vannak. Valahol Ausztriában csatangolnak, keresnek fűtött tábort, ahol a fiatal Feriék is vannak s oda szeretnének menni. Ingyen jó ellátás és fűtés, ez a fő indító ok. Nem törődnek mással, csak a gyomrukkal. A napokban Mária is itt volt, egy pár órára, de megint vissza ment.

Nov. 12. hétfő

Megtaláltam cipődet édes Edókám, melyet Karpfaumban talpaltak meg neked és sajnáltam, hogy nem küldtem el Anzsival, bizonyára szükséged van rá.

1945. XI. 13. Kedd. Már 5 napja várjuk Sáriékat az új autóval de hiába, mint minden hiába ezen a világon amit az ember akar, mire az ember vágyik, mert egyszerűen nem teljesedik. P.o. ez csak szerény kívánság volna, hogy kapjunk Tőletek (pestiek) levelet. S minden hiába, ez a naponkénti fohász, hogy : Uram ragadj ki a bizonytalanságból, enged meg, hogy Gyuritól levél jöjjön. Nem és nem jön. Élünk napról napra és minden este azt mondjuk: na, talán holnap, de holnap után legkésőbb. Anyus már most gondolkodik azon, hogy picit unokáinknak mit tudna Mikulásra, majd Karácsonyra készíteni, venni, vagy valahonnan elővarázsolni. Márthatól kaptunk egy kis Néprádiót, s így Anyus igen nagy türelemmel beigazgatja, s aztán élvezzük a szép zenét. Sajnos híreket (beszédet) nem igen lehet fogni. Szobánk elég jó meleg, igaz künn sincs hideg s így esténként, kettecskén bús öregek szórakozunk s elhessegetjük gondjainkat. Reméljük, hogy kibírjuk tavaszig, most már minden úgy alakul, úgy formáljuk, hogy itt maradhassunk legalább áprilisig. Addig sok minden változhatik otthon, persze javulást remélünk. Adja a jó Isten szegény magyaroknak és szerencsétlen hazánknak.

Nov. 14. szerda. Amint tegnap írtam, úgy van ma is. Minden hiába. Fentebb azt írtam, hogy tavaszig formáljuk itt maradásunkat, ma meg úgy hírlik a pságnál, hogy XII.15-ig minden magyarnak haza kell menni. Máshonnan meg úgy mondják, hogy a haza menetel nem kötelező.

Hogy Anzsiék révén még nem kaphattunk értesítést az természetes, de Ásványné viszont már legalább két hete elutazott Pockingból, hát az ő figyelmeztetése alapján mégis csak már jöhetne levél tőletek. Ő nagyon megígérte, hogy rövidesen felkeres Téged Edókám, vagy Gyurit hivatalában. Utóbbira szüksége lesz, hát valószínű, hogy hamar ott lesz. S mégis, semmi-semmi. Sáriék is hallgatnak mint a csuka. Betoppant a fiatal Pekáry pár a „Nagymamával”. Búcsúzni jöttek, mert ők is elmennek a táborba, s onnan haza. Eleinte itt akartak maradni, Pista cső. volta miatt, most kocsit, lovat, és mindent eladtak, leadtak stb. és mennek. Inkább előbb mint később, ebben igazuk van, de mi mit csináljunk?

Tanácsstalanul állunk itt. Ráadásul még Sáriék is itt vannak, ők sem tudják, hogy mi tévők legyenek.

Anyu ma egy remek kis nadrágot gyártott Lacikának. Szereztünk Dumm-ék rongyai közül egy kis szövet maradékot és lett belőle egy „elegáns” előlgombolós hózi. Remek, igen csinos. Mára pá, a passiance-ok igen gyatrán járnak.

Csütörtök, nov. 15. Gyatrán jár a kártya, hát igaza van. Ma azt a kellemetlen hírt hozta, a magyar pság, hogy e hó 21-ig, tehát 6 napon belül, minden magyarnak, aki nem maradt itt kocsival és lóval, táborba kell mennie. Még nem egészen tiszta ez az ügy, gyakran változik is minden USA rendelkezés, tehát majd még meglátjuk, mit hoz a holnap, vagy a holnap után. Isten óvjon mindenkit ettől a rendelkezéstől. Budayné (énekes) volt itt búcsúzni. Beszéltek róla fűt-fát s a végén mégis itt van a gyerekeiért. Küldtem vele a család minden tagjának 1-1 lapot.

Péntek XI.16.-án 1945. Ma újabban azt adták parancsba, hogy nem is 21.-én, hanem már 19.-én kell a táborba menni. Nincs maradás, mert aztán a vonat járatokat bizonytalan időre elnapolják. Meg vannak veszve. Amíg jó időnk volt, addig csak tologatták az indulást, most meg annyira sűrítik, hogy mi is az utolsó vonatok egyikére kerülünk csak. Elhatároztuk, hogy szombaton és vasárnap csomagolás, azután v. vasárnap d.u. vagy hétfői nap folyamán mi is táborba megyünk. Lesz ami lesz, nem várhatunk többé Gyuri soraira, irányítására. Indulunk a hideg zuhany alá. Ebből kifolyólag a sonkát lefejeztük, beáztattuk - ő kapta az első hideg zuhanyt – főzés alá kerül holnap s azután majd csak megsegít a jó Isten. Egyenlőre ebben a pillanatban úgy vagyunk, hogy bemegyünk a lágerbe. Lehet, hogy holnap még változik, mert azt mondják, hogy valahol a határon több vonat áll mert nincsen szenük. Ezt már többször mondták. Senki sem ismeri ki magát. Ilyen emberkínzást nem képzeltem el a demokráciától. Anyus lázasan var még egy valamit Szimi Gyurinak, én meg elhessegetem gondolataimat és kártyázom önmagammal. Pá, édes gyerekeim.

1945.XI.17-én, szombat. A bizonytalanság tovább tart, fokozódik. Most már mindenki megy, illetve XII.10-ig mennie kell. Ezt a Bürgermeister úr is kijelentette, ezért most már komolyan csomagolunk és kedden vagy szerdán megyünk be Pockingba. Egy igen szép sárcipőt szereztem ma Anyusnak is, Lacikának is. Rém boldog vagyok mert ezt itt elérni nem könnyű dolog. Bár vehettem volna mindegyiketeknek egyet- egyet.

Lolinak holnap van névnapja s ezért ma este meggratuláltuk. Kapott tőlünk egy remek fej kelkáposztát keksz-el rögzítve. Ha-ha-ha.

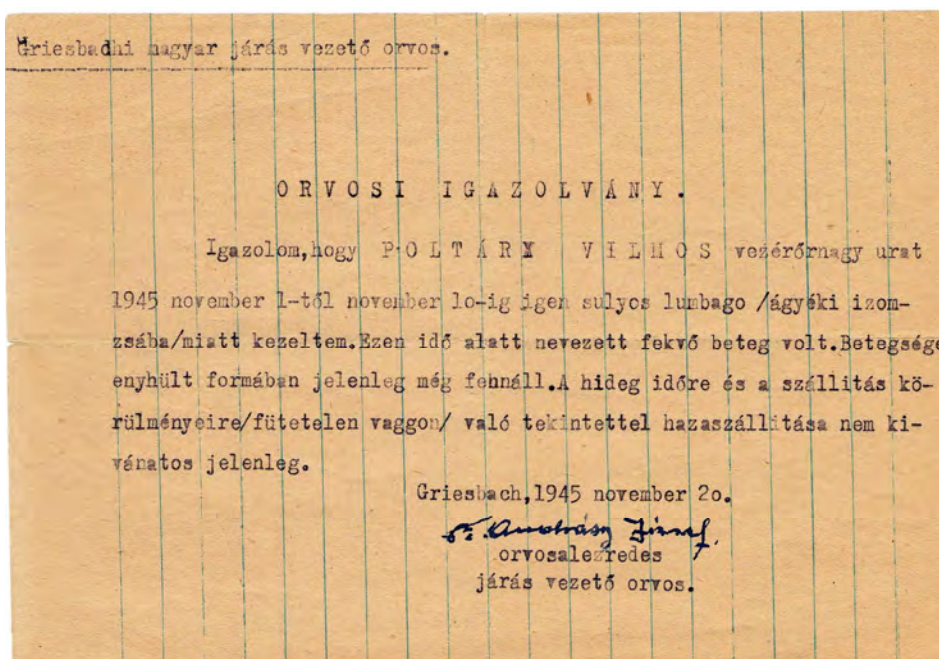
1945. XI. 18 Vasárnap Templomban ma az utolsó magyar mise volt, mert már alig van látogató. Több a német mint a magyar. Ez ma teljesen rendes mise volt, mert az énekkar már múltkor énekelt utoljára. Azok talán már mind otthon vannak. Mise után találkoztam a Pocking felé menő (kocsin) Solymody ezds.-el akit megkértem, vigyen el bennünket legalább a községig, onnan elgyalogolunk a táborba. Már nem bírjuk a homályt, nem tudjuk, mi van a gyerekekkel, tehát elmegyünk akárhogy is. Kora délután érkeziünk oda, valamennyiük igen nagy meglepetésére és örömére. Jól vannak, most jobb lakásban. Autójuk szép, azonban sajnos még mindig nincs meg az engedély. Jól éreztük magunkat, még színházban is voltunk. (Magyarszínház=tömve). Ott találkoztunk Volly Lacival és dr. jur. fiával. Istenem, hogy múlnak az évek. Este sokáig beszélgettünk, de kellemes volt. Nagymama és az unokák rém boldogak voltak. Mindkét gyerek nagyon aranyos, Lackóval már okosan lehet társalogni, Öbike pedig olyan nagy szemekkel néz és hallgatja a mesélőt. Szóval megérte a kirándulás. Találkoztam még néhány bajtárssal. Rengetegen vannak ott.

Hétfő, XI. 19. Ódry Pali hozott haza gk.-val. Örülök, hogy Pock.ba voltunk legalább megtanácsoltuk Lacival is a hazamenetelt, v. egyelőre való további maradást. Úgy határoztunk, hogy maradunk, maradnunk kell, mert 6-7 szerelvény áll útban Magyarhon felé szénhiány miatt, itt meg a teljesen nincstelen és apró gyermekes anyák már hetek óta várnak a táborban.

Ezért, de mert Anyus is az utóbbi időben mindig rosszul van a gyomrával, étvágya egyáltalán nincs, utazni most hidegben és sárban, szeles-havas időben pedig kész halál. Szóval megint minden felborult és egyelőre maradunk. Bizonyára rosszabb lesz nap-nap után, mert mindig komiszabb lesz a zimankós hideget marhavagonban tölteni. Csak bírjuk. Vettem (szereztem) kicsi Öbinek is sárcipőt és mindkettőnknek ruhára való középfinom szövetet. A megvarratás valószínűleg Anyusra vár, mert a szabók semmit sem vállalnak. Minden mesternek rengeteg dolga van. Úgy keresnek, amint akarnak. Ha újra világra jövök, úgy mester leszek vagy sofőr. Állandóan gondolunk rátok s várjuk soraitokat. Ma este az új miniszterelnök és Milek (?) rádión beszéltek, hallgattuk őket. Hívnak haza de nem mondanak semmit. Pá! Pá!

XI. 20. kedd, Drága aranyos kicsi Gyucókám, ma először is hozzád szólok. Ma vagy 2 esztendőcs kicsi aranyhajú bodrikám. Bizony már nagy legényke vagy s ezért már megértenéd, hogy Nagypó mit mesélne neked. Kívánom neked, hogy nagyra nőj, egészséges jó magyar légy, hogy jó szüleidnek örömük legyen benned. Isten éltesse drága kisfiam sokáig. Nagypó nem tud most semmivel megajándékozni, de harmadik születésnapodra majd talán már pótolhatom. Mindig előttem vagy, ahogy a szobában körös-körül futva mondod: „Tü-tü, autó, tü-tü” Ilyenkor jár a kis lábad mint egy motor, a keziddel meg utánszod a kerekek forrását. Talán a legaranyosabb vagy abban a figurában. Majd ha haza jövök, megmutatom neked ezt a kedves mozgásodat. Enni való aranyos fickó vagy, már alig várom a viszontlátás pillanatát. Csókollak. Templomban is voltam, itthon is imádkoztam érted. Isten éltesse!

Itthon semmi újság. Az útra előkészített sonkát nem főztük meg, sőt elvittük a henteshez és

újra füstre akasztattuk. Sajnos csülök nélkül. A sonkát őrizzük a hazameneteli útra. Hátha talán mégis el kell menni, akkor jó lesz. Ha meg nem megyünk, úgy, Karácsonykor a nyakára lépünk.

Hátizsákomat kofferre váltottam át, mert állítólag a hátizsákot a vonaton elveszik. Annyi mindenfélét beszélnek az emberek, hogy senki sem ismeri ki magát. Jó cserét csináltam.

Szerda, XI.21. Későn keltünk ma, mert Anyus nem jól van. Gyomrával baj van, étvágytalan, semmire nincs gusztusa. Karlsbadi kúrát kezdett, mert az a múltkor használt. A folytonos étvágytalanság miatt fogy, ahelyett hogy hízna, felszedne valamit a 7 sovány esztendőre. Istenem, édes jó Istenem, csak Anyu ne legyen beteg. Segítsd őt mennyei Atyánk.

Ma itt a világszerte ismeretes „Rottali” nehéz bajor lovak és tenyészmének díjazása kiállítása volt. Vajon nálunk mikor lehet megint tenyészállat vásár és kiállítás? Egyébként csend, nyugalom, tanácstalanul éldegélünk tovább. Haza-haza, hazamenni de jó volna. Tegnap Anyussal egymást támogatva, elszavaltuk a „Kis lak áll a nagy Duna mentében” című Petőfi versikét. Oly kedves, oly boldog percek voltak ezek. „... könnyben úszik két szemem pillája, valahányszor emlékszem (gondolok) reája.” Örökké kedves szép gondolatok. El is pityeregtük magunkat egy kicsit.

Este nagy „Feuer” csata volt újból a szomszéd fiúcskával. Ha az ember egy bizonyos korhatáron túl van, úgy újra kezdi gyerekkorát élni, ami abban nyilvánul meg legelőször, hogy a gyerekek társaságát kedveli, azokkal szeret szórakozni, beszélgetni. Ezt hála az égnek, már más okos emberek is tapasztalták, tehát nálam sem hülyülési folyamat.

1945. XI.22. csütörtök. Minden változatlan, csendes. Anyu sajnos nincs jobban. A passiance-ok némileg javuló irányzatot mutatnak.

Patikuséktól elvették a patika jogot. Szegényeket nem kevésbé sajnálom mint az orvost, mert 6 gyerekkel nem lesz könnyű jövedelem nélkül megélni.

Péntek XI. 23. Ma nagyon nagy öröm ért bennünket, amennyiben végre megjött X.10.-én írt leveletek. Végre hír, a várva várt hír. Nem is tudtunk megállni 2- szeri elolvasás nélkül. Öröm, hogy jól vagytok, szomorúság, hogy Nagymama fekvő beteg, s hogy a viszonyok X.-ben bizony még igen soványak. Úgy határoztunk Anyussal, hogy tavaszig itt maradunk. Éppen ebédnél ültünk, amikor Laci felhívott a szomszédos Dischler bolt telefonján.

Ja, igen, hogy elmondjam sorrendben a történeteket, el kell rebesnem, hogy nagy boldogságunk után leveleiteket - több apró kis holmi kíséretében – egy alkalmi futárral Saciéknak továbbítottuk, hogy ők is örvendezzenek az első „fecskeknek”. Sokáig jött leveletek, (X.10.-XI. 23.) de a fő, hogy már valami jött. Amint telefonon Lacival beszéltem, - elmondta, felolvasta burkoltan a neki írt leveleiteket, amely sokkal jobb és frissebb, a futár már oda ért és átadta nekik a küldeményünket, szóval igen nagy a kettős öröm. A Lacinak írt levél alig jött 10 napig, tehát elég jó. Délután Anyussal a templomba mentünk, hogy megköszönjük a levelet és Gyurikánk őrnagyi kinevezését.

Éljen Gyuri őrnagy!

Fiatal korban érted el azt, amit mások 10-13 századosi év után. Igazán boldogok vagyunk és össze vissza ölelgetünk. Isten tartson!!!

Éppen itt volt Mohácsy ezds. is kinek mindjárt elújságoltam az ügyet, de minden másról hallgattam. Oh de boldogok volnánk, ha a hajóút sikerülne!!!

Nem is tudom leírni, milyen boldogok volnánk, milyen áldás volna, mert bizony Anyu majdnem állandóan szenved a gyomrával, viszont meg az én fájós hátam sem bírná ki a marhakocsi ruganyos padlózatát és a tél hidegét. Éppen ma kaptam orvosi bizonyítványt, hogy 10 napig ágyban fekédttem, s még utána is fáj a derekam. Azért most már jobban

vagyok, már hordom fel a fát az emeletre stb. Ha igaz, úgy Sári holnap ide jön alkalmi autóval. Örülünk, mert ruhaméret a gyerekeknek, kalap neki stb. aktuális elintézni valója van.

Nagyon boldog napunk volt ma édes gyerekeink. Végre hallottunk valamit otthonról, a mi drága hazánkból, a mi kis elrombolt fészünkéről. Alig várom már a Sáriéknak írt leveleteket, mert azt Laci is, Sári is csak hamar beolvasta telefonon.

Szombat, XI.24. Vártuk Sárít, de hiába. Nem tudom miért nem jöttek.

Délután Koszti nagymamájánál, az öreg orosz néninél voltunk hivatalosak uzsonnára. Vagy 14-en voltunk ott és egy csomó gyerek. Elég jól eltraccsoltunk. A Patikusék tényleg elvesztették a patikát, de szerencséjükre egyelőre vezetőül az a kisasszony maradt ott, aki eddig is ott praktizált. (Scheibl)

Vasárnap, 1945. nov. 25-én.

Azt hittük, hogy már nincs a magyarok számára külön mise, pedig volt és egyelőre lesz is. Úgy láttam ma, hogy még elég sokan vagyunk itt. Déli órákban megjött Sári Lackóval. Hozta leveleteket XI. 13.-iki kelettel. Ebben Gyuri is írja, hogy jöjjünk haza; már sokkal jobban hív bennünket mint a nekünk küldött levélben. Dacára ennek Kispétery – Görgei által hozandó levelet megvárjuk. Edó pláne „minden áron” hív. Drága fiacskám, ha lehet hajón menni, de ha vonaton kell menni, úgy elmaradunk tavaszig. Csak legyen mit ennünk, mert minden készletünk elfogyóban van. De minden mellékes, csak Anyus legyen egészséges. Sajnos ma elég rossz napja van, mert náthámat elkapta és hőemelkedése is van, úgyhogy ágyba feküdt, pedig tudjátok, az nála nagy szó, ha ágyba kívánczik.

Alinak akartam ma írni, de az a helység ahol szerintetek van, Innsbruck mellett van (Ausztriában) tehát oda nem lehet írni. Majd valakivel átcsempésztetem az Inn-en túlra s akkor talán megkapja. Holnap írok neki.

Hétfő nov. 26.-án

Minden változatlan, Anyu sincs jobban. Fő baj, hogy alig eszik valamit s ezért napról napra fogy. Tejet nem szereti, főtt ételt is alig eszik, hát mi marad hátra mint egy kis vaj és keksz. Jóformán ebből meg olykor egy kis pirított grizből él.

Kedd, nov. 27.-én Az éjjel erős havazás volt, de délre szép idő lett. Anyu talán még rosszabbul van mert köhögése, náthája rosszabbodott. Holnap nem engedem felkelni. Alinak írtam ma hosszú levelet. Hogy mikor tudom eljuttatni az más kérdés, mert sajnos arra nem igen járnak most már az én embereim. Innen már mindenki elment aki haza sietett. Bár mi is mentünk volna Anzsiékkal! Ha Gyuri levele előbb jött volna, hát bizony elmentünk volna s most már otthon volnánk. De ki tudja, mire jó, hogy itt ragadtunk.

Szerda nov. 28.-án 1945

Semmi újdonság. Anyus változatlanul köhög, fújja orrocskáját pedig már hoztam is neki valami „oldó orvosságot, aszpirint is szedett. De nem ez a fő baj, hanem az, hogy gyomrával nem tud rendbe jönni. Állandó erős gyomorégésről panaszkodik.

Ma újságolták „állítólag hivatalosan”, hogy tavaszig minden haza menetelt (transzport, kocsit, autót) beszüntettek. Ez várható volt, mert a tél, havazás, hideg itt már szabály szerűen állandósult. A gyerekek vigan ródliznak s van óriási muri, ha arra haladó felnőttest megdobhatnak.

Anyu különben ma újra Szimi Gyurinak – egy pokrócból – remek meleg kabátkát és nadrágot fejezett be. A kis sárcipőkkel most már a téli stafírungja teljes. Remekül sikerült. Pompás, de Anyu most már azon siránkozik, hogyan tudna a Ti kis Gyurikátoknak egy hasonlót gyártani, de főleg eljuttatni!! Van e neki, tudott e Apukája neki egy jót szerezni, nem fázik e ? s hasonló gondolatokkal nyugtalanodik ez a mi drága Anyusunk. Tudom

nem lesz addig nyugta, amíg egyet nem csinál a Ti Gyuritoknak is. S amilyen Ő, addig nem nyugszik amíg azt ki nem agyalja valahogyan, aztán meg majd addig-addig leszünk, amíg azt el nem küldjük. Bár e téren már sok rossz tapasztalataink vannak, mégis újra meg újra kísérletezünk. Anyussal csevegünk és megállapítjuk, hogy ma-holnap 30 éve annak, hogy megismertük egymást. Repül az idő, s lassan megöregsziünk. Hosszú évek, szép idő. Voltak nehéz napjaink is, mégis múltó bajnak mondhatjuk azokat, életünk lefolyása általában csendes, nagyobb baj nélküli volt, a jó Isten mindig velünk volt és mindig igen kegyes volt hozzánk. Igyekeztünk buzgó katolikus életet élni, vallásosak voltunk s a jó Isten soha nem hagyott el. Hála ezért neki.

Csütörtök nov. 29.-én.

Ma bajor disznóhúsból kisült zsírt ettünk morzsa kenyereinkhöz. Ezt naplóban kell leszögezni, mert a bajoroknál a hízott sertés „Rare SACHE”. Elképednének az itteniek, ha egy szombathelyi öpk. sertést látnának.

Péntek, nov.30.-án 1945.

András napja van ma. Bihar Bandit várta az anyja ide, de úgy látszik, nem jöhet át a határon. Érthetetlen valami, hogy hónapokat tölt valahol Linz táján, táborban az ingyen mártás kedvéért, de távol családjától, azzal mit sem törődve. Nagyon furcsa.

Lackót a kis aranyost egy alkalmi autóval ide küldték hozzánk, mert Sáriék barakkjában tűz támadt s így lakáscsere, hurcolkodás van, amikor is nem érnek rá Lacikával foglalkozni. Szerencsére nem égett el semmi holmijuk, az autónak sem történt baja, de sajnos hurcolkodniuk kell, ami természetesen mindig fáradtságos, kellemetlen. A jó ég megóvta őket a nagy bajtól.

December 1.-e szombat.

Ennek az évnek utolsó hónapja kezdődik. Hála az égnek, hogy ez a szerencsétlen év is elmúlik (kimúlik) lassacskán. Sok keserűséget és fájdalmat hozott vén Európa nyakára. Levelet kaptunk Edótól, - Menci is írt hozzá néhány sort – melyben nagyon kedvesen hív haza. Leveled édes fiam még okt. 25.-én kelt és most már nem indulhatunk el. Hideg van de a vonatok sem járnak úgy, hogy azokkal fogyna a tábor létszáma. Akik oda mentek Anzsiék után (X.10. után) azok még mind ott vannak és fáznak, éheznek, vacognak. Szerencsénk volt, hogy itt maradtunk. Ha előbb kaptunk volna hírt, úgy szívesen mentünk volna Anzsiékkal. De jó lett volna a Jézuskát otthon megvárni! Veletek együtt lenni. Most már várunk hajó indulásig. Azt az utat talán könnyebben átvészeliük. Mégis könnyebb lesz mint vonaton. Ah! Nem is jó gondolkodni.

Hétfő, XII.3. Tegnap hosszú levelet írtam Nektek ezért itt semmit sem írtam. Azt hittem, hogy el tudom küldeni soraimat, de nem sikerült. Majd csak lesz még alkalom. Ma Laci volt itt néhány percre és sietve távozott. Azt mondja, kapnak jó 3 szobás lakást és talán még jobb dolga lesz mint eddig volt. Kárunk semmi, de rendetlenségünk annál jóval több van. Kis Lacika itt van nálunk s a Mikulás előlegezte kis vasúttal nagyon szépen játszogat. Emlékeztek még a Schweidel utcai lakásra amikor Lacika a vonatok közeledtét jelezve”Sss!sss!sss!-t mondott nyakacsáját föltartva? Úgy csinál most is s bejárja vonatával az összes ágyakat, székeket s a szoba minden elérhető zugát. Minket is „szállít” Bpre.

Aranyos pofi a kis öreg. Arany János „Családi kör”-éből már sokat tud, s ha Anyu azokat az örökké szép sorokat előmondogatja, úgy Lacikánk igen jót mulat. Én is élvezem mert nagyon herzig.

Péntek, XII.7.-én 1945.

Kedden délfelé Sári-Laci-Jenci és Öbi is beállított. Saját kocsijukon. Laci és Jenci estefelé újból vissza mentek, Sári a gyerekekkel itt maradt. Már régen nem voltak itt s így sok beszélgetni valónk volt. Sári keze alatt repült a munka; ügyes, gyorskezü és rendes asszonyka ez a mi kis, pardon nagy lányunk. Szerdán este jött a Mikulás + Krampusz, Franzl a patikus fiú volt az igen kedvesen és jól maszkírozott Mikulás, Koszti meg a láncait vadul csörgető Krampusz. Lacika nagyon meg volt illetődve, mert a Mikulás virgácsától, melyet elég gyakran használt, félt. A kicsi Bömbi még boldog volt és nagy áhítattal hallgatta a Mikulás kedves mondókáját. A Márta asszony (Koszti Mamája) által írt és valamennyiünket érintő verset a jó Mikulás bácsi eredetiben itt hagyta. Haza viszem emlékebe. Rövid tartalma, hogy a Mikulás bácsi messze orosz földről indult és Magyarországon keresztül jött ide. Magyarországon Bpestet érintve egy kis aranyhajú szőke legénykénél járt, (Juri) aki Mamájával együtt sok meleg üdvözetet küld. Irt a griesbachi nagymamáról aki sokat var és dolgozik, meg a nagypapáról, aki a fiukkal „Feuert” játszik, emlékezett meg s végül azt kívánta, hogy jövőre otthon találjon bennünket. Persze mindez németül és ügyes formás versben van leírva. Nagyon helyes és kedves jelenet volt. A Mikulás a picinyeknek 1-1 házilag, de nagy fáradsággal készített „Mikulást + Krampuszt” ábrázoló babaféléket (papír) ajándékozott melyekbe alma volt bújtatva. Na meg volt több mindenféle nagyon primitív háborús gyártmányú és nagyon német divatú játék is a puttonyban amelyek annyira gyengék voltak, hogy bizony már az öröm első pillanatai után rövidesen jött az üröm, mert a játék megrongálódott illetve eltörött.

Tegnap Saca egész nap itt volt a gyerekekkel és este indultak Pockingba. Ez csak terv maradt, mert az akkumulátor kifogyott s így Weinrirl községből vissza húzatta magát egy lovas bácsival s újból itt aludtak. Csak ma reggel mentek aztán el a kis „Öbit” itt hagyva. Szegény Sári nyugtalan volt, mert lakásában minden felforgatva és összedobálva maradt. Ma újra nyugtalanító hírek keringenek a levegőben a hazamenetelt, a táborba menést illetően. Borzasztó, hogy még mindig nem nyugszanak, nem akarnak tavaszig itt hagyni, pedig már alig vagyunk itt néhányan. Amint a jó Istenke akarja, szokta mondani drága jó Anyusunk. Ha ránk van kivette a hidegben és fagyban való utazás borzadalma is, úgy végig szenvedjük azt is, ha meg nem, úgy tavasszal, az első hajóval hazavitorlázunk. Ma hallottuk, hogy Pincés Zoltán és felesége megmérgezte magát. Zolti meghalt, felesége még nem. Borzasztó. Derék jó emberek voltak, csodálkozom rajtuk, hogy ezt elkövették. Gyermeektelenek és szülőtlenek voltak, hát ezért határozhattak úgy, hogy együtt halnak meg. Részleteket még nem tudok.

Kicsi Gyurika gagyog sok mindenfélét, és helyesen játszik ágyikójában, Anyus ágyazgat, én meg ezennel jó éjt kívánok. Csókollak.

Szombat, 1945.XII.8. Csendes, zavarmentes, falusi (bajor falusi) ünnepnap. Egész nap, hála az égnek, elég meleg szobában. A csendet csak Gyuri bogarunk csacsogása kavarja meg olykor. Egyébként 0.

Vasárnap XII.9. De. semmi, d.u. Sáriék jöttek. Hoztak sok minden féle főznivalót s kérték főzze meg Anyus vacsorára. Úgy is lett. Kitűnő grízes nudli volt „cukorral”. Degeszre faltuk magunkat, Jencinek meg küldtünk egy adagot mert ő ott maradt fűtőnek a barackban. Jó fiú, nagyon szeretjük. Vacsora után, Öcsi visszahagyásával, elgurultak a hideg táborba. Fáznak szegények, s bizony éheznek is. Elküldtem a napokban befejezett levelet címetekre egy kocsi karavánnal. Talán 8-10 nappal később kapjátok meg, de fő, hogy megkapjátok. Most már nincsen alkalom innen, hanem csak Pockingból. Innen már mind elmentek azok, akik a tél és a hideg dacára indulni akartak.

Kedd, XII. 11.-én. Sem tegnap, sem ma esemény nem fordult elő. Ma a fűskamrában ahol szénmaradékot fedeztem fel, kapargattam és bizony igen szép eredménnyel. Majdnem 150 kg szenet kapargáltam össze, de közben mindig azokra a szegény emberekre gondoltam, akik a szeméttelenen kapargálnak össze mindenfélét, vagy akik a „Cséri” kocsznak nevezett salakot szedik tüzelőnek. Nem baj, mert az eredmény megéri a fáradságot. Most már vígabban fogjuk átélni a december – január havát; a Szent este is melegebb lesz. Valószínűleg Sáriéknál leszünk, de lehet, hogy ők jönnek ide.

Pockingból ma ismét nem jó híreket hallottunk. Karavánok megakadtak, hogy miért, azt nem lehet megtudni, a táborban levő emberek pedig fagyoskodnak és éheznek. Istennek hála, hogy mi itt maradhattunk. Holnaptól kezdve leegyszerűsítjük a háztartást. Hetente 2-szer, de legfeljebb 3-szor főzünk, de akkor annyit, hogy a többi napokra is elég legyen. Így kell takarékoskodjunk a tüzelővel, mert nagyon fogy, pedig amennyit csak lehet, takarékoskodunk. Igaz eddig még nem fáztunk, de nem is voltak még igazi hideg napok.

Csütörtök, XII. 13.-án 1945. Öröm nap. Leveleket „kettőt és kiadósat” hozott a posta. Ritz Sándorné adta fel a Passau melletti Grubweg-en. Edó, Gyuri, Menci, Oci, Baba és Géza írtak. Sajnos e levelek mind-mind még X.24-25.-iki keltűek. Egy van köztük amely XI.6.- iki dátummal ékeskedik. Egy része másodpéldány a pár nappal ezelőtt érkezett Edó-Gyuri sorainak. Minden sorban hívnak haza, felénk tárja mindenki karjait és szeretettel várnak. Jó érzés kedves sorok, de azért én is azt mondom, - Anyus is így vélekedik – hogy jobb volt itt maradni és a tavaszt várni. Azt hiszem hazafias szempontból is jobb ha drága jó hazánk nehézségein azáltal segítettünk, hogy nem szakadtunk a nyakába mi is ellátás, fűtés és egyéb szempontból. Olvassuk soraitokból, hogy megvagytok, de elég küzdelmes az életetek valamennyieteknek. De azért is jó volt maradni, mert képzeljétek el, a 4 héttel ezelőtt táborba tömörített tömeg még ma is változatlanul rossz körülmények között ott van és fázik. Ez lett volna a mi sorsunk is. Anzsiék után szinte lezáródott a haza utazás, viszont meg az ő elmenetelük előtt semmi levelet nem kaptunk tőletek s így nem tudtuk magunkat mihez tartani. Ez már így volt megírva a bibliában, hogy „ne menjetek tavaszig”. A sok - sok írásban senki egy betűt sem ír szegény, beteg jó Anyámról. Vajon Ő is olyan keveset tud meg rólam tőletek, mint én öröla? Ez ami fáj édes gyermekeim!

(Szerk. megj.: Beteg Édesanyja 2 nappal később Rákospalotán elhunyt!)

Géza bácsi azt írja, hogy nyugdíjra vagy valami ellátásra ne számítsak. Ezt ő tudja, mint igazoló bizottsági tag. Miből fogunk akkor megélni? Vagy mi már az éhenhalásra vagyunk kárhóztatva? Majd neki állunk valami munkának és megkeressük azt az egy tál ételre való pénzecskét. Anyu olyan ügyes a gyerekruhácskák varrásában, hogy az igazán bámulatos. Csak egészség legyen, akkor majd ő varrogat s én leszek a csomagoló és a kifutó. Persze, hogy ez nem minden vágyam, de ha más nem lesz, úgy ezt is megcsináljuk, csak nem szeretnénk senkinek a nyakába szakadni, terhére lenni. Várjuk Sárrikánkat, mert már pár napja nem tudunk felölni. A kis dundi Őbi itt van és páratlanul jól viselkedik. Olyan aranyos szófogadó jó gyerek. Lackó nélkül mindig így van. Pá mára.

Péntek XII.14.-én Lapot írtam Retznek Grubwegbe továbbítás végett. Talán megkapjátok új esztendőre, vagy egyáltalán nem, mert nem tudom, hogy lesz e módja a továbbításra.

Fogam sajog, hol az egyik, hol a másik, tulajdonképpen azt sem tudom melyik. Olykor úgy érzem, hogy valamennyi. Ebédnél a levesbe, uzsonna-reggelinél a kávéba aprítom még a közép puha kenyéret is annyira kínoz a fájdalom. Szóval megint abba a korba jutottam, amikor a kenyér „bele aprítva valamibe” jó. Szomorú az élet, jobb volna már nem létezni. Jó hogy drága Anyuskánk itt van mellettem, mert ő tartja bennem a lelket.

Vasárnap XII. 16.-án. Déli órákban megjöttek Sáriék valamennyien. Volt nagy öröm visongás. A kis Lackó olyan eleven mint 6 ördögfióka és az őt mindenben utánzó „Öbi” – vel együtt az egész lakást felforgatják. Persze mondanom se kell, hogy 5 perc alatt. Valamennyien jól néznek ki, bár panaszkodnak a gyenge ellátás miatt s itt ma nagyon ízlett a jó húsleves, a babfőzelék a fasírozottal és vöröskáposztával, majd végül finom túrós kelt tésztából buktaféle. Volt nagy habzsolás is, „jaj de finom, jaj de jól laktam” stb. persze Anyuval már mindezekkel már tegnap elkészültünk, mert tudtuk, hogy jönni fognak. Tegnap egész d.e. sütés-főzés volt, hogy mára minden meglegyen. Meg is volt minden.

Nagyon kedvesen és jól elbeszélgettünk, összes leveleiteket felolvastuk, azután uzsonna után vissza autóztak a táborba. S nálunk minden újból csendes, az esti harangszó jelzi a nap lezajlását. Persze mondanom sem kell, hogy Gyurikát elvitték. Sajnáljuk, mert Gyuri egyedül nagyon jó fiúcska és igazán nem teher.

Kedd XII.18. du. Tegnap is, ma is csak a rendes „létfenntartási mozgalom” (háztartási munka, vásárlás) volt. Ma vettünk valami csekélyeségeket a gyerekeknek Karácsonyra. Rettentően drága és primitív minden ami kapható volt. Pici Gyurikám Néked is fog valamit hozni a Jézuska csak azt hiszem a mi karácsonyfánk alá fogja tenni, mert most rossz a cipője és nem vállalkozik Bpestre menni. Majd Npapa és Nmama viszik el Neked nemsokára. Megkaptad e azt a kis labdát amelyet Nmama Anzsi néniével küldött? Remélem igen és szépen játszogatsz vele. Drága kis aranyfejű fiókánk, nem is tudod mennyire hiányzol nekünk. De nincs szavunk, nem szabad sírni, mert aránylag jobb Karácsonyunk lesz, mint tavaly volt. Mi a szent estét Sáriéknál töltjük s ha lehet, - az időjárástól függ – még aznap este hazajövünk, mert nem akarunk ott aludni, szorongni, kényelmetlenkedni. De ha rossz idő lesz, vagy erősen havazik, úgy kénytelenek leszünk ott aludni. Ti valószínűleg egyedül lesztek, legfeljebb Menci lesz ott kicsi Gyurikánk boldogságát élvezni, mert hiszen a közlekedés biztosan kriminális. Jó volna egy pár percig ott is lenni!

Péntek, XII.21. én Csak annyi tette kedvesebbé a tegnapi napot, hogy Sári + Laci betoppantak vagy 1 – 2 órára s itt is voltak ebéden. A Jézuskával kellett beszélgetni, hiszen néhány nap múlva már itt lesz. Ma szereztem meg a karácsonyfákat. Sáriék fájára csak jut valami kis karácsonyfadisz (pótlék), de a mi fánkra csak a szomorúság, a keserűség, a nehéz élet megdermesztett cseppjei jutnak. Sáriék fájára még 10 szál gyertyácskát is szereztem. Úgy hírlik, hogy Pockingból ma egy, rövidesen pedig még két vonatot indítanak haza, úgyhogy január 15-re a tábor üres lesz. Írtam leveleket, lapot, Sári majd elküldi valakivel. Úgy hallom a Vincze lányok is most mennek, talán ők visznek el mindenfélét. Anyus folyton azon siránkozik, hogy nem tud hirtelenében valamit varrni Gyurika részére. A tábor kiürítésével kapcsolatban félős, hogy nekünk is utaznunk kell, pedig akkor nagy baj lesz, mert a tél legrosszabb időszakában kell akkor a hosszú útra kelni. Anyus szűnni nem akaró köhögésével el sem indulhat. Óh! Be jó volna Kispéteryvel tavasszal hajón!!!

Vasárnap XII. 23.án tegnap egész késő délutánig sütés – főzés, előkészítés az ünnepekre. Anyu főzött jó pár napra előre, hogy aztán legyen pihenése. Rengeteget fáradt, sokat vállalt, hát jó lesz Sárikéknál 1-2 napi teljes csend.

Mint felhőtlen égből villámcsapás hatott az a hír, hogy Laci az UNRA-t néhány napon belül el kell hagyja s a táborból is ki jönnek. Hová? Egyelőre hozzánk, ha lehet, ha kapnak élelmiszer jegyet s ha az itteni hatóság megengedi. Majd meglátjuk. Egyelőre úgy beszéltek meg Lacival telefonon, hogy Ők jönnek ide Karácsonyra s mi nem is megyünk most már oda. Jenci a legközelebbi vonattal hazamegy. Ilyen hirtelen fordulat, hogy felborít mindent. Hát nem a legrosszabb a mai viszonyok között embernek lenni? Tépi zúzza a sors s hol fejbe vágja valamivel, hol a szívébe markol hideg kézzel. Istenkém

vess véget a nyomor telt életnek. A dr. Ritz címére írt ajánlott levelem vissza jött. A megadott cím nem volt elegendő. Ezt nagyon sajnálom, mert így a Karácsonyra szánt lapjaim is vissza jöttek. Szerencsémre ma alkalom nyílt egy induló vonattal őket továbbítani s így azonnal tovább is küldtem. Varsányi ezredes lesz a feladójuk. Szegények Vály Laciékkel együtt már 5 hete voltak a pockingi táborban és csak ma indulhatnak haza. A Szentestét és az ünnepeket is „útban hazafelé” töltik. Jajj, ha Anyus jól volna, én is szívesen mennék, bár én is borzasztóan félek a hideg marhavagontól. Majd csak elmúlik ez a keserves tél, esetleg Gyuri kitalál valamit a hajóval. Ma Anyus különösen gyengén érzi magát, úgy látom, a tegnapi nagy strapa ma érezteti a hatását. Fájdalma, általában gyenge és kimerült, pedig holnap újra kezdi a munkát, mert hiszen Sáriék jönnek be ide a megváltozott program szerint..

Kedd, XII. 25. én A tegnapi szent estéről akarok először írni. Hát bizony Laciék ebéd helyett késő du. tudtak csak jönni, úgyhogy mi Anyussal a fát feldíszítettük s mire a gyerekek jöttek, már rövidesen csengetett a Jézuska. Mondanom sem kell, hogy olyan szép volt a fa és olyan bőkezű a karácsonyi kedvességeket osztó mennyei kised, hogy a mi Karácsonyunk bizony csak akkor lett volna szebb, ha Anyusunk egészséges lenne. Sajnos és szomorú tény, hogy Anyucink sehogyan sincs, s most a változatosság kedvéért már 3.-ik napja olyan kínzó fejfájása van, hogy minden csillapító por ellenére, szegény Anyu csaknem sír a fájdalomtól. – Laciék (Sári+ Jenci) nemsokára vissza autóztak a táborba, mert Laci még az éjjel Münchenbe megy egy fontos ügyben. A gyerekek boldogan eljátszogatnak 23 h – ig, majd játékaikat átölelve aludtak el. Ekkor szegény Anyus már egészen kidőlt. Az éjjel rövid, de elég nyugodt volt. Reggelre Anyus sajnos nem javult, így nem is engedtem Őt felkelni. Tehát Karácsony első napját a mi jó, drága Anyusunk ágyban töltötte. Lackó és Gyurika bizony sokat lármáztak, ami pedig Nagymaminak semmiképp sem használt. Sáriék távolléte folytán persze minden munka a ház körül rám hárult. Szívesen tettem mindent, csak Anyust igyekeztem kímélni, s mindent az ebédhez úgy előkészíteni, hogy ha Sáriék – bizonyára éhesen – jönnek, mielőbb ebédhez ülhessenek. Ez sikerült is, annak dacára, hogy Vattayné sokáig itt ült. Úgy 14 h után megjöttek Sáriék, mire én a gyerekeket már megebédeltettem, sőt, a tegnapi estéről maradt sok-sok zsíros edényt le is mosogattam. Itt meg kell állnom egy pillanatra, mert e ténykedéssel életem egy új szakaszához értem. Sokszor törölgettem itt Bajorországban, - Edókánk távozása után naponta rendszeresen – de még soha sem „mosogattam”. Nem, tényleg nem emlékszem arra, hogy valaha is mosogattam volna. A konyha-tündérek e „kedvenc” foglalkozása még nem szerepelt tábornoki életem listáján. Ezt is megéltem, nem mondhatnám, hogy valami nagy öröm és boldogság tölti el szívemet e pillanatban, de elviselem, el kell viselnem, mert a jó Isten ezt is rám mérte, nekem szánta. Az Úr neve és akarata legyen áldott! Anyus sajnos a késő esti órákig is – dacára Laci minden gyógyszerének és tanácsának – változatlanul rosszul van. Már a vizes borogatásnál tartunk, de az sem használ. Egy kicsi láza is van és szegénykém bizony eléggé elesett. Szomorú Karácsonyunk- a valóságban is fekete Karácsonyunk van. (Teljesen hó nélküli, esős ködös idő.) A karácsonyi meglepetésekről majd holnap írok, mert most a gyerekek elmenetele után én is pihenésre vágyom. Anyu már alszik is. (23 h)

Szerda XII. 26.án. Karácsony másodnapja s mi ma sem, tegnap sem mehettünk templomba. Anyus ágyban fekszik, engem meg irtóan kínoz a fogfájás. A mise idejét a fogorvosnál töltöttem, ahol újra az egyik szemfogamat húzta ki Friedl úr, a szimpatikus fiatal orvos. Így állunk tehát a fájdalommal és a templommal. Jelen pillanatban (16³⁰) Anyunak is nekem is enyhültek a fájdalmak, de még tartanak.

Karácsony estére, a Karácsonyfára és az ajándékokra térek vissza. Hát bizony a fa olyan szép volt, hogy még a legmélyebb békében sem lehetne szebb. Sáríka ügyességét és leleményességét dicséri. Van rajta saját gyártmányú cukorka és dísz, de van valóságos amerikai finom töltött csokoládé, narancs, mazsola, ezüst csillogó villogó láncok és díszek. Szóval remek s mindez javarészt Sári és Jenci szerzeménye, László asszisztálása mellett. Hogy mit kaptunk a Jézuskától, az meg egyenesen fantasztikus. Apraja nagyja el lett halmozva mindenfélével. A gyerekek ajándékairól nem is szólva, kaptak 1-1 pyamát és 1-1 még remekebb komplett „nagyfiús” ruhácskát. Persze mondanom sem kell, hogy ezeket Anyu varrogatta össze. Sári egy dísztalat (fából), Laci borotva szappant (finomat), Anyus egy szürke (férfias) nadrágot és egy varró dobozt (fából), Apus és Jenci 1-1 praktikus zsebkést. Akadt aztán még néhány apróbb dolog is, amire most már nem is emlékszem. Anyus Koszti mamájától egy üveg Kölni vizet, én meg Kosztitól egy fára festett bajor címert (szerk. megj.: sör alátét, lásd a napló első lapján) kaptam emlékebe. Én egy jelmonddal ellátott kis táblácskát adtam a fiúnak, míg Martha egy csomag amerikai cigit kapott. A mai satnya viszonyokat tekintve dúsgazdag volt ünnepünk, ha még a valódi magyar sonkát, pompás töltött káposztát, dobos torta imitációt, diós (szója) patkót és finom valódi kávé nem is számítjuk. Minden jobb és aranyosabb lett volna, ha Gyuri – Edó és pici Gyurink is itt lehetett volna, de főleg, ha Anyusnak nem fájna annyira a feje, nekem meg a fogam.

Szép bajor szokásként meg kell említenem, hogy a „mindenki Karácsonyfáját” a hősök emléksobrá előtt állították fel. A fa jó magas és sok-sok aprócska lámpácska (villany) van rajta, amelyek éjjel-nappal világítanak az ünnepek alatt. Esténként az eddigi utcai világítást nem gyűjtik fel, miáltal a „sok csillagos” Karácsonyfa még jobban kiemelkedik.

Csütörtök, XII.27.én 1945 Ma van Szimi Gyuri 2. szül. napja. Telefonon üdvözöltem a kis öreget. Sajnos Sári sem érzi magát jól, Anyus valamivel jobban van. Loli beült társalogni s így annyira folyik a traccs, hogy képtelen vagyok írni. Schluß! Nem is volt semmi újdonság.

Szombat XII. 29. Tegnap csendes napunkat a patikusék elevenítették meg, amennyiben d.u. visitbe jöttek és karácsonyi ajándékkul Griesbach városkáról készített tusrajz-képet hoztak. Elég művészi alkotás, tehát emléknem jó lesz. Emigrációs évünk emlékére megőrizzük s ha egyszer talán jobb körülmények közé kerülünk be is kereteztetjük. Itt kérdelem, megmaradtak e a mi képeink, a ti képeitek közül legalább egy? Itt gondolok vissza arra a kedves-kedves örömtökre amikor saját megtakarított pénzeteken vettetek egy olajfestményt, amelyet annyira szerettetek. Vajon az sem maradt meg? Ilyenekről írhatnál édes Edócim. Tudom Gyuri nem ér rá, hát írd Te egy ilyen „környezettanulmány” félért. Lám én is írok, csak írok mindenféléről s nem is tudom, hogy ki, mikor olvashatja el. Talán elolvasatlanul elkallódik, talán csak majd évek múltán kerül kézbe. Úgy tervezem, hogy 31.-én du. ezt a kötetet lezárom és 1946.I.1.-vel a második kötetet kezdem meg. Ha lehet, elküldöm. (Ha akad biztos szállító.)

Megemlíteni való: Tegnap 1 kg sertés, ma 1^{1/4} kg gyönyörű marhahúst kaptunk és pedig jegy nélkül. Ilyenkor, bár nagyon örülünk a húsnak, minden falat nagyon nehezen csúszik le a gigánkon, mert tudjuk, hogy a szegény pestiek ilyet soha sem látnak. Csont nélküli sertés – marha hús 1 kg.-ja 2 R.M. (Szerk: Reichmark - birodalmi márka) Állomnak is szép. Ezt sokáig vissza fogjuk sírni, ha egyszer Magyarhonban leszünk.

1945. év utolsó napján.

Saciék tegnap is, ma is itt voltak. Tegnap itt hagyták Gyurikát, mert úgy mégis könnyebben birkózik meg szegényke az otthoni munkával és Lackóval, mert ha ketten vannak, elképesztően csintalanok, de ha egyedül vannak, úgy egészen jó fickók. A kicsi Dundi itt nálunk olyan mint egy kis angyal s ha Lackó megérkezik, 5 percen belül „indián üvöltésekkel” utánozzák az autó túlkölést s a padlón ugrálnak négykézláb mint a szöcskék. Ilyenkor aztán kimegyek a szobából, mert nem bírom idegekkel.

Rövid ideig voltak itt a fiatalok, tegnap Jenci nélkül, ma vele.

Anyus rakja a pasiancokat – változó szerencsével, én meg egy pár mondatban búcsúozom az 1945.-től. A magyar pság társas vacsora keretében üli meg Silvester estéjét, melyre bennünket is nagyon hívtak, de lemondtuk, mert Anyus még mindig eléggé gyenge, s mert más okokból sem vágyunk társaságukba. (Prózai dolog.) Gondolatban Veletek vagyunk kedves „pestiek” s azon tanakodunk, hogy mit csináljunk, hogy Ti mit is csináltok, hogy vagytok? Ha az elmúlt esztendőben törtéteken végig száguldunk, úgy bizony sok-sok küzdelmes és nehéz napoknál kellene megállnunk és elgondolkodnunk, mert sok mindenféle történt elejétől véges-végig. De ilyenkor az ember nem is tud elkeseredni, mert viszont táborban nem sínylődtünk, nem éhezünk, eddig még nem is fáztunk, különösebb bajunk nem történt; szóval valahogyan vagyunk valamennyien és ami a fő „megvagyunk”. Ezzel szemben sokan vannak, akik nálunknál sokkal rosszabb és nehezebb viszonyok között tengődtek és tengődnek még ma is. Én tehát, „köszönöm, hogy megtartottál” és csak egészséget kérek Tőled édes jó mennyei Atyánk, hogy a következő esztendőket amelyek számunkra még sok nehézséget és keserűséget rejtegetnek valahogyan kibírjuk együtt. Bizonyára Ti sem voltatok valamilyen zajos mulatságon, hanem kicsi fiókátokkal együtt, talán szűk családi körben, (Menci) vagy meleg ágyban vártatok meg az új esztendőt, léptetek a sokat rejtegető 1946-os év küszöbére. Adja Isten, hogy sok öröm, nyugodt élet jusson osztályrészetekül s hogy talán nem sokára újból együtt lehessünk édes jó szüleitök és valamennyiünk örömére.

És most „becsukódik már a szemem”, tehát édes jó Anyussal együtt minden jót kívánunk az új esztendőre. Titeket csókolunk, édes jó Anyámnak pedig kezét csókolom.

Istenke óvjon meg minden veszélytől, tartson meg jó egészségben és vezérelje kisedet hajótokat továbbra is, hogy a világ gigászi küzdelme után keletkezett sok mindenféle nehézségen keresztül révbe jutva, valamikor nyugodtabb és csendesebb öregségetek legyen, mint a száműzetésben tengődő Apátoknak és Anyátoknak.

Griesbach, 1945. XII. 31-én 24^h

1946 II. felvonás

Január 1-én. Szép, havas az újesztendő első napja. Csendes, de a szokottnál élénkebb az utca; a hősök szobra körüli utakon egy amerikai katona már reggel 8^h-tól autóvezetési mutatóvanyokkal szórakoztatja az utcán járókelőket. A közismert „dzsip” kis autóval száguld a síkos utakon, esetenként hirtelen fékez, olyannyira, hogy az egész kocsi megfordul. Olykor nekiirányítja a kocsit egy kerítésnek, kapunak, fának s azután hirtelen megáll, anélkül, hogy összeütközne bármivel. Ezek a mutatóvanyok persze a gumiknak rémesen „használnak”. Egyik ilyen alkalommal a járdánkra is felfutott s majdnem felfordult. Azt hiszem egy átmulatott Silvesteri mulatság utótombolása volt, de minden esetre igen bravúros – baleset nélküli – mutatóvanyok voltak. A fiatal fickó autóját igazán

uralta. E csendes, esemény nélküli faluban lesz legalább miről beszélgetni, rémregényeket szőni. A papíromon lévő kis krix-krax „Öbi” kézírása, amit egy óvatlan pillanatban oda biggyesztett. Ő egyébként egy rém aranyos jó gyerek, aki itt mellettem egy divatlap figuráival szórakozik.

Felm. ezds., Somos alez. és Szűcs fhgy. 13^h –kor itt voltak”B.u.é. kívánni”. Déli sétán voltunk s így csak az utcán találkoztunk velük. Rendes misén voltunk és különösen nagy áhítattal kértük a jó Isten kegyelmét. Vajon Ti mivel töltöttétek az év első napját? Írtatok e már Anzsi érkezése óta? Most mindig nehezebb lesz a levelezésünk, mert amint halljuk, a forgalom ritka, rendszertelen. Anzsiék már 6 hete elmentek innen s még nem kaptunk semmi hírt. Én minden eshetőségre írok 1-1 lapot és Sárihoz küldöm, mert csak ő tudja esetleg továbbítani. Remélem megkaptátok leveleimet, melyekből megtudtátok terveinket, elhatározásunkat.

Anyus valamivel jobban van, de azért rém étvágytalan és gyenge.

Január 3-6. minden nap csak vártuk Sáriékat, de nem jöttek. Vártuk főleg, mert nem tudjuk, hogy Sárika egészséges e? Pár nappal ezelőtt telefonáltak, de most nincs telefonjuk, s most nem tudjuk őket elérni. Ma is már 16^h felé jár az idő s még mindig nincsenek itt, tehát nem sok reményünk van, hogy eljönnek. Pici Gyuri itt marad nálunk továbbra is, amit mi nem bánunk, mert élénkebb a környezetünk. Csak Sári ne legyen beteg! Egyébként csend, írom e hosszú levelet számotokra, csak legyen „postása”. Anyunak sajnós fejfájása nem akar szünetelni. A kicsi Öbi eldugta mindkét ceruzámat, úgyhogy most egy gyufaszáznál is kisebbel írok. Úgy „elment” Gyuri szerint, hogy sehol sem találom.

Január 7-9. Már megint csak összevontan írok, mert csodák csodája nincs időm, nem érek rá. Tegnap (8-án) du. berobogott a kis szürke D.K.W. és meghozta a kis familiát. Nagyon nagy öröm a kis Öbi számára, aki szinte nem akart elmaradni Anyukája mellől. Rövid kibeszélés után átadtam Sárinak a nektek írt hosszú levelet, majd újból felpakoltak és vissza repültek. Elvitték kicsi dundi Gyurikát is, aki persze most már semmi kincsért nem maradt volna itt. Anyusnak igen rossz éjjele volt, erős fájdalommal a nyakban ébredt, amiért is ¹/₂11-ig az ágyban tartottam. Zajtalanul teltek a napok. Ma délután megint beállítottak Laciék de Sári+Jenci nélkül. Csak a két gyereket adta be Laci és azután ment a dolga után s majd úgy 19^h felé értük jött s újból haza robogott. Kicsi Dundi megint itt maradt, hogy Sárinak könnyebb legyen Lacival megbirkóznia. Őkelme bizony rém élénk, dacára Apja elég szigorú és érezhető fegyelmező gyakorlatainak. Különben amint látjuk, egészen az Apja lesz. Minden természete, mozdulata teljesen az Apjára vall, csak arcszínei Sárikánké. A kicsi Öbi pedig mosolygó szép szemével csodálja „bátyját” és rajong érte.

Áldott jóságával mindig csak szórakozás, ha ő itt van.

(Szerk. megj: Egyenes lelki Nagyapám nem veszi észre, hogy Öcsit az ő lelkiállapotának javítására hagyják náluk!)

Edókám meg van mentve a haza ceruza dolgában, mert megtaláltam azt, amellyel oly szorgalmasan jártál angol órára .Lefoglaltam, befogtam.

Esetleg holnap újból bejönnek a gyerekek, mert mint Anyus súgja, be akarnak jönni engem meggratulálni. Istenem, édes jó Istenem! Névnapi lesz holnap. Boldog időkben még jelentett valamit, de ma már csak szomorúságot okoz az embernek, mert eszébe juttatja, hogy valamikor mosoly, vígság, dínom-dánom volt ilyenkor. Egyébként Anyu ma valamivel jobban van, s az lesz névnapi ajándékom, ha holnap még jobban lesz. Ma reggel mind a ketten sírtunk, alig tudtam borotválkozni a könnyektől, mert beszélgettünk a múltból, kedveseinkről, a Nagymamákról és reménytelen jövőnkéről. Mi lesz, mi lesz?

Semmit sem tudunk sehogyan sem tudjuk elképzelni jövő életünket. Laci szidja szegény öreg Európát, Bih. Bandi sem akar hazamenni s mi öregek mégis csak haza vágyunk, hogy magyar földre jusson testünk, hogy legalább ne szakadjunk el őseink poraitól.

1946 január 10-én Köszönöm édeseim a névnap gratulációkat. Képzeltben mind-mind itt voltatok. Apraja nagya, fiatalja-öregje. Jeges eső lévén Laciék nem jöttek el, de annál kiadósabb idegen vendégünk volt id. Vattayné (Beruka), egész du. itt ült és szóval tartott. Elrontotta békés nyugalmunkat. Persze Loli mamával garnírozva.

Lélekben bizonyára itt is voltatok valamennyien, ki-ki a maga kedvességével, hogy az én szomorú szívemet felvidítsátok, hogy elfelejtessétek velem mindazt, ami igen gyakran szemembe varázsolja könnyeimet. Pici Gyurikám talán már verset is csacsog, hiszen ő már nagy legényke. Szóval így telt névnapom itt az idegenben.

Január 11-én ma nagy idegesség lepte el valamennyi griesbachi magyart, mert az a hír támadt és tartja magát még most is, hogy mégiscsak eltanácsolnak bennünket innen. Sok ravaszság irányítja sorsunkat, sokszor úgy volt már, hogy el kell mennünk rövidesen, aztán megint lecsillapodtak a hullámok, a zivatar, maradhattunk, hát most is bízunk a jó Istenre, és ha kell, hát megyünk. Ha van olyan amit itt még át kell szenvednünk, hát állunk elébe, hiszen sorsunkat nem kerülhetjük el. Csak már egyszer megszűnne ez az állandó bizonytalanság.

Január 12-én Szombat. Tegnapra is vártuk Laciékat, de nem jöttek. Ma délelőtt azt telefonálta Laci, hogy ma sem jönnek, hanem kirándulnak Garmisch-Partenkirchenbe Jencivel és Sárival vagy 2 napra, hogy azt a természeti csodát, a „Zugspitzét” Sári is meglássa. Lackót addig valami ismerősöknél hagyják, a kis Öbi továbbra is a mi vendégünk maradt. Ez alkalommal Laci megsúgta, hogy tegnap azért nem jöttek Griesbach-ba, mert autójával felborultak. Igen sikos volt az út és autójával valahogy fejre álltak. Alig tudtak az autóból kibújni, de egy ablaktörésen kívül más bajuk nem lett.

(Szerk.megj.: Jenci kezét kicsit megsértette a törött üveg, s anélkül, hogy észrevette volna, összekente az arcát. Laci bá visszaküldte a táborba, hogy szóljon a lengyeleknek, segítsenek a kocsit talpra állítani. Azok a vért meglátva, rögtön kérdezték, mi lett a doktorékkal? „Die sind dort geblieben!” azaz: Ott maradtak! – kétértelmű, ”meghaltak” -nak is érthető, úgyhogy kezüket, lábukat törve rohantak a kocsihoz.)

Örülök kirándulásuknak, mert igazán gyönyörű vidéket lát Sáci. Jenci már több ízben járt ott s úgy látom, most is szívesen megy oda. Talán valami kislány van a háttérben? Nem tudom, de úgy érzem.

Nagy napom volt ma. Szomorú öregségem egy újabb fordulópontjához értem. Szabályszerű „nagymosást” végeztünk drága jó Anyussal. Kora délelőtti órákban hozzáfogtunk és 15 órára végeztünk. Közben nem ám kényelmesen ülve ebédeltünk, mint azt a jó, igazi mosónők megkövetelik, hanem állva, munka közben, láboscából, hogy kevesebb edény legyen a mosogatásnál. Csak a kis Öbi nem akarta megérteni, hogy mért ül ott a konyhaasztal mellett egyedül, míg Nagyszülei feltűrt ingujjban állnak, járnak fel alá a konyhában s egyszer itt, egyszer ott tesznek-vesznek valami előtte eddig ismeretlen munkát. A végén a konyhát sk. kispertem és felmostam. Ez azt hiszem, már a demokratikus élet lovagjává ütött. Megmutattam, hogy megállom a sarat ebben a nehéz világban is. Bizony, kemény, meg nem érdemelt sors. Meddig bírjuk?

Január 13. Vasárnap Különös időjárás, reggel eső, délben erős, nagy pelyhekben hulló havazás, estefelé orkánszerű szél. Sáriék már valahol Garmisch körül vannak, nálunk egyébként csendes vasárnap. Bih. Bandi volt ma itt búcsúzkodni, mert holnap kb. 600 km-es útra indul apját keresni. Ez ugyan csak ürügy, mert mást tervez. A kedélyek némileg

megnyugodtak a hazaszállítási kényszert illetően, Én meg, valahányszor komoly képet mutat az időjárás, mindig azzal átmegyek magamat, hogy ilyen időben csak nem lesznek olyan arcátlanok, hogy bennünket a megfagyásnak tesznek ki. De azért még mindig nem bizonyos, hogy maradhatunk e s meddig?

A „die neue Zeit” című, amerikaiak által alaposan irányított újság jelenik meg itt ezen a tájon. Formailag rém szokatlan a papírja, amennyiben majdnem kétszer akkora mint a megszokott magyar újságok, betűi aprók, tartalma rendszeresen valamely „náci” dolgokat vagy személyt gúnyol, vagy lerántja a sárga földig. Tegnap Hitler végrendeleteit hozta, természetesen nem simán, hanem alapos kommentárokkal. Érdekes volt.

Anyu állapota sehogyan sem javul. Nyaka, dereka, háta is fáj az állandó fejfájáson kívül. Holnap orvoshoz megyünk. Étvágya némileg javult, de fej és én azt hiszem idegfájásai immár teljes 3 hete kínozzák. Rémesen szenved. Szegényke most elég rosszul néz ki, pedig én mindenben segíték neki, kímélem őt, állandóan vajon tartom s mindez semmit sem használ. Azt hiszem a pápaszeme sem elég erős s ezért Lacit nyúzom, vigye Passauba szemorvoshoz. Laci csak ígér, de egyenlőre nem ér rá. – Istenem én drága jó Istenem, de nehéz embernek lenni!!!

Szervusz picinke Gyurikánk, Öbi már mélyen alszik. Hogy is vagy a pisiléssel éjjel? Bizony Öbi már teljesen szobatiszta! Pá, pá édes drága gyermekeink.

Január 14. hétfő Anyu fájdalmai ma igen erősen fokozódtak, így végre orvoshoz mentünk. Rengetegen voltak a rendelésben s így megvizsgálásra nem került sor. Délután lakásunkra jön. A fájdalmak oly tűrhetetlenek voltak, hogy Anyu kénytelen volt lefeküdni. Az orvosi vizsga eredménye: idegkimerülés féle, de lehet reumatikus fájdalom is. Fájdalomcsillapító és türelem. Borzasztó, hogy mennyit szenved szegény Anyus. Az orvos után itt voltak Pekáry Pityuék, s így egy kicsit elterelődött gondolatunk a fájdalomtól.

1946 január 16.-án, szerda Bajorországi érdekességként leszögezem, hogy általában a legtöbb üzlet (fűszer-vas-festék) szerdán egész nap, de legalább 11-től zárva van. Ilyenkor egyszerűen egy kis táblát függeszt ki az ablakba, ajtóra, kirakatba „Mitwoch geschlossen”. Ez az inas, pontosabban a legfiatalabb alkalmazott dolga, amelyet természetesen pontosan teljesít.

Édes kicsi Gyurikám nem sírtál ma éjjel, vagy reggel? Nagymama ugyanis azt álmodta, hogy nagyon-nagyon erősen ölelgetett téged. Ejnye-ejnye ez a jó nagymami miket csinál? De bocsáss meg neki, mert úgy látszik, a nagy szorongatástól valamivel jobban érzi magát. Általános közérzete némileg jobb mint tegnap, azonban még nem fájdalom mentes. Meddig tart még ez a kellemetlen fájdalom? Tegnap Laciékat vártuk ide, azonban telefonáltak, hogy csak ma jönnek. Immár 15^h elmúlt s még nincsenek itt, pedig már nagyon várjuk őket. Főleg a kis Öcsi várja kis Lacit, mert immár két hete van nálunk játszó pajtás nélkül.

Ma reggel levelet kaptam Münchenből, a Magyar Jóléti Bizottságtól. A griesbachi járásban kifejtett munkásságomért köszönetét fejezi ki a bizottság. Szép tőlük, örültem elismerésüknek, esetleg otthon jó pontot jelent számomra.

Laciék mégis megjöttek s elvitték Öbit. Már nagyon vágyott a szülei után és semmi pénzért sem maradt volna tovább. Nem szívesen engedték el a kis öreget, mert a barakkban ahol most laknak, nagyon hideg van s nem tudják kifűteni. Majd csak visszajön 2-3 nap múlva.

Január 18.-án péntek A tegnapi nap jó részében Dumm bácsi költözködésénél segédkeztem, mert újra egy autóra valót vitt el. Már alig van itt valamije, de még mindig sokat, a konyha bútor egy részét és a fölös edényeket vitte el. Ez alkalommal 3 zsákra való

tüzelőfát, és sok más apróságot hagyott nekem. Olyan áldott jóságos ember. Isten áldja jó szívét.

Ma de. Sári telefonált, hogy január 1-i leveleteket megkapták. Örömmel közli, hogy jól vagytok s hogy bár hív Gyuri haza, mégis ajánlja, hogy tavaszig most már maradjunk itt. Fát kaptunk délután – a télre járó 2.-ik m³-t – s így alaposan elfáradtam a fa cipelésben.

Ugyanis Loliét is nekem kellett elintéznem.

Január 20. Vasárnap Repülnek a napok, maholnap már vége lesz a tél legerősebb havának. Számolva a napokat, közeleg a viszontlátás. Nem tudjuk, mi lesz velünk, érdemes e még élni? Anyu fejfájása időnkint – porok után – alábbhagy, de soha sem szünetel. A jövő héten Passauba tervezünk menni egy szemorvoshoz, talán a szemüveg gyenge.

Nekem meg, nem tudom, hogy mitől, mind két karom (könyökben) bizony alaposan fáj. Lehet, hogy izomláz féle, de lehet, hogy reuma. De én azért csak vágtam fát és elvégeztem a ház körül a nehéz testi munkákat, mert azt tartom a legjobb orvosságnak. Majd csak elmasszírozom a fájdalmaikat idővel.

Délután Mártánál voltunk uzsonnára hivatalosak, vacsora után meg nagy lázban írtunk levelet, Gyurinak, Edónak, mert úgy hírlük, holnap megy egy vonat P.-ből. Van egy alkalmi pasi, aki be is vinné, hát még este kell itt beadni. Tényleg, ¹/₂ 22-kor le is adtam két levelet. (Egyiket Loli írta Edónak) s reméljük, hogy csak megkapjátok.

Január 21-én Hiába szorgoskodtunk tegnap a levélírás terén, ma a déli órákban tudtuk meg, hogy a tervezett vonatok ismeretlen okból és bizonytalan ideig elmaradnak. Nem baj, mert ez a körülmény a mi malmunkra hajtja a vizet, mert ezzel a mi esetleges kényszer indításunk is kitolódik. Bár szerettem volna, ha leveletem mielőbb megkapnátok, de ez csak néhány napi-heti késést jelent. Ahogy a jó Isten akarja.

Délutáni órákban Laci toppant be hozzánk véletlenül. Egyedül jött valami UNRA-orvosnővel. Jókedvű, derűs volt, azt mondja, igen jól vannak valamennyien, mindenük van, jól élnek. Csütörtökön jout adnak, ők is voltak már az Unrá-soknál több ízben, hát viszonzózzák.

Anyus most felcsapott harisnya-gyárosnak. Nem is stoppol sokat, hanem egyenesen fejel, vagy sarkal. Hála a jó égnek, ma csak „1 porral” elég jól érzi magát. Talán majd csak rendbe jön teljesen.

Január 23-án szerda Eseménytelen hétköznap, csak egy levél Szabó Gézától tépte fel régi sebeimet, vezetett vissza Bgyarmatra, ahol ez a Sz. G. csendőr alárendeltem volt. (Legutóbb a nyom. törzsosztály mint tisztv. gyak. Bp-en) Ő vitte kerékpáron Sáríkákat a régi laktanya udvarán, így talán emlékszel rá édes Edókám, Sáríkáim. Gyuri címét kérte, mert valami fontos ügyével kapcsolatban írni akar neki. Bizony édes Sáríkáim gondtalan gyerekkorára nyúlik vissza ez a mozzanat. Drága hosszú copfos szőzi fejével van lelki szemeim előtt, amikor még nem tudom hányadikos polgárista lányka volt, amikor soha sem gondoltunk arra, hogy valaha a távol idegenben tengődünk és nem mehetünk „haza”. Hát lehetséges ez? Bizony ez a szomorú valóság.

1946 január 24 csütörtök Száraz szeles, de erősen hideg időjárás. Délben egy kis séta, du. a favágóval dolgoztam. Öreg, becsületes, jóságos arcú bácsika. Aztán meg az öreg Simon Zoltán bácsi jött búcsúzni, aki holnap hajnalban bevagonírozás végett Pockingba indul. Viszik a még itt lévő lovakat és kocsikat vonaton hazafelé. Csodálatos dolog, hogy a lovakat és a kocsikat mégis elindítják ebben a zimankós téli időben. S mint mondják, ez az utolsó alkalom, ezután már nem nyújtanak semmi lehetőséget a lovak és a kocsik számára. A gépkocsikat meg egyáltalán nem engedik el, mert sorsuk eldöntetlen. Valószínűleg hadiszákmányként itt fogják és itt értékesítik. Az enyémről meg csak egy jegyzőkönyv

maradt meg. Nem baj, legalább nincs gondom rá, mert ezen úgy sem mehettem volna haza.

Jan. 26.-án szombat Tegnap du. telefonon beszélgettünk Sárival és Lacival. Jól vannak, de sokat fagyoskodnak. Igaz, hogy hideg van, azért, ha nem barakkban laknának, mégis melegebbük volna, mert hiszen nem a fűtőanyag hiány miatt, hanem a barakk silánysága miatt kell ennyit dideregniük. Hiába fűtenek, mert a kátránypapírból készült fal, csak nem tartja a meleget. Különbön vígan élnek, nem sokat törődnek a holnappal. Főleg Laci szinte bohém, Sárikát a két gyerek komolyan leköti, de neki is el kell menni a teákra, jourokra, bár alig hiszem, hogy abban az internacionális társaságban jól érezné magát. Szerencsére többen törik a németet, hát ő is nyugodtan nyögve-nyelheti a „der, die, das-okat”. De éppen Laci ügyességének, jó kedélyének, de intelligenciájának is köszönhetjük, hogy az UNRA-nál jól befészkelte magát, miáltal a viszonyokhoz képest mindenük megvan, s mit tagadjuk, nekünk is sok-sokat juttatnak. Bizony ami jobb falatunk van, az onnan származik, ami édességünk van, az is onnan van, de a hófehér cipókat Anyus is onnan kapja. Szóval, ha Laciék nem volnának, bizony kopogna a fogunk, sőt azt hiszem már meg is szöktünk volna innen, mert ezt az élethez nem elég csak a tej-vaj-kenyér. Káposztáért már napok óta járom a falut és nem tudok kapni egy ebédre valót. Borsó-bab-krumpli az állandó menünk. Babunk fogytán van, tehát marad a jó bajor krumpli, és még egy kevés borsó. Aztán majd csak megint csepegtet valami aprítani valót a jó Istenke a nyár folyamán! Remélem már a magyar föld terméséből.

Vasárnap (holnap) eljön Laci értünk. Első eset, hogy az autójukba ülünk. Elmegyünk oda látogatóba, mert már nagyon régen voltunk náluk. Mostani lakásukat nem is ismerjük.

Hétfő, január 28.-án, 1946

Tegnap a déli órákban eljött Laci és Lackó a Nagyszülőkért. Megyünk hozzájuk, mint azt fentebb már jeleztem. Nagy örömmel várt Sárikánk és a pici Öbi és Sári igen kedves, figyelmes és aranyos volt. Sajnálattal vettük tudomásul, hogy Saci névnapja jan. hó 19-én volt, s mi bizony meg sem gratuláltuk. Teljesen meglepedtünk róla. Szégyeltük a dolgot, de ebben a felfordult világban nem is csoda ha az ember meglepedezik még szerettei névnapjáról is. Na de most már ezután nem feledjük el, mert az én névnapom alkalmával mindjárt Sacira is gondolunk.

Jó ebéd és uzsonna után megint hazafelé indultunk. Laci és Jenci is igen kedvesek voltak, a gyerekek meg olyan aranyosak és jók, mintha külön a mi tiszteletünkre tárolták volna az össz jószágukat. Szóval egy kellemes jó délután után, de mégis szomorú szívvel hagytuk ott gyerekeinket. Sárika is, a gyerekek is bizony sokat fagyoskodnak, és Sárika nagyon ki van merülve. Sokat dolgozik, bár főznie nem kell, mert minden házi munka az ő nyakába szakad. Ezért úgy határoztunk, hogy Sárít a gyerekekkel ide csalogatjuk néhány napra, amikor is a házi munka jobban megoszlik. Én mindenben segítek s így ő legalább egy keveset pihen. Ez pláne nem ütközik akadályba, mert Loli mama 2-3 nap múlva elköltözik innen Bandi fiával és Babszival együtt más határba, ahol csendben maradhatnak addig, amíg Bandi valami állást nem talál. A helység nevét titokban tartják, mert nem akarják, hogy oda más is menjen. Ez volt az ottani helyi polgármester legfőbb kikötése. Ám legyenek boldogok, azt hiszem, kevesen fogják siratni őket. Vattaiék is oda mennek rövidesen, mert Bandi nekik is biztosított lakást. Útban hazafelé, éppen Babsziék majorja közvetlen közelében kifogyott a benzin s így sem előre, sem hátra nem mehetünk. Betanácsoltuk Lacit a major gazdájához, ahol szerencsére kapott 5 liter benzint. Egy jó félórai szünet után minden rendben folytatódott és lezajlott. Sárika annyi mindenféle jóval látott el bennünket, sőt még egy zsákra való szenet is adott, ami nekünk itt nagy szó. Hálát

adtunk a jó Istennek, s bizony már jó késő volt amikor ágyba kerültünk. Anyu még varrogatott, - most már némileg jobban van s így pótolja amit eddig mulasztott – mert sok sürgős kérelmekkel jött elő Sárka.

El kell mesélnem, hogy a mi két fiúunokánk legújabban főleg babákkal játszik s minden más fiús játékot mellőzve, csak babát kérnek. De pólyás baba nem kell, mert az sokszor bepisil, avval sok baj van. (Mondja Lacika, ahelyett hogy huszárokat, vagy katonákat kérne.) Már kerestem is itt a városban valami kedves babát, mert eddig csak házilag gyártott szörnyetegeket dajkálnak, pólyáztatnak, ringatnak. Ez ugyan nem újdonság, de hogy az én fiú unokáim is babázni fognak, azt nem hittem volna. Kicsi drága Korondim, remélem, Te nem babával játszol, hanem, hanem nem is tudom, mit mondjak, mert hiszen most katona, ágyú, repülőgép, tank tiltott játékszer! De marad még a ló és autó. Legyél ezeknek híve s legyél idővel autón járó állatorvos úgy mint Ali bácsid. Vajon kaptatok már hírt tőle? Mint már régebben jeleztem, írtam neki, de ő bizony nem válaszolt. Talán már haza is ment, Magyarhonba! Délután beszéltem telefonon Sáriékkal. Laci holnap Passauba megy, s így bejön Anyusért. Pápaszemet szeretnénk Anyunak mást, mert eddigi üvege úgy hisszük, gyenge. Csak ne havazzék az éjjel! Szervusztok gyerekek!

1946 január hó 30. szerda. Tegnap du. Laci tényleg eljött Anyuért s Pockingot (Schlupfing) megjárva, este ½ 9-kor jöttek meg, de nem sokat végeztek. Anyu szemüvege még jó, - az orvos szerint még vagy három évig jónak kell lennie – s így csak a gyakori (szélben) könnyezés ellen adott valami cseppeket s mást semmit. A szemnek nincs semmi baja, így hát a fejfájás oka mégis csak reumatikus eredetű. Sajnos. Az utazás Anyut nagyon kifárasztotta, mert havazás, rossz út és köd miatt bizony majdnem 2^{1/2} óra kellett a 28 km-es útra, ami rém sok. Visszafelé aztán nem a hegyeken keresztül jöttek, elmentek Sáriékat meglepni Schlupfingba s csak estére jöttek meg. Én persze tűkön ülve vártam őket. Ja igen elfelejtettem megírni, hogy azt a falu részt (tábor de barakk) ahol Saciék most laknak, „Schlupfing”-nak hívják. Ez különben közel van egy még szebb nevű községhez, Eholfing-hez. Mi magyarok szinte szégyenkezve mondjuk ki ezeket a díszes neveket. Nem baj, fő, hogy szerencsésen megérkeztek.

1946 január utolsó napja Egyik nap a másik után, hol izgalommal, hol események nélkül, elmúlt és lepergett a téli időszak legfontosabb hónapja is. Nem sajnáljuk, azt hiszem senki sem sír utána, mert mindenki erősen tartott tőle. Féltünk a hidegtől, féltünk a hazafelé való kényszerutazástól s majd attól ami otthon várt volna ránk, a nincstelen hideg fővárosban. Jó Istennek hála, hogy semmi bajunk sem volt, hogy Anyus is némileg jobban van. Sajnos állandó javulásról szó sincs. Ma hallottuk, hogy szegény Bártfai elvesztette állását, Jenci meg 6 éven át nem léphet elő. Állítólag valaki írt Bpestről, reméljük, hogy mi is kapunk nemsokára levelet tőletek. Biharné (Loli) nagyban csomagol, holnap indul el a titokzatos új helyre. Isten vele, őt sem fogjuk siratni.

1946 február hó 1.-én péntek Dél előtt itt volt Hark. Róbert, kedves, szolid, finom fiú. Szeretjük, ha jön, mert ő sokat járkal, sokakkal találkozik, s így tájékoztat bennünket a környékbeli magyarokról. Rádiót is rendszeresen hallgat s így olyant tudunk meg tőle, amit egyébként nem hallanánk. Ugyanis mi teljesen visszavonultan élünk, csak kettecskén vagyunk bús öregek és senkivel semmivel nem törődünk. Elkészítjük a mi napról napra egyszerűbb ételkénket, elintézzük bevásárlásainkat, egyet-kettőt sétálgatunk, aztán „Schluß”. Igen ritkán megyünk valahová, ha már az illetők legalább 2-3 szor voltak nálunk. csak akkor örvendünk, ha Anyus fájdalmai némileg enyhültek s ha Saciékról hallunk. Sacinak és a gyerekeknek mindig nagyon örülünk, de Laci mindig csak pár percre ugrik fel hozzánk, aztán fut a garage-ba, vagy valami más ügye után, s így vele alig tudunk

beszélgetni. Így volt ma délután is. Jöttek Ortenburgból valamennyien, Sári a gyerekekkel itt volt $\frac{1}{2}$ óráig, de Jenci és Laci csak 5 percig. Ma különben is általános rossz azaz lehangoltabb a hangulat valamennyiünkénél. Rossz híreket hallottunk mindenünnen, a hazamenetelt, utazást, otthoni megélhetést, életet illetően. Minek is él már az ilyen magunkfajta ember? De kérдем, hogy miből és hogyan fogunk élni otthon, ha a viszonyok olyanok, amilyeneknek itt mesélik. Minden reményünk Gyuriban van, de egy kis szerencsét is kérünk a jó Istentől. Csak a határon el ne szakítsanak Anyustól, mert akkor Ő mit csinál a kis holminkkal, a csomagokkal? Ő ugyanis saját kis kosarán kívül semmit sem tud vinni, vagy emelni s át vagy leszállásnál mi lesz vele? Más emberre számítani nem lehet, tehát elválasztásunk egyenlő az összes csomagunk elvesztésével. Szóval, ha Gyuri nem tudna valamiképp intézkedni, úgy minden a véletlentől, a sors jó kedélyétől vagy haragjától függ, azon múlik. Sokszor rózsásan látjuk a haza utunkat, jövőnket, de csak néhány percig, azután látjuk ezt-azt az akadályt, sűrű fekete felhőként kötelezni, felettünk tornyosulni. Ilyenkor aztán fuccs minden életkedvnek, mert minden sokkal feketébb lesz még a valóságban, mint mi itt látjuk.

Utóbbi időben teljesen apatikus vagyok. Nem izgat, nem érdekel semmi, nem törődöm senkivel-semmivel, csak úgy élek, máról holnapra. De nem is nevezhető már életnek ez a tengés. Nem így képzeltem az öregségemet. (Ne morogj öreg, hisz' másoknak sokkal rosszabb dolguk van és mégis kénytelenek élni.)

Február 3. vasárnap. Tegnap Gyertyaszentelő Boldogasszony (németül Lichtmess) napja, ma vasárnap. Az említett ünnepet itt nem igen ünneplik, csak reggel van mise (szokásos), egyébként üzletek nyitva, élet folyik mint más hétköznapon. Tegnap is, ma is remek, mondhatni tavaszi időjárás. A medve bizonyára visszahúzódott odujába s így még hosszas télre, hidegre számíthatunk. De az itteni lakosság is mondja is, hogy ha január enyhe, úgy február – sőt a március egy része is hideg-havas. Nem baj. Eddig is megsegített a jó Isten és adott fát-szenet, hát majd ezután is megsegít. Van is most olyan készletünk, hogy kevés ember dicsekedhetik ennyivel. Ma különben a vasárnapi ebéd - rántott borjúszület – után rágyújtottam egy jó amerikai cigarettára s mit tagadjam, élvezettel elszívtam. Bár már hónapok óta nem dohányzom, az utóbbi időben olykor-olykor vágyom egy szippantás után, amit aztán – míg a készlet tart – meg sem vonok magamtól. Rágyújtok és élvezem, jól esik. Itt be kell vallanom, hogy a drága jó Gyuri fiamnak szánt „valódi érsekújvári pipadohányt” is már némileg megdézsmáltam. A papírhüvely már mind elfogyott, csak Anyunál van egy pár darab megtömve, amelyet nehezebb időkre őrzünk. De az érsekújvárival is finnyásan bánok, mert abból is szeretnék valamennyicskét az „útra” megtakarítani. Tudom, hogy ez az igazi valuta!! A rádióból tudtuk meg, hogy Magyarország néhány héttel ezelőtt „Köztársaság” lett. Az ilyen államforma alatt még nem éltem, de a részletek ismeretének hiányában is, nem tudom, jó-e, rossz-e? Majd csak meglátjuk 2-3 hónap múlva, hogy mivé fejlődött szegény magyar hazánk! A fő, hogy újra talpra álljon az élet, az államforma azt hiszem mellékes. Tildy elnök úgy hallom igen rátermett ember, hát lássunk mielőbb csodát. Adja Isten.

Anyus most új szakmába vágott. Eddig a gyermekruhácskák készítésével foglalkozott s azokból produkált néhány remekművet, most meg babák és állatok készítéséhez akar nyúlni. Ebben ugyanis én is tudnék segíteni s így kettecskén meg tudnánk keresni a mindennapi kenyerünket. Egyenlőre az összes „Schnitteket” gyűjti, rakosgatja, tervezget. Ha varrógépe volna, azt hiszem már csináltunk volna egy néhány állatot Lacika+Gyurikák számára. Azért mondom, hogy Gyurikák számára, mert ha csak lehet,

úgy mindenből neked is csinálunk, teszünk el, vagy legalább is gondolunk rád édes, pici, aranyhajú, Korondi Gyurikánk! Vagy talán már meg is barnult szöszi fejecskéd?

1946. február 5.én Kedd Esik az eső, csúnya-sáros az idő, hát ki sem mozdultunk a lakásból. Tegnap már csináltunk baba „Schnitteket”, ma meg már megkezdődött a baba gyártás. Egy bohóccal kezdjük, de majd babával folytatjuk. Egyébként semmi újdonság, nyugodt, csendes élet, várjuk leveleteket. Tegnap újból hozzá fogtam egy levél megírásához. Szeretném, ha még ezt is megkapnátok, mielőtt mi hazaérünk. Csak legyen kivel elküldeni. Ez Sáriék ügyességétől függ, mert ők tudnak a világ folyásáról mindent, mi itt csak 3-5 kézből kapjuk a híreket. Estefelé itt V.né. Passauból jött Mária lányával, hol Mária füle miatt orvosnál jártak. Útközben hallottak 3.-ad kézből valami híreket az otthonukból ide kitelepített svábokról. Nem jó, ránk nézve is kellemetlenül kiható a kitelepítés módja, mert állítólag semmit, azaz alig valamit hozhatnak magukkal. Valószínűleg velünk is így fognak most már bánni, az itteni hatóságok. (Retorzió. Oh! Édes Jó Istenem, jöjjön el már egyszer a Te országod, mert ez itt a földön az emberiségnek általában, de főleg a legyőzöttek pokla.)

Ugyancsak V.né újságolta, hogy szegény Csáthy-né a pockingi táborkórházban fekszik betegen. Urát néhány héttel ezelőtt valahol Bayreuth táján temette el. A sok gyerek dacára szegényke teljesen egyedül van itt, mert a még életben maradt gyerekei szana-széjjel vannak valahol. Talán nem is tudja, hol vannak? Az egyik lánya tudommal Spital am Pyrn-ben maradt a N.Bankkal, - egyik fia elesett, az idősebbik eltűnt.

Február 6. szerda Reggel Bebszy állított be utolsó búcsúzásul Bandival. Ma indulnak el végleg. V.ék egyenlőre még maradnak. Mária valami amerikai ismerős útján levélküldésre vállalkozott s így a tegnap megkezdett leveletem hamar befejeztem és az elküldést rá bízam. Anyus is írt hozzá, főleg a csomag miatt. Igazán nem tudom mi lesz velünk, ha az itt lévő holmink egy részét el kellene hagynunk, vagy elvinnék tőlünk? De kár is ezen előre siránkozni. Lesz, ahogy a jó Isten akarja.

Anyus ma igen jó borjú pörköltet főzött délre. Csodálkoztam ügyességén, mert 1 ½ csempe szélességű és csak 1 csempe magasságú lapokon lehet neki főzni, ami bizony nagyon szűk helyecske. Tulajdonképpen csak a kályha nyílása s nem is főzőhely. Csak melegítő helynek szánták a derék bajorok. Pedig ezen a kis melegítő helyen tegnap előtt még kifőtt tésztát is mesterkedett. Igaz, szegényke olykor meg is égeti 1-2 helyen kezét, de mit csináljunk? A konyhában nem győznénk tüzelővel. Kicsi arany Gyurikám, Babszy néni ma vissza hozta kis „bili”-székedet, melyet Korondi Nagypapától kaptál és oly eredményesen használtál. Elég nehezen vált meg tőle Ildikó, de mivel tudjuk, hogy neked kedves emlék, és reméljük, hogy arra még lesz szükség a családban, hát bizony erősen követeltük. Meg is van hiánytalanul. De, ha nem is kellene egyhamarjában, kedves emléked lesz a ...arany korodból.

Február 7. csütörtök Tegnap délután betoppantak Sáriék az egész kis családdal. Babával és bohóccal vártuk a gyerekeket s így nagy öröm volt és még nagyobb ricsaj. Sári mindenféle jót hozott háztartásunkba. Legjobban a már régen nélkülözött cukornak és csokinak örültünk. Valódi csoki, édes, jó keksz, narancs jam. Gyönyör!!! Mindezekre ráadásul itt hagyták a kis Öbit. Ez nagy öröm, mert ez az arany kölkince felvidítja életünket, felrázza a csendes tespedésből. Utolsó ittléte óta igen sokat fejlődött észbelileg és most már majdnem mindent beszél. Réim aranyos és jó fiúcska. Ilyen drága gyereket nem igen lehet másutt találni csak Bp.en Korondiéknál. Ugye Gyurcikám?

Február 8.án péntek Egyet-mást hallunk, erről-arról. Semmi felüldítő. Mindinkább rájövünk arra, hogy bizony jó volt itt maradni egyenlőre. Nem is szabad gondolkodni. A

legjobb struccmadár módjára a jelenbe burkolódnai és nem gondolni a jövőre. Hogy mi, hogy lesz? Ki tudja azt, ki tudja ma sorsát irányítani?

Február 9. szombat Enyhe – csúnya- esős idő. Csak a tejért voltam és vissza. Egyébként ma főző nap volt s így nagy munka folyt a konyhában. Mellékesen kis mosást is rendeztem és pedig első ízben teljesen önállóan. Csak magamnak mostam néhány darabot, mert Anyust akartam kímélni, de meg különben is annyi dolga volt, hogy amúgy sem tudott volna segíteni. Szóval, ma már önálló mosónő lettem. Mire vitte az egykoron délceg magyar katonatiszt, aki hosszú pályafutása alatt mindig a jót, szépet és a magyart cselekedte. Ilyenkor összeszorul a szívem, a könnyeimet vissza fojtom és zokog egész bensőm. Egy veszett háború hajótöröttje vagyok, akinek nincs szava, de joga sincs semmihez. De én nem is kérek sem jogot, sem szót, csak nyugodt életet, kedves családi körben való szerény megélést. Igen, „élést” kívánok, de olyat, amelyet megérdemeltem becsületes múltam után s nem pedig olyat amelyre otthon kilátásom van.

Már pedig amint hallani, a volt középosztály semmire sem számíthat. Pláne, mi „nyugatosak”, állítólag annak hívnak bennünket otthon. Bennünket, akik mindenünket elvesztve, ide kényszerültünk, ide parancsoltak. Na de állj magyar! Ne siránkozz! Ne lovagolj olyan paripán, amelynek törött a lába! Fel a fejjel! Ahogyan a jó Isten akarja.

Anyus közben – kicsi Öbi elintézése után – varr, varrogat. Laci autójára csinált egy orvosi zászlót, most meg egy szerencse babát az ülés mögé. Orvosi egyenruhában lesz. Mindkettő nagyszerűen sikerült. Lacinak meglepetés lesz.

Február 10. vasárnap Rossz éjjeliünk volt. Anyusnak a nyaka és feje, nekem a karom, és hasam, kicsi Gyurinak meg a gyomrocskája fáj. Mind ez reggelre elmúlt, s csak annyiban volt kellemetlen, hogy sokszor voltunk ébren és hánykolódtunk. Anyus fájdalmai is tűrhetőek, sajnos, hogy már 7. hete tartanak. Szinte elképzelhetetlen, sajnos azonban éppen hosszú tartam rheumát v. idegfájdalmat jelent. Szemcseppeket sem használja Anyu mondván: „úgy sem használ”. A Tavaszt, annak gyógyító írját várjuk valamennyien. Hiszen, ha nem lehetne remélni, meg kellene kergülni.

A templomban a pap, püspöki pásztorlevél formájában, felolvasta a passauai püspök felhívását a bajor asszonyokhoz, nőkhöz. Csoportosuljanak női egyletekbe s azon belül jótékonykodjanak a német hadirokkantakkal és hadiárvákkal szemben. „Ne túrják meg sehol, hogy a világtalan hős katona koldulni járjon.” Szép és emberséges gondolat, azonban amint én tapasztaltam, erre csak a hazátlan, nem ide való idegeneknek van szükségük, mert a helybelieket a bajor nép jószívűsége amúgy is ellátja mindennel. Jó módúak ellátással, ruházattal a többiek meg állással, munkával mennek segítségükre. Jó nép a bajor.

Tegnap több mindenfélét meséltek a komáromi szűrő táborról. Általában nem rosszakat, de hogy az ott időzés több napig tart, az máris kellemetlen. Komárom, oh! Szerencsétlen Komárom. Azoknak a magyar városoknak egyike, melyet a világégések, az emberiség marakodásai immár másodszor hasítanak ketté. Drága szép Duna folyamunk, de sokat tudna mesélni. De nekem is eszembe jut életem néhány mozzanata. Az első sok évtizedre nyúlik vissza, amikor 1909-ben fiatal zászlós koromban rándultam ki oda gyerekkori ideáлом meglátogatására Esztergomból. Sok kellemes séta, templomba menés, ifjú, a világot rózsás színben látó s a katonai pályát gyönyörűnek tartó fejjel és szívvel. Akkor persze még a Duna mindkét oldalán fekvő városban járkáltunk. Azután már csak mint Komárom-Dél utaztam át pályaudvarán, de a városban nem jártam. Több évtized után, a trianoni békediktátum után már csak rádióon hallottam a szép, nagy Komárom egyesüléséről, míg végre 1944-ben egy szemlén, majd egy kivizsgálásom alkalmával

kerültem 1-2 napra az újból szépen összeforrt városkába. Mindkét alkalommal Török Dezső alez. volt sgt-el voltam együtt és bejártam a várost alaposan. Előbb mint Keüb szemlélő a kórházakat szemléltem minden esemény nélkül, másodsor egy kivizsgálásom volt 1944 Karácsony másnapján. Ekkor, nagy légitámadás után, vagy 14 halott volt éppen abban a városrészben, amelyben dolgom volt. A székesfehérvári hadtszázad már akkor innen is menekült Magyaróvár felé. Laci vóm is akkor volt Komáromban, de mivel már Pestre nem mehetett, visszafordult. Gyurihoz akart menni, de az oroszok aznap reggel már Széplonánál voltak. (Mikófalvy vörge. szerint.) Másnap, nagy légiriadó után, a hadtest utolsó embere is elment. Ekkor több órát töltöttem az óvóhelyen Szombathy Palival együtt. Szomorú emlék, már akkor éreztem, hogy Komárom számunkra újból elveszett. Néhány percig beszéltem ekkor régi ezredtársammal és jó barátommal, Tenke Lajos ezredessel, aki többek között említette, hogy ebben a kedves városban kezdte meg katonai pályafutását és itt is fejezi be. Ez az amiért Komáromról megemlékeztem, amiért nekem megérte, hogy róla egy-két oldalt írjak. Tinettek, akiknek e sorok íródhatnak, talán unalmas lesz ezeket olvasni, de én nem csak a Ti, hanem az én szórakozásom kedvéért is írok. Biztos vagyok benne, - ha még sokáig élek - hogy e számozott röpcédulákat én többször fogom olvasgatni, mint Ti édes utódaim, mert én így nevelődtem, így éltem és nem tudok élni anélkül, hogy az elmúlt szép időkkel ne foglalkozzam.

Vajon Török Dezső hova lett, mi van vele, róla semmit sem hallottam. Jó éjt, pá! Aludjatok jól és álmodjatok szépet, azt, hogy újra együtt vagyunk. Legyenek álmaitek oly szépek - kedvesek, mint amilyenek az én ifjú korom álmai voltak annak idején Klapka városában.

Február 13. szerda Vasárnap óta csend és nyugalom, csak Őbi vidított fel olykor. Senki felénk se néz, de mi sem mozdulunk ki sehova. A rossz esős idő miatt még a szokásos eü. sétánkat is elhagytuk. Tegnap este betoppantak Sáriék Őbiért, egyben Jenci búcsúzni jött, mert 1-2 napon belül haza utazik. Hamar csomagoltunk valami csekélységet és írtunk hosszú levelet, mert Ő, biztosra veszem, simán kerül haza. Hiszen őt mint súlyos beteget hozták ki, ez ellen ő nem is szabadkozhatott volna. Hordágyon vitték. Elküldtük nektek édes pesti gyerekeink, a Karácsonyra szánt kis megemlékezéseket, és 2 kg sót. Persze mindezekhez szívünk teljes szeretetét és melegét. Oly csekélység az egész s mi mégis küldjük bizonyítékául annak, hogy a Szentestén is reátok gondoltunk, gondolatban veletek voltunk. Amíg a gyerekek itt voltak, addig egy igen bájos kis jelenet játszódott le Lacikával. Anyus már régebben elmesélte Lackónak azt a mesét, mely szerint egy rossz fiúcska nem kapott karácsonyfát, de játékot sem. Hiába nézett ki a fiúcska az ablakon és leste szívszorongva az Angyalkát, neki mégsem hozott karácsonyfát. A fiú erős zokogása közepette belépett a szobába Anyukája és hozott egy fenyőágot, amelyen egy gyertya volt.

„Ne sírj fiacskám”, mondta az anyuka, jövőre, ha jó leszel, kapsz karácsonyfát és ajándékokat is, de most az Angyalka csak ezt a fenyőgallyat küldte, evvel az egy gyertyával, amit mindjárt meg is gyújtott. A gyertyácska ragyogó fénnel égett, a fiúcska ragyogó szemekkel nézte azt és megnyugodott, megvigasztalódott. Lacikának ez a mese akkoriban nagyon tetszett és Nagyinak többször kellett azt elmondania. Nmama fáradsága nem volt hiába való, mert amint az ma bebizonyult, Lackó gyerek jól megjegyezte annak tanulságát s azt helyesen alkalmazta is. Ugyanis, amikor Jenci búcsúztatása alkalmával Rólatok, pici Gyurikáról beszélve Anyus szemei könnyesek lettek, Lackó odafutott Nagymamához s a gyerekszív teljes melegével megölelte őt, miközben szemei csillogtak, arca kipirult és azt súgta halk hangon „Nagymama ne sírjál, én kérek az Angyalkától egy ágot, azon a gyertyát meggyújtjuk s annak a fénye Téged is meg fog vigasztalni.” Az, az amúgy is igen helyes fiúcska ragyogott a boldogságtól, és rém

aranyosan figyelte Nagymamáját. Várta az eredményt azonnal, de Nagymama erre a csókok özönével borult Lackó nyakába. Ennek az igen kedves jelenetnek az lett a vége, hogy Nagymama hangosan elmondta a történeteket s mi felnőttek persze valamennyien majd megettük ezt az aranyos drága pofit. Mondanom sem kell, hogy valamennyiünk szemét örömkönnyek borították el.

Amikor a társaság elrobogott, úgy Anyuval még sok mindenről, a megélhetésről itt is otthon is, a háztartásról stb.-ről beszélgettünk. Elhatároztuk, hogy vendéglőbe megyünk ebédelni. Wagner-nénál „tisztelegtem” délelőtt s így ma már ott is ebédeltünk. Nem tudunk mit főzni, minden készletünket már elpusztítottuk. De ettől eltekintve az itthon főzés annyi mosogatással és tüzeléssel jár, hogy alig futja valami kis időnk másra, fakészletünk meg ijesztően fogy. Bár tudom, hogy Anyus nem fogja sokáig bírni, na meg nekem kevés, de ha mások kibírják, nekem is ki kell húzni ezt a kb. két hónapot. Aztán meg ..., aztán meg úgyis minden másként lesz a demokratikus hazánkban.

Még a mai nap egyik nevezetessége, hogy ittunk 1-1 pohár budaörsi bort. Hazai nedű. Óriási! Eltekintve attól, hogy bort már vagy $\frac{3}{4}$ éve nem is láttam, nagy boldogság volt megint egyszer a magyar föld terméséből valamit élvezni. Magyar rendőrök hozták, a Budaörsről kitelepített svábokkal. Persze, Laci-Jenci révén jutottunk hozzá. A vendéglői koszt elég jó, Anyusnak is ízlik, hát egyelőre maradunk, amíg ő bírja, amíg látom, hogy megeszi porciójának legalább a zömét. Otthon aztán amennyire tudjuk, pótoljuk. Istenkém, hála neked ezért is, semmit sem panaszkodunk.

1946. február 14-én, csütörtök

CSENDŐR NAP.

Felemelem szemeimet az égre, egy fohászt küldök a jó Istenhez, mindazokért a hős, vitéz és derék magyar csö. tisztékért és altisztékért akik majdnem 7 évtizeden át azon munkálkodtak, hogy szegény magyar hazánk egy világhírűvé vált terület kezében tudja és érezze közbiztonságát. Lesújtó büntetést kívánok azokra, akik az utóbbi eseményekkel kapcsolatosan ezt a szép területet rossz útra terelték s nem hivatásához méltó szolgálatokra használták fel. Lakoljanak ezért a legszigorúbban.

Február 16. szombat Tegnap a déli órákban autóbusszon és vonaton elmentünk Sáriékhoz, mert mint telefonon értesültünk, Sáríka lázas beteg. Meghült. Náluk voltunk 13^h-19^h-ig és 20^h-kor már itthon is voltunk. Ez mostanában egy igen jó csatlakozás Pockingból. Segítgettünk egyet s mást Sacinak, miközben állandó jövés menés, mindenféle emberek által, mert Jenci lázasan pakolt. Lehet, hogy igen rövidesen haza indul. Sajnáljuk, de az ő jövője szempontjából előnyösebb, ha mielőbb otthon helyezkedik el. Sári már valamivel jobban van, kicsi Lackónak már nincsen semmi baja. Egy kicsi gyomorrontása volt. Őbi otthon sokkal élénkebb mint itt nálunk. Hát természetes, hogy otthon otthonosabban érzi magát. Egyébként elhatároztuk Anyuval, hogy máskor is elmegyünk – hasonló módon – látogatóba.

A magyar rendőrökkel mi is találkoztunk Sáriéknál. Jó képű, fiatal emberek, akik Magyaróvárott várták be az orosz csapatokat. Bántódás nélkül már másnap jelentkezve szolgálattételre osztattak be, s azóta is szolgálnak. Levelet küldtünk velük is, mert Bp.re mennek. Talán velük megy Jenci is. Jó volna, mert ők segítségére lennének a csomag hordásnál. Persze Jenci már nagyon megbarátkozott velük. Laciék különben is nagyon barátságosan fogadták és meg is vendégelték őket.

Február 17. vasárnap Ma templom után telefonálni akartunk Laciékhoz. Nem jelentkezett senki és így nem tudtuk meg, hogy vannak, mit csinálnak, elutazott e Jenci. Ugyanis

megint azt hallottuk, hogy teljes határzár miatt nincs újabb indulás. Ki tudja, igaz e, hiszen az emberek folyton kacszának, de nincs kizárva.

Csúnya idő volt (eső-szél)s így ebéd után haza jöttünk, jól befűtöttünk s majd rövidke pihenés után Anyusnak felolvastam Griesbachi életünk I. felvonását. Sok minden eszünkbe jutott, olvastuk a heteken át való levélvárását, majd a folytonos bizonytalanságot. Hányszor volt úgy, hogy néhány napon belül indulnunk kell, mégis itt vagyunk s várjuk a tavaszt. Most újból kezdjük a levélvárási periódust, mert most már bizony nagyon kellene egy részletes útbaigazítás, irányítás. Talán Jenci hazaérkezése után csak írtok édes gyerekeink s csak nem hagytok a bizonytalanságban.

Holnap nagy házi ünnepünk lesz (nagy mosás és főzés) s így a beáztatási előkészületek már ma este kezdődnek. Megyek én is munkám után. Szervusztok.

Február 18. hétfő Házi ünnepünk - mint itt Bajor világban igen sok dolog és terv – elhalasztódott. Sajnos, Anyus rossz közérzete miatt. Telefonáltam Laciéknak. Jól vannak, Sári is már láztalan, jól van. Jenci meg nem tudott elutazni. Tehát nem volt kacsza a határzár, azaz szállítmány leállítás. Lássátok, így van ez itt a legtöbb dologgal. „Kommen Sie nächstens wieder” (Majd jöjjön újra!), ez itt a kereskedők és hivatalnokok kedvenc kifejezése. Ritkán lehet valamit venni, csináltatni vagy elintézni egyszerre. Minden legalább 2 útba kerül. Anyu mondja, hogy ez most mindenütt így van s a háború következményének tartja, de én ezt a bajor nép általános „tempóosságának” vélem. Ők ráérnek minden tekintetben és irányban.

Február 19. kedd Anyus rossz közérzete influenzává fejlődött. Erős köhögés, talán egy kis hőemelkedés, nátha, borzongás. Kell ennél még több? Csak ebédhez mentünk s aztán újra vissza a jó meleg szobába, mert ma reggel óta állandóan esik az eső és orkánszerűen zenél hozzá a szél. Ilyenkor aztán tényleg csak itthon vagyunk – máskor sem igen megyünk sehová – és egymással beszélgetünk. Anyu, dacára nem jó közérzetének, sebtében egy hosszú nadrágot vart (házi használatra) Öbinek. Mint rendesen, ez is jól sikerült. Olyan „búgja” van, hogy sok gavallérnak válna díszére, pedig valami pokrócféléből készítette. Úgy látom, hogy ha haza jutunk, Anyusnak mégis csak gyerekuha szalont kell nyitnia, mert ehhez fenomenális érzéke van és igen nagy kedvvel csinálja. Az állatok és a babák készítése sokkal nagyobb babra munka, viszont ebben én is tudok segíteni. Majd meglátjuk. Valamit csak fogunk mesterkedni, amíg erőnk egészségünk bírja, aztán meg ... Óh! Ne is gondoljunk arra, hogy mi lesz velünk, ha netalán elerőtlenedünk és nem fogjuk tudni mindennapi kenyerünket megkeresni.

Február 20. szerda A legbolondabb hóviharra ébredtünk fel ma, amely azután eső-hó, hó-eső-vel váltakozott. Délig minden elolvadt, 14^h-kor verőfényes nyári, de legalább is koratavaszi napsütés. Annyira meleg és szép idő lett, hogy még a 6 hét óta beteg Bezzegh-Huszágh Pista is kijött a napra sétálgatni. Szegény fiúnak sárgasága volt. Betegsége alatt nem borotválkozott s így olyan szakálla nőtt, mint apjának. Aki apját ismerte fiatalabb, sőt még fkapitány korában is, hát teljesen ugyanaz. Apa és fiú közötti hasonlatosságot ilyen mértékben még soha nem tapasztaltam. De eltekintve általános megjelenésétől, a hangja is ugyanolyan mint édesapjáié. Két méter magas, jó megjelenésű egyébként. Hogy aztán az idő bolondériájáról végleg beszámoljak, le kell szögezmem, hogy este 10^h-kor megint olyan rémes hóvihar lett, hogy az ember szinte azt hitte, hogy ez túl akar tenni délelőtti komáján. Most minden fehér, csendes, úgy látszik kitombolta magát télapó egyik rakoncátlan családtagja. Nem baj, most van ennek az ideje. Inkább most mint áprilisban. Mindennek ellenére meg lehet állapítani, hogy olyan nagyon kellemetlen és nagy hideg már nem lesz, hiszen már február vége felé járunk. Úgy halljuk a rádión, hogy otthon nagy hó van, egyes

helyeken a forgalmat beszüntették. Állítólag ezért nem indult Jenci vonata. Eddig abrosszal terített Anyus az étkezésekhez, mától kezdve csak 1 szalvettán. Ezen is elférünk ketten (bús öregek) s ezt könnyebben lehet mosni, mint egy nagy abroszt. Megint könnyítünk és egyszerűsítünk életünkön, végül már semmi igényünk nem lesz, nem lesz nehéz minket elbírní, vagy ellátni.

Ma d.u. itt volt visitálni K. Th. Kálmán öreg nyugdíjas huszárezredes aki már 66 éves, de nagyon jó karban van még. Felesége és asszonylányja Anzsiékkal ment haza, de ő, mivel az utóbbi években képviselő volt, egyenlőre itt maradt. Szegény öreg az első világháborúban mint szds. hadifogságban volt s mivel ott szökése közben elfogták, igen viszontagságos körülmények között és nagyon nehéz börtönidő után jutott csak haza. Egy közeli tanyán él, ott egyedüli magyarként s csak olykor járogat be ide bridzs partikra. Ezért úgy érzi, magát, mintha valahol internálva volna, olyan jobb hadifogság féle. Bizony szomorú az ő élete is, mert teljesen egyedül van itt; mindenkije otthon van.

Február 22. péntek Már egy hete annak, hogy Sáriéknál voltunk Schlupfing-ban. Repül az idő. Tegnap d.u. Sáriék jelezték telefonon, hogy jönnek. Valami ruhát kell próbálnia, tehát várjuk. Sajnos, ha jönnek is csak egy rövidke időre jönnek, mert Laci és Jenci mindig sietnek. Alig lehet velük okosan beszélni. Lenyelik a kávé - rendszeresen azt kapnak – és már robognának. Nagy erőfeszítéssel és tartóztatással maradnak aztán még 10-15 percig, pedig drága jó Sáríkánk oly szívesen maradna még; ő nagyon aranyos és ragaszkodó. Amit különben az ő életükről és viszonyaikról tudunk, azt úgy harapófogó módszerrel kell belőlük kihúzni. De hála az égnek, jól vannak, s már megszokták a táboréletet. Állandó jövés-menés a legkülönbözőbb nemzetiségűek között. Most p.o. egy mexikói orvos fordult meg náluk. Persze a társalgási nyelv rendszerint német. Saci jól, Laci meg már igen jól tud ezen a nyelven társalogni.

Itt voltak a gyerekek, mind vígak és jó hangulatban, bizakodóak a jövőt illetőleg. Hoztak Anyusnak egy pár igen jó cipőt. Igaz, hogy gyerekcipő, de Anyusnak éppen jó és prima. Sajnos magas fűzős, de ebben a világban az ember nem törődik ilyen apróságokkal.

Beszélgettünk sok mindenféléről ami a hazamenetelünkre vonatkozik és végül Lacival egyszerre azt mondtuk, hogy olyan féle érzésünk van, hogy egy szép napon beállít Gy. értünk. Mese habbal, álom mely valóra nem válhatik. Amikor indulóban volt a társaság, úgy Őbi megfogta Nmama kezét, oda húzta a szekrényhez és mondta: „nyisd ki ajtót.” Nmama azt hitte hogy kekszét akar a kis öreg, de amikor a szekrényt kinyitották, megfogta Nm. bundáját, és folytatta: „Nmama vedd a bundát és jer velünk!” Hát nem enni való ez a drága kis Dundi? Ő még ragaszkodik hozzánk, de Lacika az teljesen idegen és csintalan. Főleg ma. Pedig olyan helyes tud lenni és a múltkor olyan aranyos volt. Ha mesélnek neki, azt nagyon szereti. Sajnos nem érnek rá. Egy óvoda nagyon elkelne, mert Sárিকা bizony nem ér rá. Jenci ma újból búcsúzott tőlünk, mert újból úgy áll a dolog, hogy néhány napon belül haza indul. Ez alkalommal nagyon kedvesen megemlékezett Szombathelyről, ahol mi őt látogattuk és törödtünk vele, amikor súlyos lábtörésével ágyban feküdt a kórházban. Drága kicsi Edókám, emlékszel még arra amikor késő esti órákban is oda ugrottál pár percre Jencihez, valamit vinni, vagy üzenettel? Olykor pici Gyurókával együtt s én mentem érted. Istenem, édes jó Istenem, akkor nem így képzeltük el életünk folytatását.

A gyerekek elrobogtak s a mi kis portánkon rövid edénycsörömpölés (mosogatás) után, újból a csend lett úrrá. Anyus már le is feküdt és olvasgat, én meg veletek csevegek, illetve nektek számolok be arról, hogy mi is történt velünk, nálunk, messze-messze idegen országban.

Február 23. szombat Ma kitomboltuk magunkat, a konyhában, lévén keksz sütés és nagymosás. Most már a nagymosást is meg kellett csinálni, mert mosónőt még protekcióval sem tudtunk kapni. El is fáradtam a sok gyúrás – nyomkodás - kicsavarásban, de ez nem baj, fő, hogy túl vagyunk rajta s most megint csend lesz 1-2 hétig. Mialatt én a mosással foglalkoztam, azalatt Anyus egy jó csomó kekszet sütött. Tán 3^h-kor már minden kész volt, sőt a konyha felmosva, a kályha és a kiöntő rendesen kitakarítva. Te tudod édes Edókám, hogy Anyus milyen pedáns a konyharendre, hát nekem is be kell tartani ezt a házirendet, mert attól tartok, hogy a „Nagysága” felmond vagy elküld felmondás nélkül. Ugye jó megszólítást használtam? Kíváncsi vagyok arra, hogy otthon most mi a divat. Ma egész nap szépen egyenletesen havazott s így a hótakaró most már rendes. Hóekék járnak az utakon, mert bizony a havacska 30-35 cm vastag. Különben ma elég nagy sürgés-forgás van a falu ifjúsága körében, mert színi előadás és farsangi (jelmezes) táncestély is lesz. Persze mi nem megyünk sehová. Kinek is van kedve még emberek közé is menni? Örülök, hogy Anyus jobban van, dolgozgat a ház körül, elbeszélgetünk sok mindenféléről, de csak mindig „otthon” lyukadunk ki. Vajon lesz e még valaha igazi jó, egyszerű, de meghitt, meleg otthonunk? Olykor persze az „öreg Gyurit” mossuk, hogy hát nem küld levelet, s el sem tudjuk képzelni, hogy most az idetelepítési vonattal, amelyet magyar rendőrök kísértek ide, miért nem jött nekünk hosszú, várva-várt levél? Na de nyugodj meg Gyurkó, mert a szidásokból többi pesti rokonainknak hasonlóan kiadjuk az őket megillető porciót. Menci, Menci, ejnye Mencike! Maga hát mért nem ír? Hiszen Sopronba még telefonált is és levél is jött elég sűrűn. Hát Jóska bá' Te mért nem üzensz a Vöröskereszt útján? Képzelheted, hogy Édesanyánk egészségi állapota mennyire érdekel bennünket. De az sem közömbös nekünk, hogy Ti hogy vagytok, van e állásod v. kapsz e nyugdíjat, miből éltek? Aztán jön az Edó, Klári, Zoli, Mami, és így sorra mindenki megkapja a neki járó szidalmakat és szemrehányásokat. Sokszor azt hisszük, hogy bizonyára írtatok is, de a futár nem volt jó. Vagy pl. Anzsi, aki holt biztosan nálatok volt Edócim, mért nem váltja be síró szemekkel tett ígéretét? Pláne amint halljuk, hogy L. Jenci simán úszta meg a hazaérkezést, hát mért nem üzen v. ír? Na meg Mami és Klári akik annyi emberrel érintkeznek, mindent kiagyalnak, hát miért nem küldik el Zolika leveleit, mert ebben a famíliában ő az íródeák az eszematda aranyköpésekkel! Így telnek, múlnak a napok, a várást már megszoktuk, de azért mégis abban reménykedünk, hogy nem sokára eljön a hazamenetel időpontja. Hiszen, ha némi iránymutatást kaptunk volna, akkor nem borzongana a hátunk tőle, de mivel semmit sem tudunk, hát mit tagadjam, fázunk tőle, úgy mint mindenki a bizonytalanságtól.

Február 24. vasárnap Csendes, esemény nélküli. D.u. N. Géza ezds.-ék , majd a fiatal Pekáry házaspár volt itt látogatóban. Jó kis traccsparti volt. Na találjátok ki, hogy miről? Hát miről lehetne másról, mint a hazamenetelről!!! Szegény N. Gézáéknak igen szép öröklakása volt a „Márvány menyasszonnyal” szemben, de bombatalálat következtében teljesen le és kiégett. Most nincs semmijük, mert a magukkal hozott holmijuk nagy részét meg el kellett hagyniuk. Hatvanon jóval felül, ez a derék „Vaskoronás” katona, aki élete és múltja után bizonyára más sorsot érdemelt. Azért írok róla néhány sort, mert Edókám bizonyára emlékszik erre a kis szürke töpörödött bácsikára. Mindig csizmában járt és sietett. Pekáryék helyesek, csinos fiatal pár. Mária kisbabát vár 4-5 hónap múlva. Vissza gondolok arra, hogy még nyár volt, amikor esküvőjükön tanú voltam. Nem hittem volna, hogy a telet, s talán ki tudja, a jövő nyarat is itt töltjük. Ilyenkor mindig elfog a honvágy, a vágy utánatok édes gyermekeim s a keserűség. Mi lesz, hogy lesz, mikor lesz? Tolom a napokat, pedig már 1-2-re itt lesz a Húsvét s addigra ki tudja, mi lesz velünk. Szeretnének

egyszer már végére érni ennek a kálváriának. De nem zúgolódom, mert Anyus – bár még nincs teljes erőben – valamivel, általában jobban van. Már a haladás, azaz a javulás is jó, mert ha Ő beteg, velem nem lehet bírni. Idegeim nekem is alaposan tönkre mentek, kedélyem meg egyenesen elveszett.

Február 25. hétfő Majdnem az egész éjjel Nemereyvel álmodtam. Sok rossz tulajdonsága mellett puritán és igazságos előjárónk volt. én csak jó szívvel és hálával gondolok reá, mert ő mindig elismerte a munkámat a maga módja szerint. Itt él tőlünk 8 km-re Birnbachban s én resteltem, hogy már olyan régen látogattam meg. Állítólag ő sem siet haza, ő is várja a tavaszt, a jobb időket, mint a többi itt rekedt Generális. Neki is elvitték az amerikaiak a rendelkezésére bocsájtott gépkocsit. Csak annyiban sajnáljuk, hogy a magyar állam két gk.-val szegényebb lett. Ha csak kettővel, akkor nem is lenne olyan nagy baj, de bizonyára sok-sok 100 veszett el. Itt csak most, hogy már szabadabban járnak a szgk.-k látni, hogy hogy mennyi gk. lehetett N.o.-ban rendes időben. Csak úgy hemzseg a sok autó, pedig még mindig a M.G. engedélyéhez van kötve a forgalomban tartás, de teherautó is. Igaz Griesbach 6 km-re fekszik a vasúttól, de ide minden élelmet, árút autón szállítanak. A prima, erős, hidegvérű lovakat főleg csak szántáshoz, és általában gazdasági munkákra használják.

„Ha van valami ami erősebb a sorscsapásnál, úgy az akarat az, ami elbírja azt.” E magyarban nem olyan jól hangzó, de igazán sokat kifejező mondás ragadta meg ma figyelmünket, egy 1919-beli német képes folyóiratban. Nem kell tehát semmit sem tennünk, mint akaratunkat erősíteni, acélozni. Ezt tesszük ezentúl – megfogadtuk Anyuval - és nem látjuk az orrunkat, ha nem kapunk levelet tőletek, ha mégsem indulhatunk haza, stb.

Különbet az hallottuk, hogy szerdán, azaz holnap után egy vörösker. vonat indul Pockingból, s így majdnem biztosra vesszük, hogy Jenci ezzel elmegy. Bár már mehetne szegény fiú, mert már jó 10 napja áll készenlétben, ez pedig kellemetlen. Küldtünk vele levelet s reméljük, hogy kapunk is majd választ ezen az úton.

Ma Géza nap van s így szeretettel gondolunk Géza bácsira. Valamikor kedélyes névnapokat ünnepeltünk náluk. Vajon Ők hogy vannak?

Február 27. szerda Naptárba néztem, s úgy látom, hogy ma Gábor van. Vissza gondolok L. Gáborra, aki még a másik háború derekán tűnt el, mint öreg honvédszázados s annak fiára, Gyuszira, aki bizony nem sok dicsőséget hozott a Lator névre, s bizony nem szépen viselkedett sem velem, sem Géza bá'-val szemben. Vajon merre lehet most Gyuszi, aki most már közeleg a 40-hez. Remélem megemberelte magát. Anyus ma újból nem jól van. Olyan gyengének érzi magát és teljesen étvágytalan. Alig eszik valamit s azt is csak nagy rábeszélésre és akarat erejének teljes latba vetésével. Pedig most van keksz is, meg jó friss vaj is. a vendéglői ebéd pótlásáról is állandóan gondoskodom, de Anyus csak étvágytalan marad, pedig az ebédhez még sört is iszik. Azon tanakodunk, hogy újból orvoshoz megyünk, mert ez a nagy bágyadtság – főleg a délelőtti órákban – talán nagyfokú vérszegénységet jelent. Úgy 10-11^h között annyira elfogja a gyengeség, hogy kénytelen lefeküdni. Ez pedig már nagy szó, ha Anyus d.e. lefekszik. Na és a fejfájás az váltakozó „fortékkal” állandóan kínozza. Nem csodálom, ha már olykor elveszti türelmét mindenhez.

Vacsora után a Patikuséknál voltunk egy kis traccsra. Kellemesek voltak. Ezt meg kell említeni, mert rendszeresen tele vannak gondokkal, amikor idegesek, undokok. Van reményük arra, hogy a patikát visszakapják, s így talán ez is hozzájárult ahhoz, hogy beszélések s elég kedélyesek voltak. Egyébként az utóbbi időben ritkán járogatunk hozzájuk. Inkább Martha-val (Kelet-Poroszországból menekült sógornő, Koszti anyja)

vagyunk jobban, ő nagyon helyes. Koszti meg napos vendégünk. Sokszor papucsban ugrik át – vacsora után – néhány Feuer vagy zsír partira. Most a zsírt nagyon szereti, mert a heteseket kibérelte. Olyan szerencséje van, hogy nem lehet legyőzni. Olyankor rém boldog és otthon mondogatja: „Na, megvertem a tábornokékat”.

Február 28. csütörtök délig erősen ködös volt az idő, de már ebédhez verőfényes tavaszi napsugarak kísérték. Hála az égnek, úgy látom, vége a télnek. Ez a rövid hónapocska is lepergett. Tavaly ilyenkor Szombathelyen voltunk aránylag jó viszonyok között, míg III. 4-én erősen megbombáztak. (Szücsné és P. Mihály halála) Jó, hogy már elmúlt az-az idő is, ez az idő is. Laci estefelé telefonált, hogy menjünk holnap hozzájuk, mert jött levél Bpestről. Na, végre, valahára! Holnap robogunk, ma nyugtalan éjjelünk lesz, mert folyton azon tanakodunk Anyussal, mit írtatok, jó-e, vagy rossz? „Nous verrons”.

Március 2.-án, szombat Tegnap Sáriéknál voltunk, persze Anyuval. Sári a gyerekekkel már elébünk jött és tele könnyel mesélt egyes szemelvényeket leveleitekből. Rém boldogok vagyunk, a sok és végre kimerítő hírekkel és hálát adunk a jó Istennek, hogy valamennyien jól vagytok. Sajnos szegény anyám, úgy olvasom, már igen gyenge. (Sz.m. Nem írták meg, hogy már decemberben meghalt!) Tartsa a jó Isten, legalább addig amíg hazaérünk, mert a mostani komoly hívásokat után eltökéltük, hogy igen rövidesen hazafelé indulunk. Az időjárás enyhült s mert komoly alkalom van vörösker. vonatra, hát elutazunk erről a tájról. Ha Istenke és az amerikaiak is úgy akarják, úgy már kedden, szerdán itt sem vagyunk. Leveleiteket Sári és Laci olvasta fel, felváltva és ez kedves együttlétünknek 1^{1/2} óráját foglalta le. Kimondhatatlanul örvendeztünk az általános meglepedettségnek, mely soraitok minden csücskéből sugárzott. Valamennyiünket felvillanyozott a kedves „hazai” s olyanok lettünk, mint ha egy nagy betegségből feltápázkodtunk volna. Sajnáljuk, hogy eddig nem kaptunk hasonlóakat, mert akkor már bizonyára otthon lennénk.

Először is rá kell térnem a nagy eseményre, amely nálatok várható édes Gyurim és Edócim. Mindketten nagyon boldogok vagyunk, csak Anyusnak az a kikötése, hogy leányka legyen. Már hosszabb idő után lány „Schnitteket” gyűjtögetett és bizonyára sok szép ruhácskát fog varrni a kis Emesének. De, ha fiú lesz, az sem lesz baj, mert akkor meg pláne remek holmikat fog gyártani, mert abban itt igen nagy gyakorlatra tett szert. Édeseim! Veletek örülünk, és kérjük, a jó Isten segítsen meg továbbra is benneteket. Hogy Ali már otthon van, sőt jó állásban is, az bomba öröm, mert érte sokat aggódtam. Sajnos Anyus nincs jobban, sőt a fejfájás és általános gyengesége is csak fokozódik. Rengeteg csillapítószerrel tartja fenn magát. Este imádkozom, hogy mielőbb rendbe jöjjön, mert mit csinálnék én, ha Ő itt ágyba dőlne. A vörösk. vonattal való utazás azt mondják jó s így elhatároztuk, hogy indulunk. Bizonyára nagy meglepetés lesz az itteniek számára – innen már most senki sem megy - a mi hirtelen elhatározásunk, de mi most már megyünk. Ma d.u. Laciék voltak itt a gyerekekkel s így amíg a gyerekek játszadoztak, Laci egy koffert már tele is csomagolt. Ügyesen csomagolt és gyorsan. Bár továbbra is segítene, mert a java még hátra maradt. De majd csak megleszünk ezzel a nagy munkával is.

Megyek leveletekben böngészni, tehát pá édeseim, pá kicsi Gyucika!!

Március 3.-án vasárnap A rendes és szükséges házimunkán kívül késő estig csomagoltunk. Felével már elkészültünk. Még az ágynemű és az edények, kevés lisztfélével vannak hátra, aztán kész. Holnap várjuk a telefonhírt Lacitól, hogy a vonat mikor indul. Ehhez képest gyorsítjuk, vagy lassítjuk a tempót. Anyusnak ma nagyon rossz napja volt, csak estefelé vidult fel egy kicsit, amikor is Martha volt itt egy kis traccsra.

Március 4.én hétfő Gyászmise Szücsnéért, de én megfeledkeztem róla. Különb. lázas pakolás. Úgy 10 óra felé D.-né feljött üzenettel, hogy a vonat már ma megy, csomagolást

este 6-ig befejezni. Véglegesen 12^h-ra kaptunk, 16^h-ra indulás. Punktum! Ebéd után Laci megjelent és lelket öntött belénk, ügyes és gyors pakolásával. Nem is lettünk volna készen, ha ő nem jön. Pattog, kattog a kofferrész, gurul a zsák és készen lettünk 1/2 16-ra. Azután búcsú Patikuséktól és a magyaroktól, akik elég szép számmal jelentek meg indulásunkhoz. Lacival autón mentünk Sáriért, de elkerültük, így ki az állomásra, felszállás és csomag elhelyezés. Joni (Dzsoni) és Katyi is ott voltak, jönnek ők is. Joni nagyon kedvesen segített, örülünk nekik. Sári is megjött „Unra” autóval, és megvolt a búcsú, a nehéz, meleg, érzékeny búcsú. Nem csoda. Valamennyien sírtunk, csak a kis Öbi vidított fel, „autó, autó” kiáltásaival, mert a kis öreg már unta a dolgot. Nehezen hagytuk el őket, mert ki tudja, mikor látjuk egymást újra. De a jó Isten majd csak megsegít bennünket.

Jó helyünk van, de a társaság - hát persze, senki ismerősünk nincs. Van itt apraja – nagyja, kanári és kutya is, de igen vegyes. Este meleg, éjjel hőség, de olyan, hogy ajtót, ablakot nyitottam. Én voltam a házmester, mert nem tudtam aludni a fáradtságtól, a teljes kimerültségtől. Anyus meg állandóan szedi a csillapító porokat, de mindhiába. Ő sem aludt, én meg 1/2 5-kor talpon voltam újból és csuktam az ajtót, ablakot. Saci bár ígérte, de Laci a benzintől tette függővé, hogy reggelre, vonatinduláskor kijönnek (8-kor?). Sári mint mindig, nagyon aranyos, László meg figyelmes, gondos, segítő volt. Fájt a szívünk valamennyiünknek. Istenke viselje gondjukat továbbra is, óvja a drága csemetéket.

Pocking vá. Március 5. már 7-7 30kor mindenki talpon volt. Mindenki rohant a kúthoz, mert csak ott lehet mosdani. Reggeli rossz fekete., épp indulóban voltunk, mikor Sáriék az unokákkal megérkeztek. Nagy volt az öröm. Szegények korán keltek, Laci orvosi segínyt nyújtott egész éjjel, tehát semmit sem aludt. Nagyon sietett, mert tegnap úgy volt, hogy 8-kor indulunk, pedig még 1-kor is egyhelyt álltunk. Laci rendelni sietett 9-re, ismét búcsúztunk, elmentek végleg. Sajnos még 17 30-kor is a pockingi pu.-n álltunk, tehát nettó 2 km-t mentünk. Borzasztó! Sári ismét jó harapnivalókat hozott, most már végső búcsúzásul, s most már végleg elmentek. Végeredményben tőlük 1 km-re vagyunk, ezt ők nem tudják – és mi itt rostokolunk. Szerelvényünk egyik része már elment, nekünk várni kell. Ha ők ezt tudnák, bizonyára itt teremnének. Nem volt nyugtom, amíg nem telefonáltam Sárinak, s így ő, néhány perccel a most már véglegesnek mondható vonatindulás előtt kijött Lacikával a v. á.ra . Tényleg, néhány perc múlva indultunk is, és egész éjjel gurultunk. Passau. Linc. St Valentinba márc. 6.-án reggel érkeztünk. Ez persze Linz óta már orosz zóna.

Március 6. du. szerda Állunk hajnal óta s ki tudja még meddig. (St. Valentin) Késő estig semmi változás. Vacsora igen jó, bőséges. Rettentő hőség, borzasztóan unalmas.

Március 7 csütörtök Valahol Wien közelében ébredtünk fel. Egész éjjel cammogtunk, most nyílt pályán állunk, állítólag 35 km-el W. előtt. Éjjel csend volt, az őrségek puha léptekkel járnak fel-s alá, a vagonokon keresztül. Reggelre erős köd, majd szép, verőfényes idő. Dr Somogyi Gáborné r.kap felesége és anyósa kedves úri szomszédaink. Velük van a 4 éves Ildikó, akinek Anyu nem győz mesélni. Ő is tud néhány mesét, de Anyus meséi újak s így borzasztóan élvezi őket. Szegény Anyus már majd kidől, de azért szívesen foglalkozik a csöppséggel, mert helyes baba. A nagymama komoly, igen sok csomaggal. Valami Uryné, de hogy ki az ura, azt még nem tudjuk. Eddig incognitóban véltem lenni, de néhány altiszt megismert, mert Griesbachban láttak, s Uryné is tudott rólam, de pontosan nem tudja ki vagyok. Uryné különben szépen fütyürésző kanárral szórakoztat minket. Uryné min. tanácsos felesége, most tudtam meg.

Március 8.án péntek Hegyeshalom, ma $\frac{1}{4}$ 5-kor léptük át a magyar határt. Rendőrségen eligazítás, főigazolás Kaposvárott lesz. Telefonálni nem lehet. Rémhírek tömkelege. Első alkalom, hogy magyar pénzt láttam. Váltottam. 1 Márka = 20.000 Pengő.

Általános riadalom, mert itteniek szerint Komáromon keresztül Kaposvárra viszik az egész társaságot. Mindegy, csak Anyussal és a csomagokkal együtt maradhassak. Ez pedig nem lesz lehetséges, mert a tiszteket Komáromnál mind leszállítják.

Március 9. szombat Komárom, leszállítottak és az igmándi erődbe kísérték.

III. hó 10. Igmánd, este Csillag erődbe az első kihallgatásom után.

III. 11- 14.-én estig Csillagban, majd este vonathoz. Marha vagon.

III.15. péntek Reggel déli pu, onnan gyalog a Károly laktanyába, egy földszinti, dohos, piszkos fülkébe, 2 prb.cső.-rel. Dél felé Andrassy út 60, majd ott Gyurival történt öröm vizontlátás után haza, kicsi családomhoz, ahol Anyus már 5 napja várt.

Március 15-én szabadság! Itthon.

És végül, egy minden érdektől mentes, kissé megkésett köszönő levél, a müncheni székhelyű „Magyar Jóléti Bizottság”-tól.

5167/1946.
DL/Mu.

MAGYAR JÓLÉTI BIZOTTSÁG
HUNGARIAN WELFARE COMMITTEE
UNGARISCHES WOHLFAHRTS KOMITEE
MÜNCHEN

1946. március 18.

München,
Maria-Theresia-Str. 19
Telefon 458 698

Poltáry Vilmos vezérőrnagy urnak,
Griesbach.

Közel egy éve vezetett bennünket össze a sors a magyarság irányításának és vezetésének nehéz munkájában, amelyet hihetetlen nehézségek mellett félévig együtt végeztünk.

Most, hogy engem a sors az itteni magyarság élére állított, alkalom támadt a magyarság érdekében végzett összes munkákat és szervezeteket áttekinteni. Ezek után nem mulaszthatom el, hogy ne értesítsem arról Vezérőrnagy Urat, miszerint meggyőződésem, hogy sehol Németországban a kiűzött magyarságot oly gondossággal, megértéssel, szeretettel és nagy fáradtsággal nem gondozták, mint annakidején vezetése alatt a griesbachi járásban. Magam is büszke vagyok arra, hogy ott, s vezetése alatt mint első, tehát példa nélkül, egyedül szívünk sugallatára hallgatva dolgozhattunk.

Engedje meg, hogy fentiek előrebocsátása után, a magyarság gondozása érdekében kifejtett felbecsülhetetlen értékű munkásságáért ezton is eljuttassam a magyarság köszönetét.-

MAGYAR JÓLÉTI BIZOTTSÁG

Dietrich Lajos
/Dr. Dietrich Lajos/